

**Anatomice sive historia corporis humani. Ejusdem collectiones
medicinales seu aforismi / [Alessandro Benedetti].**

Contributors

Benedetti, Alessandro, approximately 1450-1512.

Publication/Creation

Paris : H. Stephanus, 1514.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/us594zwe>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ANATOMICE

ALEXANDER
BENEDICTUS

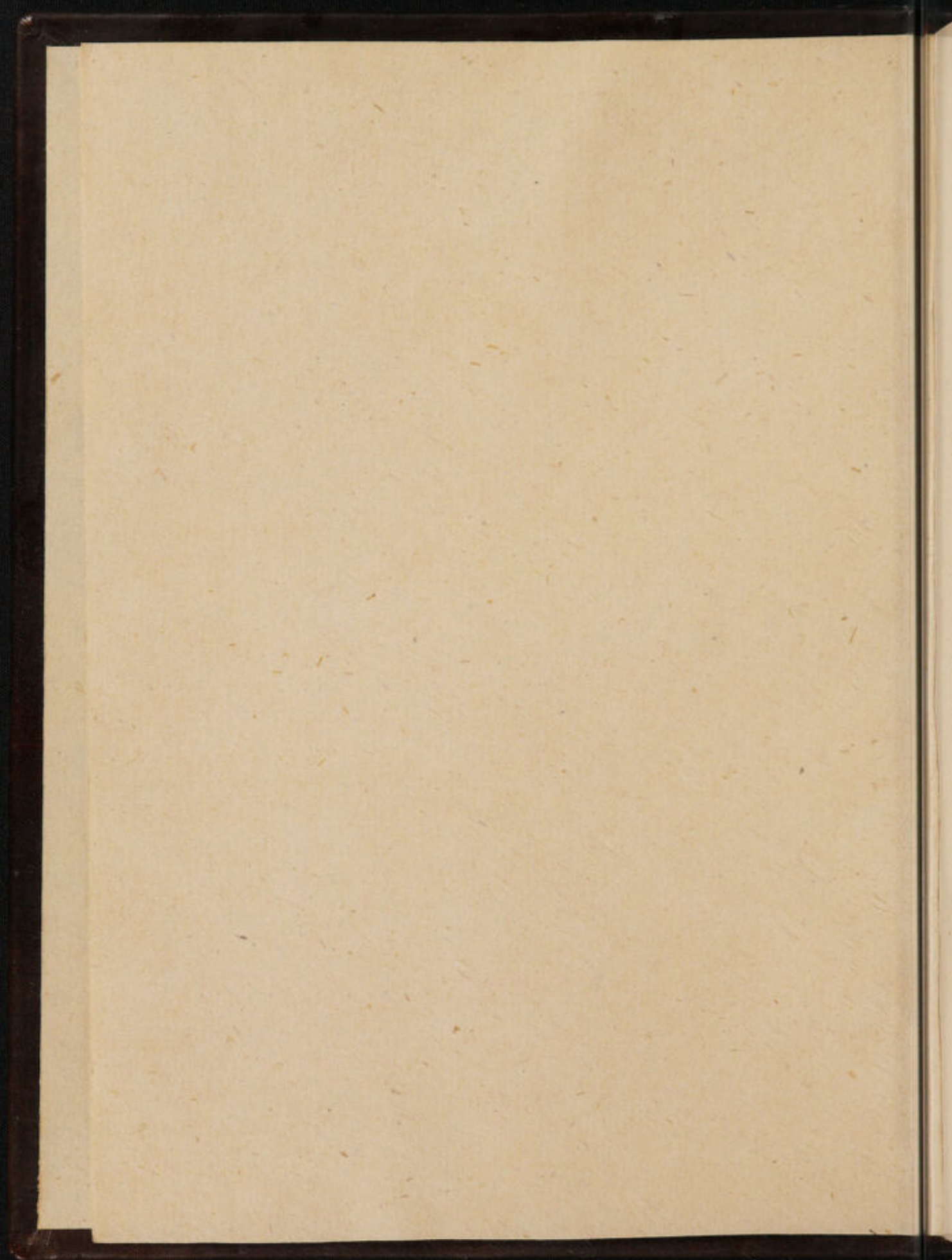
1514

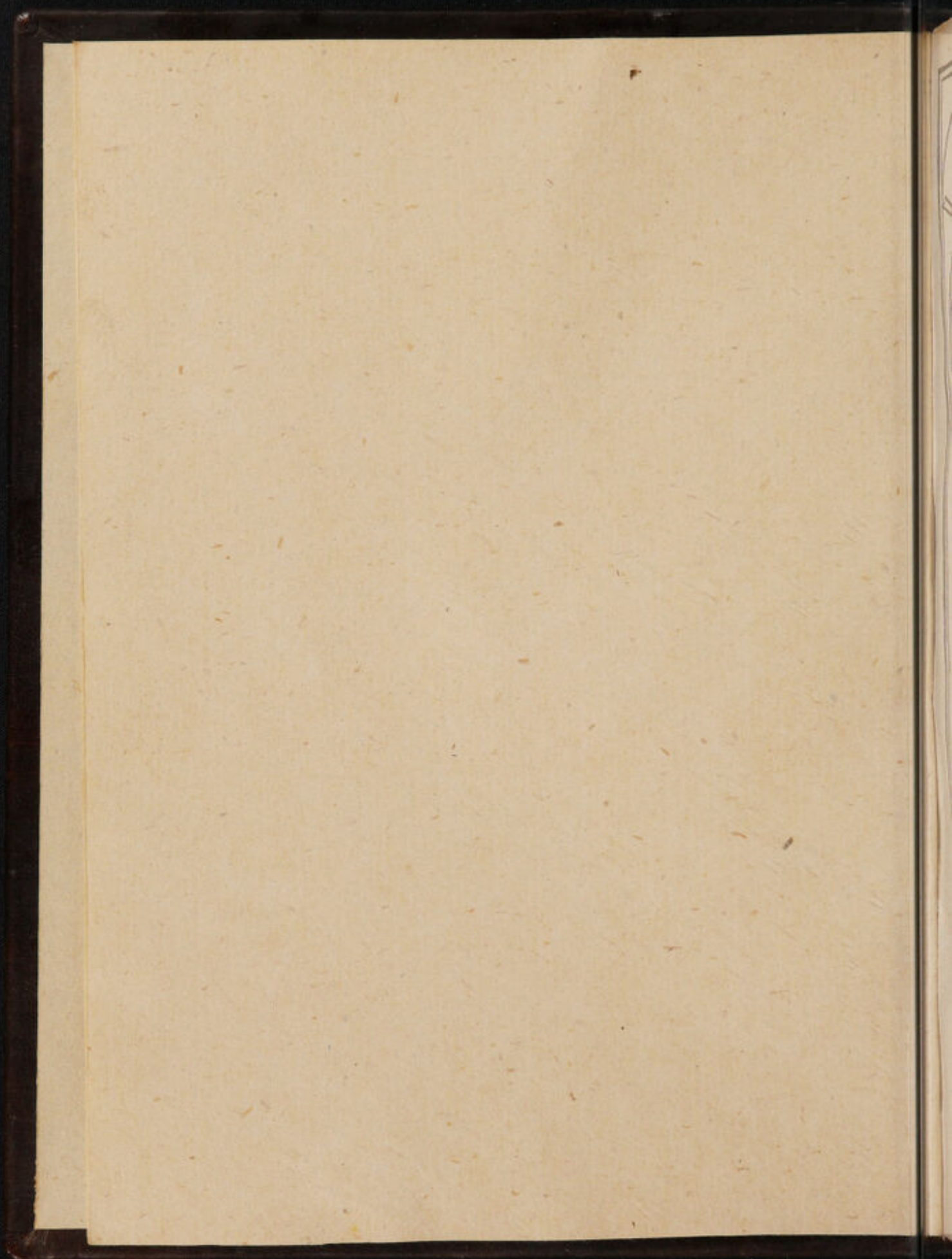

200

Venales habentur Parisijs in officina Henrici Stephani chalcographi/e regione scholarum Decretorum.

¶ Primo libro de vtilitate anatomices, de membrís si-
milaribus & dissimilaribus tractatur.

Secundo, mēbra naturalia & genitalia continētur.

Tertio, spiritalia (quę supra septum transuersum ha-
bentur) tractanda sunt.

Quarto, cerebrum & capitis partes, & multorum ner-
uorum ratio describitur.

Quinto, de venis, arteriis, spinę medulla, musculis, os-
sibusq; denarratur.

Libro primo hæc continentur.

Præfatio ad diuum Maximilianū Cę. Aug.

De vtilitate anatomices, de cadauere eligendo, deq;
theatro temporario constituendo cap. i.

De humani corporis figura & dignitate. cap. ii.

De corporis partibus quę extrinsecus cernūtur et ea-
rum nominibus. cap. iiij.

De humorum et membrorū qualitatibus cap. iiij.

De membrorum functionibus cap. v.

De ossibus et eorum natura cap. vi.

De chartilagine cap. vii.

De neruis cap. viij.

De natura arteriarum & venarum cap. ix.

De musculis siue lacertis cap. x.

De omentis cap. xi.

De adipe & medulla. cap. xii.

De cute cap. xiii.

De vnguibus cap. xiiii.

Libri secundí capita hæc sunt.

Præfatio ad amicos cap. i.

De ventre & vmbilico cap. ii.

De sumine cap. iii.

De musculis ventris	cap. iiii.
De peritoneo & omento	cap. v.
De intestinis et primum de aluo	cap. vi.
De colo et ceco intestino.	cap. vii.
De tribus grandioribus intestinis	cap. viii.
De mesenterio & venis eius	cap. ix.
De stomacho	cap. x.
De adipe et pancreo	cap. xi.
De liene	cap. xii.
De iecore	cap. xiii.
De venis iocineris	cap. xiiij.
De flauæ bilis folliculo	cap. xv.
De renibus	cap. xvi.
De venis seminariis	cap. xvii.
De semine	cap. xviii.
De testibus	cap. xix.
De scorto	cap. xx.
De pene	cap. xxi.
De vesica & eius meatibus	cap. xxii.
De mulierum meatibus seminariis	cap. xxiii.
De locis mulierum	cap. xxiiii.
De mensibus	cap. xxv.
De ano	cap. xxvi.

Libri tertii capita.

Prefatio ad amicos	cap. i.
De membris spiritalibus	cap. ii.
De septo transuerso	cap. iii.
De mammis	cap. iiii.
De musculis pectoris	cap. v.
De pleuretica membrana	cap. vi.
De pulmonibus	cap. vii.
	a. ij.

De trachia arteria	cap. viij.
De venis & arteriis in pulmone	cap. ix.
De cordis principatu	cap. x.
Quibus magna sunt corda	cap. xi.
Quare man ⁹ dextra, sinistra accommodatior sit	ca. xii.
De cordis ventriculis	cap. xiii.
Quæ in dextro specu continentur, & de venis ei ⁹	ca. xiiii.
De medio cordis domicilio	cap. xv.
De specu sinistro	cap. xvi.
De gula	cap. xvii.
De epiglottide & arteria	cap. xviii.
De tonsillis & vua	cap. xix.
De palato	cap. xx.
De lingua	cap. xxi.
De dentibus	cap. xxii.
De labris et gingivis	cap. xxiii.

Libro quarto hæc describuntur

De capite	cap. i.
De intellectu hominis diuino	cap. ii.
Quæ cerebro continentur	cap. iii.
De capillo	cap. iiii.
De cute capitis	cap. v.
De exteriori membrana caluarię	cap. vi.
De caluaria	cap. vii.
De futuris caluarię	cap. viii.
De membranis interioribus	cap. ix.
De cauis cerebri	cap. x.
De cerebelli sinu	cap. xi.
De tramite medio inter vtrunq; sinum	cap. xii.
De ceteris cerebri partibus	cap. xiii.
De septem neruorum syzygijs secundum veteres medicos.	cap. xiiii.

Deneruis oculorum secundū Aristotelem.	cap. xv.
Secunda neruorum coniugatio.	cap. xvi.
Tertia neruorum syzygia.	cap. xvij.
Quarta syzygia.	cap. xviii.
Quinta syzygia.	ca. xix.
Sexta neruorum syzygia.	cap. xx.
Septima syzygia.	cap. xxi.
De syzygijs alia obseruatio.	cap. xxij.
Dereticulo admirabili.	cap. xxiiij.
De capitis osse validissimo.	cap. xxiiij.
De oculis.	cap. xxv.
De causis colorum in oculis.	cap. xxvi.
Qui oculi acute cernant.	cap. xxvij.
Quæ vitia oculorum sint.	cap. xxviii.
De membranis oculorum.	cap. xxix.
De cornea oculi.	cap. xxx.
De funda oculi.	cap. xxxi.
Secunda & tertia oculorum tunica.	cap. xxxij.
Alter numerus membranarum oculi.	cap. xxxiiij.
De humoribus qui inter tunicas sunt.	cap. xxxiiij.
De hyaloide humore.	cap. xxxv.
De crystalloide.	cap. xxxvi.
Quomodo suffusiones manu curentur.	cap. xxxvij.
De auribus.	cap. xxxviii.
De naso.	cap. xxxix.
De maxilla inferiore.	cap. xl.
Libro quinto hæc narrantur	
De venis, musculis, ossibus, neruis, cum præfatiōe ad amicos.	cap. i.
De sanguine & spiritu.	cap. ij.
De vena maiori & ahorta.	cap. iij.
	a. iij.

De ramis venæ maioris et ahortę.	cap.iiii.
De vena medij frontis et temporum	cap.v.
De communi vena brachiũ.	cap.vi.
De venis quę renibus copulantur.	cap.vii.
De cæteris venis.	cap.viii.
De ahorta.	cap.ix.
De arteriis crurum.	cap.x.
De venis et arteriis quę mutuo inter se rñdent.	cap.xi.
De mēbris ad quę sanguinis venę tantum deriuāt ad quę ahorta dūtaxat vel vtraq̃.	cap.xii.
De fibrarum ratione.	cap.xiij.
De neruorum origine	cap.xiiii.
De neruis qui ex spinæ medulla oriuntur.	cap.xv.
De ceruicis neruis	cap.xvi.
De lumbis	cap.xvii.
De musculis	cap.xviii.
De musculis thoracis	cap.xix.
De brachiorum musculis	cap.xx.
De dorsi musculis	cap.xxi.
De crurum musculis	cap.xxii.
De ossibus, & primũ de ceruicis vertebris	cap.xxiii.
De spina	cap.xxiiii.
De medulla vulnerata & spina luxata.	cap.xxv.
De scoptulis opertis & humero.	cap.xxvi.
De brachio	cap.xxvii.
De manu & eius prolapsu	cap.xxviii.
De ossibus inferioribus	cap.xxix.
De coxa & pectine	cap.xxx.
De scemine & eius prolapsu	cap.xxxi.
De cruribus & patella	cap.xxxii.
De maleolo siue talo & eius prolapsu	cap.xxxiii.

De calce & digitis
Laus dissectionis

cap. xxxiiii.
cap. xxxv.

Auctores quos in hac historia secuti sumus hic prete-
xuimus, nō ingrateq; eos suis locis nominamus, ne in
furto deprehendamus manifesto.

Ex gręcis:

Hippocrate, Platone, Aristotele, Galeno, Polluce,
Ruffo, Alexandro Aphrodisieo.

Ex latinis.

Lucretio, M. Varrone, M. Cicerone, Cornelio Celso,
C. Plinio, A. Gelio, Macrobio, Lactantio.

a. iiii.

Quintij Hæmiliani Cimbriaci Poetę Hendecasylla-
bicō epos in anatomicen Alexandri Benedicti Vero-
nensis ad lectorem.

Quorsum sidereos globos nitentes,
Aut tractus pelagi remotiores
Scrutari iuuat, exteramq; Tulem?
Si quę sunt propius, suaq; sponte
Occurrunt meditatio reposta,
Ac sic obuia negligis tueri?
Audi quid tripodes sacri loquuntur,
Ne erres, ortygos, aure de vapore,
Te ipsum noscito. Non iubent subire,
Qua mundi celeres rotantur orbes,
Fac sic, & sapiēs decem Cleanthas,
Ergo, vt te pariter queas videre,
Et tanquam in speculo reciprocanti,
Interna omnia membra visceratim,
Pæanti legito resectiones,
Scítas (Iuppiter) & bene expolítas,
Quas si legeris, & videbis intus
Quæ natura oculis negat patere,
Istuc transpicere, et tueri ad vnguem,
Plus est, q̃ athereas plagas subire,
Metiriq; animo domos deorum.

Unable to display this page

cina arcani operis egrediēs, cōtabūdus religiōsius ve-
neraberis, qui nichil ociosū, nichil inane cōfingit. Et ad
mundi vniuersi habitū facili⁹ oculos cōferes, cuius spe-
ciē pusillus homo refert. Singulatim prēterea mēbro-
rum omnium potētiam cognosces, eorūq; nomina tā
græca q̄ latina, omīssis barbaris, pcurres, quę Pollux
author exquisitissimus, ad Cōmodum Cæsarem sum-
matim persecutus est. Quæ si videre volueris (chirur-
gis, horrido resecandi officio, & medicis, materia suo
theatrali digna spectaculo, relicta) subtiliusq; perscru-
tari cuiusuis particulæ vires variōsq; effectus, tuæ ali-
quando licebit maiestati de naturę munere effusim di-
iudicare. Decuit & Alexādrum magnū, cupidine no-
scendi animalīū naturas & proprietates, inter tot, tan-
tosq; rerum gestarū triumphos, insectorū etiā vires
intelligere. In Aegipto (qđ maius est) reges ipsos, cor-
pora mortuorum ad scrutandos morbos insicare solī-
tos, scribunt. Hanc philosophiæ partem, quam medi-
cinę ars ex disciplinę cōfinio in sese familiarius recepit,
tibi dicare decreuim⁹, nichil enim maius quod te prin-
cipe dignū nobis esse videretur offerre potuimus, hoc
munusculo tibi litandum censes, quod religiōse do-
narijs tuis iā diu cōsecrauimus, quoniam plebs, nobi-
litasq; non eodē modo deo supplicat, adorantium ta-
mē preces pari gratia suscipiuntur, nec carmē cōposi-
tum, rusticæ præfertur garrulitati. Neq; id facimus vt
te immortalē mortales reddamus, quippe qui immor-
talis, & diuis simillimus genitus es princeps. Nec no-
bis elaborandū est, vt tibi maior gloria comparetur,
qui per te humanitate, pietate, abstinentia, liberalitate,
iustitiāq; admirabili, vel teipsū vincēdo maximū pos-

fides triumphū. Tu eapropter Cæsar Aug. omnium consensu, & parens reipu. christianę semp optatus es, et iampridem electus. Itaq; inter laureas coronas, humanissime princeps hos libellos de historia membrorum hominis, quos latinos pro virili parte fecimus, suscipias. in quibus nō sine aliquo labore multa annotauimus, quę a recentioribus prætermissa sunt, qui latinam linguam externis, immo barbaris vocabulis varijsq; erroribus dedecorarunt, miliaq; vulnerū medicinę studijs sua inscitia intulerunt. quę iuniorū ętas in tanta rerum caligine misere secuta est, et barbarie flatu præceps impulsæ cernitur. Vnde medicinę nomen a gręcis ad arabes iam diu translatum est. Quo successu, ita arabica creuit audacia, vt de medicinę origine palam cū gręcis contendere audeant. At furta rapinæq; in hac arte præsertim deprehenduntur. Scio plerosq; priori rubigini assuetos, qui hæc ceu inania & sibi iaudita adunco suspendent naso. Hi hoc vnum sciunt, nos nō sibi, si nostra displicet, sed tibi Princeps humanissime, & latinę linguę præstitisse. Has itaq; nugas nostras cum per ocium licuerit, leges. Quę si præmaturius q̃ volebam æditę sunt, id in causa fuit, q̃ morę impatientes, vt te ocius salutarent, abortiendi periculum nō extimuerunt. Vale diue Aug.

Venetijs. M.IIID. Calendis aug.

Alexādrī Benedictī Veronensis, physici, historiē
corporis humani Liber primus.

De vtilitate anatomices, & de cadauere eligēdo, deq;
temporario theatro constituendo. Cap. primum.

Nocentes homines ex carcere acceptos, viuos resecasse, reges ipsos publicæ salutis consulentes traditum est, vt spiritu etiā remanente, naturæ arcana, & quid natura magna solertia intra se agit, pquirerent, membrorum posituram, colorem, figuram, magnitudinē, ordinē, processum, recessumq;, ex quibus multa in defunctis mutantur, distincteq; magis q̄ pie annotarēt, vt illatis vulneribus, quid integrum, quid corruptum sit intelligeretur. At id religio nostra vetat. quoniā truculentissimum est, vel carnicī horroris plenū, ne morituri inter tātos cruciatus desperatiōe futuræ vitę spem misere amittāt. Hęc barbari externiq; ritus, qui excogitarūt faciāt, qui ea piacula et ostēta adamāt. At nos clemētius viuis parcētes noxiorū cadauerib⁹ intima, atq; naturę arcana indagabim⁹. Obseruauereq; priores medici, vt si qui ignotis morbis interiissent, dissectis cadaueribus, occulta morborū initia perscrutarēt, vt parī exēplo viuis prodeffēt. Idē in sinia sua facere Galenū nō pudit ignota mortis causa. sicut et nos in morbo gallico fecimus. Hūc resecādi modū pōtificales cōstitutiōes iā pridē p̄misere, alias execratissimū, atq; abominabile, siue irreligiosū haberēt. Eorū p̄terea animę purificatiōibus p̄ritu occurrit, atq; offēsiōē eorū p̄cib⁹ ppiciam⁹. Idq; ipsi quādoq; viuetes in custodijs petūt, vt potius medicorū collegijs tradātur, q̄ carnicis manu publice tru-

cidētur. Nec huiusmodi cadauera sine pontificū consensu attingi possūt. Ad refectionē igit ignobiles, ignoti, ex longinquis regiōibus, sine vicinītatīs iniuriā, p̄pinquorūq̄ nota, iure dūtaxat peti possūt. suspēdioq̄ strāgulatī deligūtur, mediocris ētatis, nō gracilis, non obesi corporis, stature maioris, vt vberior materia, euidētioreq̄ sit spectantibus. Ad hoc pergelida hiems requiritur, ne cadauera protinus putrescant. Loco prēterea amplo perflatili, tēporarium theatrū constituendū est circūcauatīs sedilib⁹, quale Romæ ac Veronæ cernitur, tantę magnitudinis, vt spectantiū numero satisfaciāt, ne vulnerum magistri, qui resectores sunt, a multitudine perturbētur. Hi solertes esse debēt, quiq̄ sepius resecauerint. Sedēdi ordo pro dignitate distribuendus est. Ob id prēfectus vnus esse debet, qui omnia intueatur, ac disponat. Custodes dādisunt, qui ingredientē importunā plebem arceant. Quęstores duo fidi deligūt, q̄ ex collectis pecunijs necessaria cōparēt. Ad id nouaculis opus est, cultellis, vncis, terebris, modiolis (chenicia gręci vocāt) spōgijs quib⁹ sanguis in secando rapiatur, recisorijs ac catinīs. Funalia prēterea pro nocte parata esse debent. Cadauer vero in medio theatro, editiore scamno collocādum est, loco claro, resectoribus apto. Tempus adeundi statuendū est dum conuentus dimittitur, vt anteq̄ materia putrescat, opus penit⁹ absoluat. Primūq̄ de humani corporis forma figuraq̄ ac dignitate, pauca percurramus.

De humani corporis figura ac dignitate. CAP. II.

Orpus humanum animę gratia conditū est, et inter cętera animalia erectū, vt quod diuina natura rationeq̄ cōstat, sursum cōmodius

Anatomices

spectaret. vnde nomen græci dedere. Solus homo vim obtinet cogitandi. vnus item reminiscitur. memoriam tamen et disciplinam (vt inquit Aristoteles) cum pluribus animalibus cōmunem habet. Membra, officiorum & munerum gratia constant, ad quæ singula accommodantur quæ dissimilaria vocantur. In humano enim semine calor est, tantam talemque habens vim & actionem, vt sensim ad quauis corporis partem accommodetur. et primum cor constituit, quoniā in eo principium vitæ, ac sensus cōtinetur. mox cerebrum et iecur. deinde quasi pictoris officio fungatur natura, cetera mēbra liniamentis describit in humore prolifico, quæ paulatim colores recipiunt ex sanguine, qui in homine plurimū inuenitur, et caloris plurimū excitat, vnde ceteris erectior est, quā facile nō esset si vasta corpis moles subsideret. Quāobrem caput hominī minime carnosum est, et superiōrē obtinet situm, quo mundi vniuersi habitum referret, vbi mens illa diuina habetur. At reliqua animalia grauiora, caput in terrā depressam habent, quibus natura pro brachijs manibusque crura priora subdidit. At homini vero brachia et manus emolita est, ceu omnium animalium prudētissimo, quibus ad artes plurimas cōmode vteretur. Oculi in suprema capitis parte, totius corporis custodes sunt, quorum vices aures in sono retinent. Capilloque caput ceu velamento pro frigore est, et integrit. Supercilia addita sunt ad sudoris profluuium. Ciliaque, ad incidētium incommoda. Nasus, anime reciprocationem reddit, de esculentisque prior diiudicat, quinetiam genarum ossa pro oculorum tutela prominent. Labra vocis dentibusque necessaria sunt. Collum, caput excipit ad circūagendum

idoneū, pluribus vertebris accommodatum. Latera, costarum crate pluribus ossibus constant, & cum pectore veluti murum cordi faciunt, respirationi faciliora, quam si vno osse constarent. quod & in spinæ ratione conspiciamus. At venter sine osse, cibo & foeminarum vtero aptior. Pubes os habet quo intestina gestamus, & conceptum mulieres. Genitale, nervis constat, nō osseum est, vt quibusdam animalibus, ceu uerris & mustelis. Prepuciū glādem integit, ne foeminum attritu ledatur. quod iudei amputant mundiciæ gratia. Maribus prominet, foeminis intus genitale ceu vagina collocatur, quod si pēdit, virile inguem appareret. Nates tanquam stragulum subditę sunt, quia non facile erecto corpore stādo durat homo, sed requiem desiderat sedendo. At brachia quoq; ac crura mira ratione flectuntur, crura introrsum, brachia extrorsum, hæc ad artes, illa ad incessum flexus habent. Quin & digitos ad capiendum premēdumq; cōmodatissimos dedit natura. Pollex crassior breuiorq; a latere a parte inferiori sursum premit, ceteri a superiore, deorsum. Pollex ipse plurimum multisq; pares vires habet, unde nomen. Medius, longus est tanquam nauigij medius. Omnes digiti præter pollicem in comprehendendo æquales sunt. Crura homini maxima sunt magnitudinis proportionē, quia totum corpus et erectum sustinent. Digiti in pedibus breues sunt, quia ad nulum alium vsum præterq; ad ambulandum dati sunt. Vidimus tamen mulierem sine brachijs enatam, pedes pro manibus ad nendī suendique artem habuisse. Ungues propter imbecillitatem adiuncti sunt. Sed exteriorum partes nominaque, ordine exequamur.

Unable to display this page

vt dictum est in utroque sexu. Dorsi vero partes, scapulae siue metaphrenum, mensa, & spina, in qua cynolopha, latera, renes, lumbi, os sacrum, nates, anus siue sedes. a cinctu usque ad nates osphys dicitur. Veredorum, sunt penis, preputium, scortum. At brachia istis constant, humero, alis, gibbero, et flexu, hoc est ancone, et olecrano, cubito, manus flexu, procarpiō greci dicunt, manu auersa, quae opisthenar dicitur, palma deinde siue vola. Ir demum, quod thenar greci vocant. Ab indice ad minimum hypothhenar. Pollex digitorum, vt supra dictum est, primus, index, medius vel infamis, proximus deinde minimo qui medicus a quibusdam dicitur, postremo minimus. In digitis internodia, et digitorum prominētię quę condyli vocantur, internodia vero siue scytalides singulis digitis terna sunt, pollicis bina tantum, ungues deinde & radices unguium. At crura a vertebra siue coxa incipiunt, femora deinde et interiora foemina, genua, poplites. At tibias crura continent surasque a genibus usque ad pedes, sub sura sphyrion est. Tali in homine non sunt, etsi tibiarum processus imi, qui maleoli dicuntur, talorum nomina acceperint, vnde talaria dicta sunt, simileque in cane est, quod & a. M. Varrone talus dicitur. Collum sequitur pedis siue mons flexus, perna, vnde perniones, calx, carnosum vestigium, planta, digiti pedum qui nominibus maiori ex parte, manuum digitis respondent, pollex scilicet, minimus & medius, reliqui minimo & pollicis proximi dicuntur, ungues demum, qui neruorum postremo clausule sunt, & operimenti gratia dati, vt extremos digitos integant, & tueantur. sed de istis quę manifesta sunt satis diximus. Hinc de humorum & membrorum qualitatibus differendum est.

Anatòmices

De humorum & membrorum qualitatibus:

CAP. IIII.

Sanguis primus inter omnes humores quatuor qui in humano sunt corpore, calidior est et humidior, aeris naturam referens, ceteros in sese commixtos humores continens. Flava vero bilis, calida et sicca est, ignis proprietatem imitatur, cum externo calore præsertim accenditur. vapore enim vniuersa perturbat, vt in pernicioſa cauſa de conſpicimus. Phlegma vero frigidū & humectum est, aquæ vim poſſidens. Atra bilis ſicca ac frigida est, terre naturam continens. Hos humores peculiaria conceptacula continent. venaſ sanguinem. ſtomachus pituitam. in iecore veſica bilem cōtinet. lien vero atram bilem, etſi hos eoſdem ſanguis contineat humores, qui vna per omnes venarum riuulos plus minusue p corporis habitudine diffundi in ſingulas corporis partes recta ratione comprehendimus, qui membris alimentum ſubminiſtrant, adeo neceſſarij, vt eorum quocūq; aut per vim, aut ſpōte priuetur homo, eum in perniciem agi certum ſit, vt atra bili tota reddita. Per venas itaq; & meatulos quocūq; alimentum reſudans (quemadmodum aqua per crudiuſculū vaſ fictile, dū apponitur humor) ſimile ſit, & demū vnitur et (vt verbis Galeni vtar) in carnem cōuertitur, aut aliud ſimilare membrū, ex calore, frigore conſiſtens. Ex quo ſit, vt caro ab igne reſoluatur. Calor enim nō ex quolibet carnem facit, nec quolibet modo, aut tempore, ſed ex materia apta, et vt apte et cum apte effici poteſt. Carnem inter cutem et oſſa cōſtituit quæ natura ſuſciliſ est, ſtaminea veluti vena quam viliſ nominant, in venas

fibrasq; trāsit quoties animal extenuatur, macrescitq; vertitur item in pingue, quoties cibi copia vel alimentū suppetit. Quibus multum est carnis, ijs venę arctiores, et sanguis rubentior, et venter ac viscera parua, quibus parū, venę ampliores ac sanguis ater, viscera maiora, & venter amplior. At in arterijs quę spiritus receptacula sunt, quę ex corde oriūtur, spiritalis sanguis continetur, quem vitalem vocant, peculiarē enim vitā membrīs omnibus inspirat, et ad ossa etiā penetrat. Ex ijs pulsus ille, vitę index certissimus cōstat, qui per modulos certos, metricasq; leges armonię mō in membrīs mouetur, vnde vitę gubernacula habentur. Cardiacis, defectis, & morientibus venę intercidunt, et quibusdam sanis naturalī vitio, quibus sepe medici incauti decipiuntur, de quibus nunc satis dictum sit. reliqua de spiritu et sanguine & de eorū venis libro postremo diffusius dicemus. Rursus corporis partes quędam calidę, quędam siccę, alię frigidę, nonnullę humectę sunt. Ex his, cor calidum est & sanguis quoq;, nā spiritum temperatum esse existimamus Aristotelis sententia, iecur exinde, et caro peculiari sua caliditate, musculi deinde, renes ac lien. At sicca est pilorum natura, ossa deinde, cartilago, chordę, ossium vincula, venę, arterieq;, & nerui qui vocales dicuntur a medicis. Frigidiora sunt eadem ferme, pilī, ossa, chōdros, cartilago, mēbrana omnis, quę hymen dicitur a gręcis, nerui, spinę medulla, cerebrum. Humentia sunt pingue, adeps, cerebrū, spinę medulla, adenes in māmīs ceterisq; corporis partibus a nobis dictę glandulę. Hęc circa tēperiem (quā gręci crasim vocant) constituuntur Vna dūtaxat pars est maxime sensibilis ī hūano corpore, hoc est cutis, ī palma p̄cipue, aut sūmo indicis, cui

Anatomices

temperata cōmixtio data est a natura, inter qualitates siccum, humidum, frigidū, ac feruēs, quę in viuētibus Deus rerū conditor parī cum mundo ratione inter se repugnātia mirabili nexu deuinxit, per qualitates enī suas, lingula per cognationem & conciliationem quandam, singulis adhaerent.

De membrorū functionibus.

CAP.V.

DArtes quoq; corporis aut omeomeriæ sunt, ita græci vocant, nos similes recentiori vocabulo appellare incepimus, quę in similes partes diuidi possunt, ex elementis & humoribus tanquam rerum primordijs constituuntur, vt caro, os, ex quibus dissimilares constant, quę in partes dissimilis naturę diduci queūt, vt musculus & facies. Ex primis, hoc est similaribus, sensoriæ partes habentur, ex carne veluti, cute, neruis, quoniam singulorum sensibiliū sunt capaces. Ex dissimilaribus, actiones motusq; existunt, officiaq; diuersa, quoniam ex varia similarium natura constant, vnde organicas, officiales, et instrumentarias partes appellamus. Ex membris quędam, quod recipiūt statim transmittūt, vt gula, pyloron. alia recipiūt et cōtinent, vt fellis vesica. alia corpori necessaria. alia superflua, illa vt stomachus, hęc vt aluus, & vesica. horum item alterū, siccū excrementum, alterum humectum tenet. quædā item ipsi indiuiduo, alia successionis functioni necessaria sunt, illa, vt iecur, stomachus, hęc, vt penis, testes, vulua.

De ossibus & eorum natura. CAP.VI.

Ossa inter omeomeria firmissimæ sunt materia, totamq; corporis molem sustinent, minime animata (vt inquit Plato) plurima atq;

crassissima carne adoperta. Ideo caput & pectus minime carnosae sunt, præterquā in lingua, quoniā ad sensum præcipue accommodata est. At carnis vnius gratia, ossa, nerui, cutis, venę, arterię, vngues, pili, a natura dati sunt. Ea omnium partium sola, tangendi sensum possidet. Ossa itaq; ad motus quāmaxime necessaria, inter quę spina vt naui carina, data est, ab ea costę recuruatę patescūt, resurgūtq; ad latera. Ossa quędam, aut corpus tuentur sicut caluaria, costę, radius, aut occurrentia arcent, vt quę Cynolopha in spina appellata canina prominentia, vnde nomen, aut inanitates complent, vt quam in genu patellam nominant. alia solidiora sunt & robustissima, aliqua foraminulęta, vt calua. nonnulla medullę plena pro nutrimento, robustiora, vt femora, tibię. Omnia omento integuntur, quo diuulso protinus siderātur, nec sine eo sensum habēt, quoniā frigide (vt sepe dictum est) ac sicce sunt naturę, frigido enī induruerē, calido vero discocta sūt, siccescēte humore, vnde resolui ab igne non possunt. Præter caluariā oīa ex spina oriūtur, et prima partium constitutiōe ex seminali excremento gignūtur. cūq; homo augetur, incrementū capiūt aduētitiō alimēto, siue a matrice siue foris adueniēs. itaq; ossa sicut cętera membra certo augēdi termino describūtur, sicut et animalibus, magnitudinis meta habēt. Ex carne et osse nerui naturā mediā temperauit, inter eos & ossa similiter chartilagīnē constituit. In homine ossa (vt facile videri potest) circiter. cc. xlviii. cōnumerantur. Ea corruptio nouum nō est. Sed abscessus innasci mirū est, vt nuper vidimus, dū mulierē quandā gallico morbo interemptā resecaremus, causam morbi perquirēdo, ossa sub omētis suis integris tumentia & ad medullam vsq; suppu-

Anatômices

rata inuenimus, ea dūtaxat ratione, quoniam & ipsa nutriuntur, abscessibus ob id afficiuntur.

De chartilagine.

CAP. VII.

Chartilago, quę chōdrus, ex nerui ossisq; natura constat, Polluce et Galeno testibus, in quā omnia ferme ossa desinūt, alioqui attritu siue concursu lederentur. Chartilago rupta nūquā ferme solidescit, & inter flex⁹ veluti lectisterniū inferitur.

De neruis.

CAP. VIII.

Neruos primū oriri a corde credit Aristoteles, in quo priusquā cetera mēbra formentur appareant, verum omnes fere (vt euidentius constat) a cerebro veluti eius vicario, spineq; medulla nasci magna ex parte cernūtur, vnde & spūs animales & sensifici semitas habēt. Ij quidem albi sūt, lenti, sensificam atq; motricem vim diffundētes, incisi non solidātur, vulnerati summū dolorē sentiunt, præfecti nullū. Qui chordę dicūtur, teretes sunt, musculis idonei in brachijs ac cruribus, interiores nerui mēbra conducunt, superiores reuocāt, quod præfectis intelligitur. Neruorum præterea natura, non materiæ venarum continua de eodem initio procedit. Sic & vincula ossibus nodisq; corporū qui vocātur articuli, adnexa, neruorū naturā habent. Circa neruos quēdā mucosa lenticia, q̄ p̄ alimēto a natura data est. At de neruorū origine ac natura numeroq; suo dicemus loco.

De natura arteriarum venarūq;. CAP. IX.

Arterię ac venę quę ex neruorum materia constant ex corde oriuntur, crassiore iuxta ortum stipite, frigide ac sicce nature, calore decoctę, ac frigiditate coactę, illę, spiritus conceptacula

sunt duabus membranis cōstituta, dilatant̃ vicissim ac perpetuo cōprimuntur, sponte an spiritus motu, alibi tractandum, hinc vitę gubernacula habētur. At venę sanguinis conceptacula sunt, mēbrana vna dumtaxat constitutę, immobiles, quę mēbra omnia riuulis irrigant adeo plerumq; tenuissimis vt vix cerni possint, A hortę postrema quę fibrę dicūtur, neruo omnino cōstant, quippe quę nullo intus cauo distingūtur, tendūtur modo neruorum, qua desinūt applicata ad nodos ossium lubricos ex Aristotele.

¶ De musculis siue lacertis. CAP. X.

M Vsculi inter officiales & dissimilares partes annumerātur, mouendi volūtariā virtutē pstant. Ij neruo, carne, mēbrana, velamiē ambiente, neruis, summis ossibus adherētibus cōstant, medio, crassitudine ampliores, intus carnosi, neruosa huc illuc discurrēte materia, vtrinq; capitibus in tenuitatē desinētibus ob similitudinē appellantur. Hinc mēbra functionē exercent, distendūtur vel pten duntur, vulneratis non sine vitę periculo distentiones eueniūt, gręci spasmata, latini distentiōes vocāt. Ij, in labore lassitudinē sentiūt. Pluribus modis in corpore variant, tum figura, tum virtute, quoniā alij retinent, alij expellunt, calidis exacuūtur, stupefacientibus hebetant̃, retinendī itē vis vnctuosus lēditur, stypticis recreat̃, alij oblongi sūt, alij cōpactiles, alij latiores, quidā adeo mixti sunt, vt vix diuelli queant, varijs tamē motibus cōsiderātur, et numero intelligūtur, quod in frōte & in labijs p̃cipue cōphenditur. Alij aliter p̃ut corporis figuratio possidet, supra quingentos a diligentissimis authoribus colliguntur, de quorū ordine ac situ, postremo libro seorsum pertractabitur.

Anatomices

¶ De omentis.

CAP. XI.

Omenta sequuntur siue tunicule, quę ex neruosa materia emolita est natura. sicut quę cerebrum & medullam continent, & membra cum neruis annectunt, vel ambiunt, vt iecur, renes, quibus sensum habent, alioqui non sentiunt.

¶ De adipe & medulla

CAP. XII

Adips in homine inuenitur, circa enim membranas adnascitur. Pingue sub cute est. Seuum in cornigeris circa renes inuenitur. Pingue sicut & omentum calefacit, in temperato enim corpore sanguinis exundantia a membrorum saturitate congeritur, alioqui immenso pinguitudinis pondere sensus opprimitur, & saepe commoriuntur membra. Lardum in sue, sensus expers habetur. Medulla in cauis ossibus sensum non habet, preterueni tamen ambiēte membrana integitur, quę in iuuenta rubens est, in senecta albescens, minusque circa ossium capita, vbi medulla sanguinea cernitur, ac minus pinguis. Ossa fracta non ferruminantur, quod defluente euenit medulla.

¶ De cute

CAP. XIII.

Vtis carne siccescente efficitur, quomodo (vt inquit Aristoteles) in polētis crustula. Materię enim letitudo cum euaporari non possit, residet, quoniam id lentum et pingue est. Itaque cutis ex eiusmodi lenticia consistit, similis pars est, cum animali in vtero congenita, homini tenuissima, aerique qui nobis circumfusus est opposita, leuiter foraminulenta, vnde vapores exhalant. Quod euidentius apparet tyrannorum sequitia, cum miseris inter maximos cruciatus diuellitur & exiccatur, tum cutis foramina cribri triticeei magnitudine cernuntur. Hinc sudor emanat, hac ta-

Unable to display this page

Anatomices

¶ Alexandri Benedicti physici de membris naturalibus & genitalibus quę sub præcordiis continentur.

¶ Præfatio ad amicos.

Dmonet Plato Christophore sorouen-
stane Cæsaris nostri orator facundissime,
ne qui erga amicos & præcipue patriam
suā ingrati videantur. Vtrūq; facimus,
si te ad hoc theatrum a regiis occupa-
tionibus auocamus cum Christophoro
Lamphrācho, Iusto Leliano, comitib⁹ Andrea pere-
grino, Dionysio cepio Veronensibus meis iure cōsul-
tiss. inter quos & Ruffum meū, & Iacobū Mapheū
interesse volo, qui primi ad has partes spectandas nō
incongrue accedāt cum serenissimo Rege Maximilia-
no Augusto. Quū vos omnes nouerim tum cibo tum
potu tēperatissimos esse, & ventris importunitatē sæ-
pe coarguētes, et ad arcendā eius intēperantiā bonos
domitores esse et acres. Qm̄ partē quę in nobis diuina
est, sua inexplebili auiditate sepe perturbat, et clamo-
re suo strepituq; cōsultorē nostrū animū iniuste arcet.
Iustus igitur aderit noster, vt nos in ocio p̄mittat trā-
quillo. Nec ob id egre a vobis ferēdum est, si exta vos
hec spectare voluero, cū nulla in re naturā sine admi-
ratione cōstare tradāt. Nam & Heraclitus, qui in do-
mo fornaria forte sedēs caloris gratia, ad sese quosdā
accedere fidēter iussit, quoniā eos tēperantes viderat,
Deos imortales (inquit) hic adesse nescitis? Itaq; in oī-
bus, naturę numen reperiri certum est, et plena animę
esse omnia. Locineris naturam inter exta Plato p̄cipue
cōmendauit diuinatione & simulachris, qđ speculi in-
star ad imagines exprimendas accōmodatum fuerit,
genitaliūq; subinde mēbrorum officiū humanitatem

per indiuidua ppetuantū, in quibus mirū gignēdi desiderium atq; amorē incredibilē inseruisse, deū cognoscetis. Ea membra nō ab referre morā plurimum indignātur, etsi ipsa se in foeminis letaliter sepe pcludant, vt animal cōceptū proferāt in lucē. His cōspectis, ventris petulantia, & libidinis violētia sequentes, dānabimus, quoniā (vt Plato fabulatur) in varias degenerare bestias, nō intēpestiue illos demōstrare videmus.

De ventre et vmbilico

CAP. II.

IN partes tris corpus humanū, quod dissecandum est diducitur, in supmā, mediā, & imā partē. Prior sensifica caput cōtinens. Mediā spiritalis. Ima naturalis in qua vter subiacet, appellatur. In prima, sensuū nobilitas locū possidet. In secunda, vitę fons & ratio sedē habet. Postrema naturę officina est, a qua hac in parte initium sumendū est, quoniā intestina ocius corrūpuntur. Ordindū igitur est a maiorū oīm partiū pessima, hoc est, a ventre, cuius gratia mortaliū maior pars ppetuo inseruit, nec vilitatē eius extimant foedo retrimētorū opere, cū pleriq; maris ac terrę infinita pene pericula subeāt. Addo qđ omnibus vt molestissim⁹ creditor instat, nec diē sine appellatione prętermittit, omniū mēbrorū deterrimū vas. Illud est pfecto quo vitā cū brutis cōmunē habēt pleriq; infimū ppterea in corpore et abditū locum tenet ob res imundas, veluti mēbris principalibus parcente natura, ob id sedes hęc a ratione animoq; longius relegata est, septoq; diducta fuit ne rōnalem animi partē importuna vicinitas pturbaret. In hac ceu popinę locus, sordiū, ac excrementorum sedes, vt in edificijs architecti auertūt, ab oculis, naribusq; dñorum, quę necessario tetri, foediq; aliquid habitura sint. Hęc supe

Anatomices

rioribus mēbris ancillantur, ex quibus alia, in succum cibum cōcoquūt, quēdam in varios humores dīgerūt, quēdā exundātiā propellūt, sed de ventre exteriori prius agendum est. Hic ab ima parte mali punici intra ilia inguinaq; collocatur, cuius ps sumē est, osse caret venter, quia cibo (vt dictū est) increfcit, residetq; in fame, quod & fœminis vterū gerētibus contingit. In medio vētre vmbilicus situs est, geminas arterias ac totidem venas cōplectitur, veluti extremo putamie circū dante, nā & vtrūq; venarum par mēbranulis suis circū datur. Eę quatuor venę ex vtriculī acetabulis, hoc est cotylidonibus, per secundas cōceptuā alimentū prębēt, q̄ vteri venis atq; arterijs respōdent, adherētibus iter se venarum orificijs, de quib⁹ mox dicturi sumus. Iecoris enim portas venis duabus quę in vnam coeūt, pertingit, ac geminis arterijs ad ahortam vbi finditur e regione vesicę, & duę de vna efficiuntur. In prouectiori etate vmbilicus iam diu emeritus, pluribusq; induratus annis, exanguis apparet, & exilior veluti neruus videri potest. Ita vt tam venę quā arteriæ nullo modo cerni possint, verū resectores in secādo caueant, ne incaute præcidant, quod & in cæteris obseruari præcipimus.

¶ De sumine siue abdomine.

CAP. III

D Ars quę infra vmbilicum sitū habet, lumen dicitur, ab antiquis abdomen, venas prętenu es habet, subter cutē dispersas, quibus in vtero concept⁹ aquas emittit, quod in abortu euidentius cōprehēdimus. Exinde pecten vel pubes subest, quę infimam partem occupat ad naturalia spectās, venter deniq; his constat (vt iam secādi initium faciamus) cute, pinguitudine, mēbrana carnosā, musculis, neruis,

ac interiori demum mēbrana, quæ omento iungitur, peritoneon a græcis dicta, ea omnia intrinsecus exta integuntur, ab ilibus ac pube, sursum versus ad præcordia peruenit. ¶ Vniuersam itaq; cutē intacto vmbilico per transuersas líneas a summo stomacho ad pubē, a leuīs ad dextra ilia hoc modo incidito. ✚ Sub cute pingue est, ab hoc carnosā mēbrana, deinde nerui, & muscoli, & membranę interioris abdominis firmissimum (de quo diximus) inuolucrum, omnia interinuoluens intestina.

¶ De musculis ventris.

CAP. III.

Musculi in ventre octo inueniuntur Galeno teste, horum duo ab imo pectore carnosiores pectini iunguntur, in quibus longissima stamina ceu filamenta filisili quadā natura, sursum deorsumve tendentia cernuntur. sub his duo sunt, qui iuxta priores vtrinq; a costis tenuiorib; mollioribusq; (quas græci rhoas vocāt) oriunt, & in neruos de sinūt, transuersimq; pubi annectuntur, alij totidem ex aduerso a pectine sursum versus tendunt ad eadē præcordia ad chi. x. literę figuram, alij demum duo subter priores rectori angulo per transuersum ad vtrāq; lumborum partem perueniūt, vbi adalligantur. Quidam tamen musculorū neruos quibus annectuntur, supra musculos maiores coire existimāt. Alij vero sub musculis maioribus cōiungi putant, quia ex diuersis locis in vnum conueniūt. Hęc a natura constituta sunt vt interanea intus robustius cōtineātur, cibi q; facilius regeſto calore concoquātur. Astringūt enim, dilatāt, reuocant, accipiūt, retinent, expellunt, laxātq; cū opus est, pro neruorum situ naturā q; septi trāsuerſi auxilio superne cōprimētis, primi attrahunt, postremi com-

Anatomices

primunt, medijs vero continent, quibusvis tamen vulneratis alius difficulter comprimunt. Superiores rursus qui ampliores sunt, cibum continent ne retro fluat, imi vero ne priusquam opus sit per aluum transmittatur, verum si quid succi adhuc superest, absumi possit, constituti sunt. Hi obiter muscoli ab hac contemplatione non abijciendi sunt. Ventrem indecorum reddit hydropisis, cuius species ascites dicitur, ex qua extrahendae ratio aquae in alijs libris dicitur, locum enim ad ilia versus deligimus, ubi peritonei sola fere nuditas est, suminis enim crassitudo omnino vitanda est, cutisque digito dimouenda, immissoque cultello usque ad omentum, quod primum sub peritoneo occurrerit, penetrandum est (quod paracetesin vocat Paulus egyneta) nec id nimium audacter, ne temere intestina vulnerentur, tantumque humoris colligendum est, ne vires intermoriatur, vitale enim spiritum is humor continet, demum remissa cute, vulnus per se obstruit, atque ita sensim singulis diebus demittit aqua, in qua re vires idoneo cibo tuentur medicum.

De peritoneo et omento

CAP. V.

Is emotis propter umbilicum, abdominis membrana interior apparet, firmissima est ne grauiori fasce, aut retento spiritu (quod sepius contingit) ruptur, supra enim inguina id euenit ubi tenuior est, quae si rupitur, inguinis siue bubonis tumorem imitatur, bubo nocere dicitur, quo decepti plerique chirurgi immisso scalpello, cum pus subesse putaret, intestina vulnerarunt, unde odoris foeditas statim subsequuta est, paucisque diebus egrum mortui sunt, foeminae enim id malum sepius accidit, ea membrana ad excrementa flatumque cum enitimur propellenda necessaria est. Laxa in foeminae mirum in modum vterum gerentibus, dorso adalligatur. Huic venae quaedam comit-

tuntur quę ad mamas a partu statim ad lactis genera-
tionē sanguinē ex vtero deferūt, his cucurbitulas ad-
mouemus cū lactis copiā inhībere volumus, sub mā-
mis vero, cū mēsiū abūdantiā timemus. Hac vero mē-
brana emota omentū subest (ita enī speciali⁹ dicit^r) vni-
uersa pene intestina & stomachi inferiorē partē conte-
gēs. a medio enī ventre oriūt ac inde depēdet, vnde cibi
cōcoctionē veluti stragulū iuuat. Inuenti sunt qui sine
omento vixere, digestionī tamē ineptiores Galeno tes-
te. ex tenuissimis ab vtraq; parte mēbranulis medio
inato adipe, nō sine arterijs ac venis exilib⁹, ex iteriori
pte leue, et supiore molli⁹, sēsu alioq; ex toto caret, car-
nosę dorli mēbranę scđm diaphragma sese applicat.

¶ De intestinis & primū de aluo. CAP. VI.

 Biecto itaq; omento, intestina insinuatīs
quibūdā girīs longissima apparēt, qui nō
nullis animalibus a ventre p̄tinus, recto ve-
luti intestino ac breuissimo emittunt per al-
uum excrementa, sicut lupi ceruarij ac mergi, propter
ea insatiabilia habētur, sepissimeq; aluū deiiciunt, qđ
humanis actionibus maximo foret impedimēto, intē-
pestiuaq; fames sēp adestet. Intestina, excremēta, hoc
est materiā sup̄uacūā, recipiūt, quorū actiones vt tem-
pus diuersum habēt, sicutiā diuersa loca possident vt
Aristoteli placet. Iis neruosa materia est qua recipiūt
continēt & expellūt & quicq; d succi quod a stomacho
superest penitus pficiunt, nam & crenas habent quib⁹
succū coquunt et imutant, stamineo vilo diuerso, mō
astringūt, mō laxāt cū op⁹ est, intestina vim attrahēdi
manifestā nō possidēt, quoniā stamina p̄ longū obdu-
cta nō hnt. ¶ Sed ab inferiori intestino hoc est aluo ordi-
endū est, hac ps ita spāliter appellat suillæ similis qua

Anatomices

excremēta eduntur. Ab alijs longanon, ab aliquibus rectum intestinū dicitur, spirīs nō circumpliatū, crassioris intestini pars, in tenasmo procidit, vnde sedis procidentia reuerētiore appellarūt antiqui. Extrema alui pars anus dicitur vel sedes, Galenus sphigetera vocat. Sursum versus ad ilia extendit aluus, reflectiturq; ad renem sinistrū, mox ad stomachū, deinde ad iecur pertinet, minus q̄ reliqua intestina carnosum, ad hanc partem venę quēdā, ex mesenteriacis perueniūt, quę extremā succi portionem exugūt, iisdem item si quid infunditur per clisterem alimentū recipiunt egri, non nouo vt quidam putant inuento.

Decolo & ceco intestino. CAP. VII.

SVpra aluum collocatur colon crassioris intestini pars. peruiū est ac late fusū, cellulīs plurimis insinuatū, in quibus excremēta diutius immorantur, indeq; quādam recipiunt effigiē, catoceliā gręci vocant, ab aliquibus aluū etiam vocari scio, reni sinistro inuolutius anectitur, vnde nephreticis colicisq; morbis dolores consimiles sentiūtur, abstinentia tamen inter ceteras notas discernūtur. illos leuat, hos aggrauat cibus. deinde id intestinū lienem attingit, sursum versus ad dexteram stomachū scandit, huius ob id intestini noxius humor os stomachi afficit & præcordia. vnde lipothymia saepe concidunt ægri, in fela aluum deijcientes, nec sine ratione id intestinū inter inferiora annumeratur, etsi locum superiorē obtinere videatur. iecori item iure proximū est, vt inde meatu ipso ex folliculo fellis bilem excipiat, quo retrimēta eius mordacitate ad exitum præcipitetur, ob id ea pars cui porus felleus committitur lutea est, ac gustatu amara. Huic coniungitur quod cæcum cognomināt, a dextra

enim parte sub rene collocatur iuxta coxā. cæcū ideo dicitur quoniam duo opposita orificia nō habet vt cetera. nam eodem quo excipit, etiam remittit orificio, eiusdem cum superiori naturę habetur, iisdemq; morbis vexatur.

¶ De tribus gracilioribus intestinis. CAP. VIII.

Craciliora deinceps intestina ventriculo ane-
xa sunt, quæ in homine lactes appellantur. Horum primum quod tenuius vocatur, in sinu tortuosos vehementer implicitum est & orbes, & intestino quod medium latini, gręci messenterion vocant, singuli connectuntur, in dexteriorē partem cōuersi, & eregiōne dexterioris coxę finiti, superiores tamen partes magis cōplent, & quia circa ilia positum habent, ilibus nomen dedere, a quibus ileon, et iliac⁹ dolor. At paulo supra versus stomachum ad sinisteriorem partem spinę, intestinū est quod ieiunum nominant, nō ita vt reliqua implicitum. ieiunitasq; ei nomen dedit, quoniā nunq̃ quod accipit continet, sed protinus per inferna trāsmittit, semper enim vacuum reperitur, hiraq; ac hilla appellatur a quibusdā. Quare igitur ex eo ita subito cibus labatur, est quia mordaci felle citatius redditur. Huic demū ea parua iunctura alligata est a mediā fere ventriculi pte parū in dexteriorē partē cōuersa, Pyloron gręci vocāt. Quoniā portæ modo, in inferiores partes, quæ excreturi sumus emittit, ceteris intestinis arctius. Ad hanc portam fellicis meatus pertinet vnus, eadem de causa. hæc. xij. digitorum mensuram continet. Inter secundum meatus ille cauendus est integerq; ostendendus.

¶ De messenterio, et venis eius.

CAP. IX.

Anatomices

Messenterion (quod medium vel medianū latīni dicunt) neruosum est, mēbranulis, glādu-
lis pluribus refertum, quas adenes Galenus
vocat, circiter crispum est, cui lactes in sinus
(vt mox dictum est) tortuosos, adherent impliciti, vi-
cinitasq; mēbri errorem dedit nōnullis qui lactes pro
messenterio sepe dixerunt. In eo venarū fibrę a natu-
ra constitutę sunt, quę ab intestinis ad venā maiorem
et ahortam pertinent, sine eo membro succus alioqui
ab intestinis incōmode attraheretur (habent enim cui
adhereant venę) quę ceu radices in materiā intestino-
rum desinunt, nec transigunt, has messenteriacas vo-
cant medici, oppilationis sepe originem, septo trans-
uerso alligatur & dorso, vel ex vena maiori & ahorta
pendet, vt Aristoteli placet, vnde sanguinē et spiritum
deferre certū est, venę ipsę solidę duręq; sunt, a ventre
et ab intestinis alimentum capiunt, veluti arborum ra-
dices, quę humorē a terra attrahūt, aluntq; stīpitem,
animalibus enim intestina & vēter pro terra sunt. Qui
harum venarum orificia inter intestina ampliora pu-
tant in viuente, quę in cadauere delitescant, longe de-
cipiuntur, arbitrātur enim ciborum frusta per easdem
fibras tenuissimas attrahi posse, putantq; virginē ēta-
te nostra Venetijs dū hęc cōderemus, quę crinalem a-
cum quatuor digitorum longitudine, quam inter den-
tes dormitura continebat, incauteq; per somnū deglu-
tiuit, per vrinā post menses, x. densissime maximis cru-
ciatibus, quoniā in vesica collectis viscosis humoribus
lapidē circa sese inuolutū rotūdauit gallinacei oui ma-
gnitudine, & a venis pri⁹ messentericis acū haustā eise
contendūt, nec quas vias inuenerit natura ignorāt, eā
fibrę in ipsis intestinis in neruos desinunt tenuissimos

ac in eorum materiā oblitterant, hic numerosiores sunt ac crassiores, ijs q̄ a stomacho ad iecur ferunt, ideo pl⁹ alimentī cōferuntur. at ille citius defectis subueniūt. verum si oēs vī ex maiori parte lāguescūt vel obstruunt, cōcitato fluxu ad miserā maciē deformāt hoīem. His pactis intestina emouebis, folleq; stomachū in pylorō iniecto inflabis. tū viuentis stomachi similē posituram euidentius rēp̄sentabis. ¶ De stomacho. CAP. X.

Ia quē ab oris faucibus ad stomachū tendit gula appellat. ex neruo & carne constat, hac cibus potusq; in vētriculū suū receptaculum deriuatur. Nam & cibi porta vocatur. medio enim ventriculo nō annectitur, sed in latere, ne capitis inclinatione, cibus ipse facile redundet. Sicut & alterū eiusdem vētriculi ostiū (quod pyloron paulo ante nominauimus) in fundi medio nō cōmittitur, sed paulo altius, ne deuorata in aluum incocta citius q̄ opus sit, delabatur. Hac de causa in crapula septum transuersum plurimum supprimitur, nec tamē quicq; esculenti euomitur. Hę geminę portę loco et magnitudine differunt, nā superior amplior est, inferior āgustior. hac ratione, quia magis cōtrita a cōcoctione trāsmittere debet, Vētriculus intestinorū p̄cipiū canino similis est, quippe qui nō multo āplior est q̄ intestinū, sed quasi intestīo similis āpliori ex Aristotele, sub septo trāsuerso circa p̄cordia sua angustiori pte. os enī stomachi dicit. vbi. xiiij. spinę vertebra inueniūt. collocat⁹ est. cōcoq; enī & imutat, pater familias vocitat⁹, quia totū aīal solus gubernat. nā si egrescat, vita in ancipiti est. iter lienē et iecoris fibras ab vtroq; latere cōprehēdit. supra infraq; inter diaphragma & intestina medius positū habet. hunc in anteriori parte omentū, a posteriori venę

Anatomices

grandes fouent. a superiori parte in sinistram vergit, ab inferiori in dextrā inclināt. ita orificiorum suorum ratio exposcere videtur. ob id atram bilem in superiorem sui partem decurrētē certo meatu a liene assumit. in imā vero a folliculo fellis flauam bilem poro delatā accipit. Venterculus in medio tumet ac pendet, qui mēbranis tenuibus, septo connectitur, lienī, iecori, cordi, cerebroq; venis, arterijs, neruis, vñ ex ictu capitis, sepe stomachi subuersio euenit. duobus tergoribus constat, quorum alterum intrinsecus neruosum est ac crassum, alterum extrinsecus carnosum ac tenue. illud stamineum habet filamentū, ines gręci vocant. alterum intus in longitudinem tendit, in appetendo deorsum trahit, alterum extra per trāsuersum fila ducit vī retentatrice, quę cathectica dicitur, plurimū necessaria. At exterior ventris tunica carnosā stamineam venam in latitudinem protēdit, qua materia ciborum subigitur, et a digestiōe superflua, dū sese astringit, secernere dicitur. huic potentia, apocritica nomen est. interior rursus tunica tactus sensum habet, vnde cibi appetentia prouenit, exterior vero cibum potionēq; mutat, ac cōfundit, ea vīs a gręcis alloetica vocatur, cui reliquę obsequuntur virtutes. ¶ Stomachus intus denticulatus est callo in modum rubi ad conficiendos cibos de crescentibus crenis versus orificia, nouissima asperitas vt scobina fabri. ab ijs fibre, quę ob similitudinē mesentericę dicuntur, oriuntur. quę inter venam & neruum naturā habent, a quibus (vt paulo ante dictum est) humor attrahitur, inde per maiores venas ad iecur transmittitur, sed dum concoquit stomachus, nec sui ignarus est, quoniam in fame ac siti protinus humorē attrahit, ac primus recreatur.

De adipe et pancreo.

CAP. XI.

Sed anteq̃ ad lienē transeamus, pauca de adipe dicenda sunt. Hic sub leni mēbrana abdominis situm habet, in obeso corpore ampliorē. Ab ilijs incipit, deorsum versus ad renes tēdens. Ab interiori parte membrana includitur, quę omēto iungitur. Is non cogitur, nec siccitate vlla frangitur vt seuum, quoniā eius natura minus terrena est, vtrunq; sine sensu, nam neruo arteria ac vena caret, ideo & plerisq; detractos adipes leuatūq; corpus immobili onere, traditum est, & inde vixisse. Pancreon quoq; inter carnes & adenes naturā habet. Lienī, stomacho & iecori annectitur. A carne nomen habet, ad quod communis cum omento vena pertinet, quę ex vena maiorī oritur.

De liene.

CAP. XII.

In sinistra parte aduers⁹ iecur, Lien paulo inferior, suillo similis habetur, purgamenti sanguinis receptaculum, eum humorem atrabilem nostri, gręci melancholiam dicūt. Hic non vt iecur pręcordijs, sed sinisteriori ventriculī parti et omento committitur. Gibbus ipsius dorso mēbranulis alligatur, sed vt facilius appareat, costę inferiores quę tenuiores cernuntur (sub ijs enim conditur) aperiendę sunt. Eius quidem materia mollis est, rara ac fistulosa, longitudinis crassitudinisq; modicę, sed lienosis ita plerūq; intumescit ob humoris confluuiū, vt zona veluti cingere hominem videatur. Cum sordibus (vt inquit Plato) iecur abundat, lienis raritas id purgat, et eas combibit, quoniā concavū est & exangue, vnde purgamētis impletum excrescit, cursoribus (vt tradit) peculiare impedimentū, propterea quādoq; nōnullis

Anatomices

laborantibus splen inuritur. Adimi posse homini sine vite periculo verisimile non est. Huic membro p magnitudine loci intemperantia attributa est. Iecori, stomacho, omento, & intestinis committitur. Ad lienem sicut neq; ad iecur nulla ab aorta pertinet vena. Excitari turbam contra Aristotelem in plerisque locis video, rixasque moueri, sicut et de vulua dicturi sumus, quoniam sine spiritali sanguine hec membra posse constare possibile non diuidicant, ea enim membra sanguine aluntur a vena minori que sine spiritu non est, sicut & vulua sine sanguine. Vena grandior directo ductu a porta concaui iecoris ad lienem ducit, que si diligenter retegatur, apparet ex medio eiusdem venę cursu riuulus quidam est, qui sanguinem dilutiorem deorsum versus mesenterion ut alat ducitur. Rursus eadem vena grandiuscula iuxta lienem bifariam diuiditur, alter ramus pro alimento ad inum stomachum fertur, alter ad splenis cauum producit, ubi intus in duos ramos spargit, sursum deorsumque transcurrentes. horum inferior sanguine omentum rigat, superior vero ex cauo lienis rursus in duas diuidit vias, quarum altera ad sinistriorem superioremque stomachi partem, altera sursum tendit ad venteris orificium, atramque bilem infundit, qua os stomachi constringitur, vnde exuritio exoritur. Reliquum in ipso splene absumitur, prater eam portionem quam vena grandis ad membra consimilia transmittit.

De iecore

CAP. XIII.

Iecur nobilissimum membrum esse putauit Plato, in quo diuinationis gratiam collocauit. quo priuato, nec euident quicquam sit vaticinii signum. posteriores vero phisici sanguinis originem huic membro attribuere, quod si validum est, aucto sanguine aus

geri membra videntur, inualido decrefcere non dubi-
um eft, fi extenuata in nobis membra funt, eo conua-
lefcente facile implentur. Iecur inter exta proportione
maximum eft, fub præcordijs a dextra parte fufpēdi-
tur, fanguine & fpiritu naturali refertum, intrinsecus
cauum, extrinsecus gibbofum, e regione lienis, ventri-
culo leniter prominens infidet, quem fouet, in viuente
magis pendet. In eo multiplex vis eft, nā attrahit, reti-
net, concoquit, digerit, & expellit, fuccū enim omnem
in faniē, in bilem, ac atrā bilem digerit. Eæ potētīe ex
temperato cordis calore nutritiue virtuti deferuiūt cō-
genitę, ita vt & quę nutrit & auget virtus, eandem eſſe
nō dubitat Auerrois. In quinas iecur diuiditur fibras,
intus fenſu carēs, fiſtuloſum, ſpongioſū, foraminulen-
tūq; eſt, minimiſq; venuliſ per totū membrū nodoſo
coitu diſpſiſ. vbi ſuccus in ſanguinē ſecūda cōcoctiōe
commutatur vel in faniem, inde in diuerſas partes di-
geritur. calidum enim eſt ac humidū, membrana tenuiſ-
ſima contectum, ſepto tranſuerſo adalligatur, ſpinæ
item ac ſtomacho iūgitur. Vena illa grandi pluſq; cæ-
tera mēbra cordi reſpondet. huc a horta non pertinet,
quoniam primo iecoris ingreſſu euidentior eſſet, et per
omnes diſtribuenda partes eſſet, ſicut in pulmonibus
apparet. a corde enim vitaliſ viſ per venam maiorem
in iecur infundiſ vt dictum eſt. eadem enim viā reci-
pit, ac ſubminiſtrat humorem. Ex inferiore parte ca-
ui fel dependet. in eadem parte caua ex diuerſiſ lociſ
quidam venarum concurſus eſt, qui porta iecoris di-
citur, ductuum viarumq; veluti compitum efficitur,
quibus ſuccus iſ quo alimur permeat, ſtatimq; intus
in quinos riuos diffunditur, & in p̄tenuēſ venas, quæ
deinde per totam iecoris diſperſę ſubſtantiā, in exilem

Anatomices

subtilitatem admodum radlicantur, demumq; in iecur ipsum oblitterantur, his tenuissimis fibris saniosus succus decoquitur, ac in sanguinem (vt multi volunt) iecoris ministerio calore vertitur, qui demū in corde penitus absoluitur.

De venis Iocineris

CAP. XIII.

Ena octonæ ad portas Iecoris deriuant, ex quibus binæ paruæ sunt, quarum altera ad pyloron & ad mesenterium pertinet, altera inferiori ventriculo iuxta pyloron coniungitur. Reliquæ senę sunt, ex quibus vna ad dexteriores stomachi partem iter tendit. Secunda ad lienem grandior pertingit. Tertia intestino recto iungitur, in sinistro enim partem decurrit. Quarta ad dextram ventriculi partem, vbi in tenues fibras diuiditur. Quinta duplici propagine. altera omento applicatur spargiturq; e regione illius rami qui a liene oriri cernitur, altera propago craffiori intestino adiungitur, qua succi reliquæ attrahuntur. Postrema ad ieunum intestinum ac tenue, & ad id quod cecum appellauim⁹, pertinet, ad quā euidentius pleręq; venæ ad succū exhauriendū cōtēdūt. ¶ De flauę bilis folliculo CAP. XV.

El non habent omnia animalia, equo, mulo, ceruo nō est, & ex eodē genere sunt quę partim habeant, et partim non habeant, vt mulæ, res, oues, ac homines. Et qui fellis naturā (inquit Plato) sensus alicuius gratia esse opinantur, nō recte sentiunt, volunt ideo fel adesse, vt partem animæ sitam in iecore mordacitate sua excitet, laxando exhilaret. Folliculus flauę bilis ex inferiore iecoris parte caua dependet, choledochus a gręcis dicit̃. in eo humor flauus est, pallidus interdum visus a Galeno vel cya-

nei quandoq; coloris vel isatis herbe vario corporis affectu, in cadauere colorem omnino mutat, in viuente flauus est, ex iecore oritur, vt puriorem prestet sanguinem. Huic bini meatus sunt, alter in medium iecoris deriuat, quo bilis attrahitur vel effunditur interdum, alter euidentior ad pyloron defertur, in quo meatu calculus olim repertus est, ex eodem rursus oriri traditur qui in imum stomachum tendit, quod alij negant. Sed hoc non perpetuum est, omnium maximus, ad intestina producit, quas lactes appellauimus. Quibus fel non est, valetudo firmior existimatur, ac vita diuturnior, bilis alioqui via preclusa morbus regius (qui ictericus dicit, ab alijs arquatus) puenit, nam toto corpore felle suffuso naturalis color aufertur, quod primum oculis deprehendimus, ita quod in ijs album esse debet, luteum fit, febres quoq; superueniunt. Intestina hactenus magna ex parte indicata sunt, idcirco omnia preter iocineris gibbum quod vene grandi annexum est, relicto ventre abijcienda sunt.

¶ De renibus.

CAP. XVI.

Is peractis bine vene grandes secundum spinam a summo deorsum deferuntur, de quibus postremo libro agendum est, vena grandis in renum opposito geminos ramos emittit in λ . littere figuram, quorum alter ad renem dextrum, alter ad sinistrum tendit, in equali tamen longitudine, eodem modo et altera vena gradis facit, ahorta dicta, spine anexa, quoniam dexter ex renibus minus pinguis, altior leuo est, quod pari ratione in supcilijs contigit, rami venæ maioris in sinus renū nō deriuant, sed capitibus potius adherescunt, & cauum nō subeunt, verum in corpus eorum absumuntur, sicut et

Anatomices

ahorta, ex quibus genitale semen magna ex parte generatur. Oblongi sunt, bubulis renibus similes, veluti e multis renibus compositi, a parte interiori resimi, ab exteriori versus intestina rotundiores. caro ijs dura ac firma est, sensu carēs, utriusque adeps e medio exit. Renes in longitudinem secandi sunt, & specillo immisso collaturque ratio consideranda est. in medio pellicula est pretenuis, qua humor duntaxat sine sanguine distillat per meatus siue venas albidas, vretas dictas, quæ cavæ sunt, nervosque, iuxta spinam ipsam per venas seporrigunt ad ilia, angusto itinere mox in coxam utraque conduntur ac delitescunt, deinde denuo porrecte in clunes apparent, verum ut ipsarum postrema, vel in sexu virili ad vesicam, genitaleque coniunguntur, sic in foemineo ad vulvâ pertinet. Eque venæ quæ de medio renum exeunt nichil commune cum vena maiore sortiuntur. Renes membranulis integuntur quibus sentiunt, calculo laborant, quia multi renes laborare videntur, duplices constituti sunt, ut equale corporis libramentum Galeo authore animalibus presteret. ex superabundanti calore, incontinentia, & urine stillicidia sequuntur. In meatibusque, arenæ materia, ac calculi generantur.

De venis seminarijs

CAP. XVII.

Seminariæ venæ geminæ ad capita testium a renibus deueniunt, pori dicti, sanguinolenti, totidemque arteriæ de vena ahorta exangues prehenduntur, nam in coitu spiritus, semen antecedit, quo procul per saltu propellitur, a capite autem ipsorum testium meatus excipit, spissior illo superiore atque nervosior, qui progressus per testem flectit sese, inde et caput eiusdem repetit, unde rursus in idem coeunt, & in parte priore subeunt genitale, pastatque dictæ, comuni exci-

piuntur canalicula, et continua membrana obuelan-
tur, cum ijs qui resident testibus, vt vnus esse meatus
videantur, nisi mēbranam sensim diduxeris, humorē
enim sanguineum continet meatus qui residet, sed mi-
nus q̄ illi superiores. at vero qui reuertuntur, & ceruicē
subeunt, genitalem vrinam habent cādicantem.
quin etiam de vesica meatus profertur, & se ad ceruicē
applicat, quem veluti putamen canaliculatum ambit,
id quod penem vocamus.

¶ De semine.

CAP. XVIII.

Semen corporis supuacaneū alimentū est, qđ
pricipaliū membrorū materia pura atq; ab-
soluta est, generatiōi necessaria. Nā et maior
gēiturē q̄ titas ex cerebro (Galeno teste) didu-
ci creditur, ob id salacissimo cuidā, dissecto post funus
capite, cerebri exigūū repertū est. venę enim quę ultra
aures ferunt, si adurūtur vel secant, sterilitatē iduci mi-
ro atq; secreto naturę limite, vt mox dicemus, qđ ca-
sus edocuit, idē ex alijs quoq; mēbris cōtingit, nā mul-
ti qui gallos castrāt, lūbos cādenti ferro, aut crura adu-
runt, vnde ex toto corpe secerni geniturā pleriq; autu-
mant, varijs argumētis. Illud i primis fidē facere videt
qđ filijs notā, neuū vel cicatricē parētis similē regnari,
nisi qđ et nepotes pgenitorū referūt et formā et notas
ex quib⁹ nichil secessit seminis. Elidē q̄ cū ethiope cōcu-
buerat, nō filiā pepit ethiopē, sed nat⁹ ex filia, ethiops
erat. Vidim⁹ et i stirpib⁹ id fieri, nā cydone mal⁹ medis-
ca plurima est, q̄ ad priapi similitudinē poma fert. ex
eis semina qđā eādē formā referūt, alia cōfusā, ex qb⁹
semina sata eādē quoq; turpitudinē repntāt auitā pōa
enata. Semē hoi in priā etate validū est, senectute, vale-
tudine, salacitate, ipurū est, itrinsec⁹ ex loco calido pfi-

Unable to display this page

meatibus progenerasse traditum sit.

¶ De scorto

CAP. XX.

DYdimis proprium velamentū ac munimentum est scortū, gręci oscheum dicūt. dependet ab inguinibus, rugosum, venulis dispersum, ima sui parte futura cōmittitur, quę tamē aliquibus non est. Id si tumet vitio indecorū vocatur, de quo in libris quos de omnibus morbis qui mēbratim sentiuntur exposuimus. herniā nominant. At intus tunice sunt, quę testes velant, per singulos nervos depēdentes, quos cremasteras gręci appellant, cū quorū utroque binę venę ac arterię descendūt, quas paulo ante indicauimus, quę tunica integūtur tenui, nervosa, alba, sine sanguine, supra quā altera est valētior membrana, quę interiori vehementer ima parte inhæret, edarion gręci vocāt, multę deinde membranulę venas & arterias eosque nervos comprehendunt.

¶ De pene

CAP. XXI.

Inguini deinde coles ipse cute veluti annexus dependet, ceteris mēbris magis nervosus, arteriosus, venosusque videtur, nervis durioribus et nervosis connexionibus cum pectine committitur, nervi alij ab imę spinę medulla descendūt, ceterum id membrū minoris sensus est. Vidim⁹ olim chirurgum quēdam impium ex iudea gēte vnum ex ijs nervis ob inflammationem extraxisse, singulis enim diebus a radice paulatim cōuellebat, quem tādē letaliter extirpauit. Membri extremū glans est, tenuissima cōtectacutī, quę vim sensificā a superioribus spinę nervis habet, venereę voluptatis sedes, vñ venę seminarię peculiari titillatu concitātur, in medio quēdā spongiosa inanitas est, quam cū cupidinis spirit⁹ subit, tentiginem

Anatomices

facit, excitari quoque vel in morte ab ictu phalangij auctores tradunt. Alter item ductus est incertus (ut quibusdam placet) in pubertate quidam lētor inde transmittitur, ad geniturā veluti rudimentū seminis. Glās imo círculo ambiente finit, a vertice ad imum frenum ducitur superiore rimula, quā vretram vocāt, recrementi liquidī, ac seminis exitus. Quod integit, prepucium dicitur. hoc iudea gens reliquumque fere pluribus iam aetatibus genus humanum preter christianos ex lege circūcidit mundicie (ut dictum est) causa, quod postea ad sacra refertur. Penis cutis qua integit, non simplex est, sed nervosa nature, sensumque tactus plurimū possidet. Ob eam causam venereo cōtactu, novus vel saltem medicis ignot⁹ prioribus, siderū pestifero aspectu morbus gallicus ad nos ex occidēte, dū hęc edere mus, irrepsit, tanta omnium membrorū foeditate cruciatibusque, nocte p̄sertim, ut lepram alioqui insanabilem siue elephantiasin horrore superet, non sine vitæ perniciē. Hęc pestis reliquas prouicias iam infestauit, quę etiam præsantis facile repullulat, magna omnium medicorū ambage. Ex occidente venere emperici, qui magno questu vrbes circūierūt, id tantū profitētes,

De vesica et eius meatibus CAP. XXII.

Ventre dictę albę ad vesicā (ut supra memorauimus) ferūtur ea parte qua duplici mēbrana constat, quarū altera peruia est, et inter tunicas vrinans humor preterfluit donec ad interioris pelliculę foramē pertineat, & in vesicam cadat. hi enim meatus non oppositi sunt, quoniā vesica repleta vrina ad renes retrofluere cogeretur interdum. sed ea quo magis impletur, eo magis membrana dictę se comprimunt. Et ita recrementum id liqui-

dum continent, ex quo vnū tantum meatum quo excernimus imperiti habere arbitrātur, simplicē esse vesicam ex omni parte putātes. Ea nervosa est, aliter viris atq; foeminis posita, nā in illis iuxta rectum intestinū potius in sinistrā partem inclinata, in his supra ora genitalia constituta est, superq; elapsa ab ip̄a vulua sullinetur. Duo item meatus ab aorta validi & perpetui ad vesicam procedunt, nullusq; a vena maiori huc tendit, qui vero de cauo renum veniunt, cum vena maiore continuatam nō habent materiā, vt supra a nobis dictum est. Vesicę vero ceruix carnosā est, musculis repleta, quibus humor cōtinetur, atq; laxetur, cū opus est. Incisa sola coalescit, reliqua pars coire nō potest, quod ediuerso contigisse refert Aristoteles. In masculis vrinę vię longiores atq; cōpressiores, ad imū vsq; colem descēdūt, in foemineo vero sexu breuiiores plenioresq; cōmuniq; demū viā ad vuluę ceruicem se ostendunt, quapropter mulieres calculis minus afficiūtur, in vesica præter calculos setarum veluti quēdā capillamenta nō sine diro cruciatu innascuntur ex mucosa equidem materia. Quibus modis extrahi lapides cōueniat, ne chirurg⁹ loci errore letaliter ægrotis vulnus inferat, cultello locus aperiēdus, indicandusq; modus est. Aliquibus quēdā in vesica cōcrescūt, q̄ nichilo a cōchilijs sp̄e differūt. sed iā ad mulierū peculiaria mēbra trāseam⁹.

¶ De mulierū meatib⁹ seminarijs CAP. XXIII

DE foeminarum genitalibus membris, ac venis seminarijs hoc in loco dicere par est. Venę igitur humoris, quem prolificum plerique medici prædicant, eandem ferme in foemella, quam supra diximus in viris, originem habent, ac flexuosis orbibus in testiculos deri-

Anatomices

uant. inde ad vuluæ ostiū tendunt, vnde semen tanta voluptate prorumpit. quod vanū atq; inutile philosophorum princeps Aristoteles asseuerat, cui et arabs Auerrois subscribit. verumtamen fateor ex renibus spina, coxis, lūbis. Venę, ac arterię multę quę sparsum funduntur in fibras per vuluā tenuissimas tendūt, ex quibus genitalis humor, crassus, albus, ouī albori similis intus colligitur (vt bilis quotidie in stomacho) ad cōceptum necessarius, quod in ouis contingit, in quibus quod candidū est, ac luteum a foemina prodit semine maris tantū constituyente. ex ea materia membra quę spermatica vocamus, generantur, at ex mensibus rubentia qualis caro est nutrienti similis fiunt. Aristoteles de piscibus hęc refert, ouo autem rupto, foetus veluti nucleus cōstat, qui primū nullū accipit cibum, sed ouī humore iam hausto increscūt, post nutriuntur aquis dulcibus fluuiorū vsq; dum satis augeātur, idē author an id verū nō dicitur, alimentum omne esse extrinsecus, sed protinus vt in plantarū seminib⁹ inest aliquid tale primum quod lacteū vocatur, sic in animalīū materia excrementum cōstitutionis alimentū est, incrementum vero foetui per vmbilicū contingit, eodē quo plantas modo per radices, atq; etiam animalibus ipsis vbi absoluta iam sunt, ex eo qđ continetur alimento idem accidit. At quod foeminis in venere prorumpit nō per saltus exit sicut virile, quoniam inutile est et viciato simile, omnino differens ab eo quod intra vuluā sine libidine quādoq; restagnat. Ex vtriusq; itaq; maris et foeminę foetus mēbra figurantur, ac spiritalis vita pdu-
citur. verum ex virili semine principalia mēbra, ex foemineo cętera ignobilia cōstituuntur, ex puriori veluti materia, sicut et spiritalis vigor. Maris enim semē in

medio genitalis foeminei alboris colligitur, vt generandi potestatem in materiam vniuersam diffundat, ex Galeni sententia, atque ita membra formantur menstrui sanguinis adhuc non indiga, donec exhausta materia maiori corpus indigeat nutrimento, quod ex umbilico postea queritur. a conceptu enim ad. vii. usque diem seminis plifici fluxiones simplices apparerent, quo tempore & umbilicus inchoare, & secunde videntur. x. die cordis bulla tumet, spiritu intus ebulliente, et calore extrinsecus exiccante, secundarum materia firmatur, quoniam & planta & cortex eodem generantur tempore, post eos dies cetera membra describuntur, nec vno tempore principalia generantur membra, quoniam diuersae sunt naturae. Cor enim primum generatur, exinde reliqua describuntur membra. postremo replentur pictoris imitatione. circiter diem. xxx. masculina figurantur membra ex Hippocrate, alij tamen inter quos Aristoteles, mari. xl. die statutum pronunciauit, foeminam trium mensium vel post, quoniam figura in humido post abortum non permanet, sed statim dissoluitur, massi in aquam frigidam diffunditur, cogitur consistitque in membranula, qua rupta foetus ipse apparet magnitudine formicae maiusculae, & membra iam inde discreta, tum cetera omnia, tum genitalia constant, & oculi vt in ceteris animalibus pergrandes. Eadem de causa ceruinum vterum olim resecauimus, in quo hinnuli foetus, minimi digiti longitudine ex omni parte figuratus, vel maxime ceruo grandiori respondebat propter oculos qui gradiusculi erant, vulua humoris albi lenti plena, oui anserini amplitudine, membra quae tenuissima ambiente, in medio humore sublimis pedebat hinnulus, ex cuius umbilico capillamentaris tenuitas sanguinea ad cutem ambientem committi videbatur. alimenti proximum initium, albugo illa quam foemina

Anatónices

num semen fuisse cōtenderim. nō ab re a natura i vtero continet, sine sanguis menstrui nota, verum primas partes suas agit, quoad maior fiat foetus. Testes in foeminis ab vtraq; parte resimi sunt, leporinis similes, ex quibus (vt alij arbitrātur) meatus alij ad vuluē cauum exeunt generationi apti, quæ sententia resectione ipsa facile ostenditur.

De mulierum locis

CAP. XXIII.

Ostium vuluē in muliere, ac in ceteris animalibus, naturā atq; os genitale vocari vidim⁹. in medio tunicula vtrinq; apparens, nympha, & clitoris dicit. Ea itus natura ita custoditur, vt in maribus glans præpuciij tergore, vt hoc primo munimento aer arceatur. Interior pars ceruix vocatur, in cuius medio fere nervosa exilitas est, venulis dispersa tenuibus, virginittis testimoniū affert, eugio vel hymē vocant. primo enī coitu scinditur. Naturalia interdū adeo cōpacta sunt a natura, vt chirurgi opa indigeat. Partē interiōrē matricem, locosq; appellamus, qui desiderio coitus sæpe descendūt, in ijs quę acetabula sunt dicūtur. Quibus p vmbilicū foetus auget vulua nullā vim imutandi seminis, sed cōseruatricē tm possidet. locorū ostium internū natura glādiū est, ad glādis virilis similitudinē mucronatū, foras in ceruicē prominens suo turbine. In ceruicē triplex ostium est. ob eā causam grauidę (quia dolēt) coitū refugiunt, mulieres vero adamant, vnde et quādoq; supfoetāt. Vuluē acetabula nō omnia pfecta animalia possident, sed cornigera & vna parte dentata, dū partū gerunt. ex vtraq; parte dētatis lepus, mus, vespertilio habēt acetabula. Sus vuluā leuem habet, et conceptus vuluē non acetabulis adhæret, semen itaq; trahi a locis vteri, atq; ob eā

rem multa generari pro numero locorum, & acetabulorum. sepe enim eodē in loco vteri, gemini consistunt. Acetabulis vuluæ ex secundis robustior adhæret ea parte qua cōfusa quēdā fibrarū multitudo est. Umbilici orificia acetabulorum orificijs respondēt, vnde alii dicimus, asperitas enim vtrinque fibrarum orificiorūque tenacitatem facit, vt in parietibus fieri solet, scalpunt enim prius vt cementum superinductum magis hereat asperitati. Umbilicus cū inuolucro, hoc est secundis, functus officio ab acetabulis abscedit, vel vt i pomii pediculus iam maturi a ramo sponte cadētis. Ex ijs acetabulis a partu mēstrua profluunt, similis in maribus materia est quę in semen genitale per concoctionem vertitur. Mēstrua de quibus mox dicimus, cum plurimum lunæ motu singulis mensibus profluunt, quo profluuiū virginibus vox mutatur. vt in maribus primo coitu, māmę inde tumescit. Homini umbilicus dū nascitur maior est quā in cēteris animalibus, quo tēpore alimētū nō reddit, ideo venę, arterięque circū quas tunica est cōprimūt sese, & ob eā rem puerperij exitus oportune fit, nā in homine deligari oportet, quia imperfectior editur ptus, bruta vero robustiora, quā statim p̄siliunt, nascunt. Locorū ostiū in cōceptu aperitur, et exinde clauditur, nec ampli⁹ recludit nisi mulier sup̄foetet, vel fluxionibus laboret, vel si menses fluāt, os id adeo occlusum est, vt aer subire nequeat. Loci ipsi positurā habēt inter spinę imę partē, quā os sacrū vocamus, supra vesicam, cōtra mediā positi aluū, inde paulū ad dexterio rem coxā cōuertunt, postea super rectū intestinū progressi ilijs, foeminibusque latera sua annectunt. rectā cū vesica, continuatamque ceruicem habent, quem canalem vocant, qui ceruici vesicę suppositus, carnosus,

Anatomices

chartilaginosusque admodum est, is in pugnate contrahitur, vulua in virgine exigua est, in muliere, nisi ubi grauida est, non multo maior quam manu comprehendi possit. Ea, cordi, arterijs, nervis, cerebro, spinęque medullę committitur. pectorijs item, mams, renibus, ventriculis, coxis, pubi, que omnia in vuluę stragulationibus precipiuntur, quibus anima subducitur, vertigines sentiunt, capillos in vertice vel occipitio couelli arbitrantur, lumbos propterea, femora, inguina, et stomachum dolent. gula item miro modo tumet, eius dentiori in viuente argumento connexionis, ea vincula in mortuis languescunt. Id alij ceteris vaporibus attribuit, quos vulnerata statim vulua coarguit. In qua re oculos maxime dolent, quedam obmutescunt, aliquibus mentes soluuntur. Illis presertim adalligant neruulis quibusdam retortis, qui grauidis prehenduntur. Nulla vena de maiore, recta via ad vuluam pertinet, de aorta vero multe frequentesque veniunt, eius materia neruosa est, rugosa, peliculosa, pollicaris crassitudinis, que ad conceptus magnitudinem extendi possit. Qui eo tempore acetabula vuluę inquirunt ad magnam vulgi desiderium, digna frustratione frustrantur, videri enim minime possunt, nec primo conceptus tempore, quum inuolucra (que secundas vocant) robustius vuluę adherent. Tum enim euidentius membrana valentior per vmbilicis radices acetabulis, quę cotyledones graeci vocant, committitur, quales in polyporum cirris videmus, qui succu cum aliquid capiunt, continent. Hęc accrescente foetu conspicua, prope partum minuuntur, ac demum abolentur, hęc conuexo suo coniuncta sunt cum vtero, cauo autem ad foetum conuersa ex Aristotele. In ipso inuolucro ex secundis quaedam carnosae extantia fibris referta minimis acetabulis affixa, quę

sanguinem et spiritum veluti radicū fibrę exugunt, digeruntq; per venas, & ad vmbilicū vsq; defertur sanguis, spiritusq; per quem alimētum haurit foetus. Gemini matrici sinus sūt, ab vtraq; laterum parte leuiter discreti (in dextra masculinū, in sinistra fœmininum concipi volunt) geminis in mare testibus respondentes, in vacca veluti cornua plurimū discreta sunt.

¶ De mensibus CAP. XXV.

DE mensibus mulierū pauca dicenda restāt, ac eorum origine. ij. non nisi semen incoctum ab Aristotele appellantur, ex partibus quæ supra infraq; renes sunt, & a lumbis, minimis venis prodeunt ad vuluæ acetabula, quibus foetus in vtero alitur (vt sepe dictum est) vel a puerperio iuxta naturalium ora. ex venis quoq; duabus secundum os pubis iuxta vrinę exitum erūpunt. Ex ea parte & fœminarum non prolificū semen in coitu (vt dictum est) effunditur, tanto in plerisq; impetu vt masculorum more lōgius exiliat, diuersę equidem naturæ ab eo quod in vuluę cauo prolificū retagnat, vt supra latius cōmemorauimus.

¶ De ano CAP. XXVI.

Ani exitus anus dicitur, vbi musculi sunt, quibus astringitur cum opus est, aut laxatur. inibi venarū ora sunt tanq̃ ex capitulis quibusdam surgētia, quę sepe tetrū sanguinem fundūt, sicut enaribus, hæmorrhoidas græci vocant. eo profluuiopurgationis vice vtūtur, nec valde imbecilliores ob id fiunt. ideo importune quidam curati, cum sanguinis exitum non haberēt, inclinata in pręcordia ac viscera, dira illa materia, subitis ac grauissimis morbis correpti sunt, in eadem parte quæ corona est et sedes dicta.

cōdilomata inascunt̃ tubercula quedā, q̃ nūc dura, nūc mollia, quę ex inflāmate oriri solent. Verū si vetera et iam induruerē, medicamentis causticis interdū aduruntur. Mariscę item & rhagades anum infestant cute circuncisa. Hos morbos lasciuia luxurię procacitas, & æstiuans libido facit, nō sine naturę & maiestatis diuinę iniuriā, & vtriusq; lege calcata vitiorū inuētrix libido, que neglecta natura, diuerticula queritat, hoc est genus humanū perdere. Vtinā eorū parentes eam dūtaxat venerē nouissent. Anus sicut & vulua procidit, quā sedis procidentia vocamus vel sedē conuersā, quā stypticis retroagimus, vlcera itē & fungi, similiaq; inascuntur, quę aduri solent. Hactenus de interaneis quę sub p̃cordijs posita sunt, narrauim⁹. Nūc ad ea quę spiritalia vocantur, transeamus.

In librum tertium anatomices.

¶ Alexandri Benedicti physici de mēbris spiritalib⁹ quę supra p̃cordia habentur. Prefatio. CAP. I.

Vpra diaphragma, cor pulmōesq; collocauit natura, vbi (vt inquit Plato) audacia, metus, fuga, cōsultores amentes sedem quādoq; posuere, cū implacabili sepe iracundia. Amor itē intrepidus inuasor, blanda spe socia, castra fixere. Quę si puerla fuerint, voluptatem malorum seminariū, & dolorem subinde parem consueuerunt. At si fortitudo ediuerso omnium contemptrix mentis bonę filia, cupidinis et voluptatis iussa contempserit, vbi animus forte pallore terrētium obiectu pertimuerit, sanguis et spiritus venarum numerosam veluti supatorū legionē ad im-

perata subito accurrente citat. tum celeriter metu discusso sua potentia animi fortitudo utitur. Pari modo si ire vis exardescens ex improviso permiscet flagrantem astus, pulmonum cum cauis fistulis spiritus respiratione cordis crebra refrigeratio continuo temperat ratio, unde iracundia alioqui implacabilis facile resedit, cui in hostes voluptates, & ceteras animi perturbationes potestas data est sapientibus, qui animi fortitudine & corporis patientia libero Marte eminus librata tela alacres excipiunt, & cominus incussos in cordis penetralia grauiiores ictus ire aut odij propulsant inanes. In his tota philosophia versatur ac totum bene viuendi dogma moratur sedibus. Huic leta felicitas originem ducit, huic mortis terricula abigunt, atque ad diuina mens sublimis penetrat arcana. Ad has partes hac nocte in hoc ipso theatro presentes esse volo senatores meos sapientes ex patricia gente Veneta, Bernardum bembum, Antonium Boldum æquites. Antonium item caluum triumuirum, Petrum priolum senatorem, qui mecum diuinam cordis officinam contemplantur, & arcana naturæ perquirant, iam perspectis & compositis reipublicis, & domum fessi, sed hilares abeant.

De membris spiritalibus. CAP. II.

Spiritalia membra inter caput & ventrem sedem obtinent, nam & cor (cuius gratia omnia constant) in medio eorum collocatur, natura enim rem nobiliorem locis nobilioribus constituere solet, verum potius superius quam inferius, ac in parte priore quam posteriore. Potiusque ad leuam quam ad dexteram non sine ratione collocatum est viscerum principale membrum, quod in omnibus animalibus conspicitur. Nam cor caloris officina est, viteque
d. iiii.

Anatomices

mentis origo, sanguinis spiritusque principium. Omnium enim partium primum, sanguinolentum conspicitur, ut in ouis triduo incubatis puncti magnitudine apparet. Formato corpore, primum quasi alterum intus aial palpitare sentitur, thoracis pars superior pectus dicitur, inter laceratos homini constitutum, latum, cordis & mammarum ratione, costarumque crate cordi munimentum. Sed ab eo primum membro, quo ignobiliores a nobilioribus partibus deducuntur, dicere incipiamus, hoc est a septo transverso. Deinde membra quae ore ipso continentur (quia huic parti & ventri accommodata sunt) ordine dicentur.

De septo transverso. CAP. III.

Septum transversum sub pulmone collocatum est, cictum alij appellatur, veteres (quonia coram di prehenduntur) precordia dixerunt. diaphragma alij, Plato vero phrenas, seu prudentiae participes mentesque coniunctas, unde quidam mentis subtilitatem accipi putauere, ideo ei nulla caro est, sed nervosa quaedam exilitas, in medio praesertim, quae valida est, costis inferioribus & spinæ, ubi, xij, vertebra sita est, annectitur. sedem cordis a ventre & ab intestinis dirimit, ut vitæ origo alui vicinitate excrementisque inoffensa seruetur, neve ciborum vapore animus supprimatur. hac de causa precordiorum interuentu, quasi pariete, distinxit nobiliorem ab ignobiliore parte. Hæc si pleniora esset carne, maior vaporis copiam & haberet et attraheret. huic titillationis origo, nam solus homo titillatum sentit inter aialia, quod cutis tenuitate euenit, unde solus aialiū ridet. Est enim (teste Aristotele) titillatio, risus precordiorum ratione, quæ nervis (ut inquit) quibusdam alas subit. Nam calore leuiter precordia calefaciente mouet inuoluntarie risum. ob id gladiatorum spectaculis mortem cum risu traiecta præ-

cordia attulisse visum est. ea membranulis quibusdam deorsum versus lienem a iecore determinant, neque id solum, sed sursum versus medium quoque pulmonem diuidunt ac sustinent, nam & in spirando iuuant, et in exonerando ventre vim habent, quam apocriticam vocant. Lesis precordiis alius substat, vel ex inflammatione mens protinus, ac si cerebrum afficeretur, omnino commota cernitur. unde phreneticis nomen

¶ De mammis

CAP. III.

Edium igitur pectus a punico malo (ut dissectionem ordine persequamur) ad iugulum usque asperendum est, cultroque cutis deorsum versus ad latera diripienda est mammarum ratione, nam et mulierum partes suis locis pertractandae sunt. eae ab utraque pectoris parte extuberantes constitutae sunt, media his papilla, adiuncta infantium cibo, mammis laxior contextus est, in quibus & adenes, carunculae glandosae fungosae sunt, ceterum ac foraminulenta naturae, quod in cadauere asseruato euidentius conspicitur. Maribus caro spissior est, in quibus lactis simile coeptum est dum haec conscriberemus.

M. maripetrus sacri ordinis equestris tradidit syrum quendam cui filius infans, mortua coniuge, superat, vbera sepius admouisse, ut famen filij vagientis frustraret, continuatoque succtu lacte mansisse papillam, quo exinde nutritus est magno totius urbis miraculo. Idem Aristoteles de lacte in maribus, verum tamen (inquit) per succtum frequentiore, vel multum prodisse aliquibus traditum est. Vidimus mulierem etiam cum virgo esset, cui quoniam in foetum da erat menses sublitterant, lacte semper diffuisse, idem auctor pilos in mammis mulierum inueniri si forte in poculo pilum hauserit, idque malum pilare tradit appellari, nec dolorem sedari donec pilus pressus exeat, vel ante lacte exugatur. Alij id negant, quoniam multa sponte sua

Unable to display this page

utroque iugulus durus, valēs, & recuruus est, recuruisque capitibus la cunā efficit, supra quā, ea pars est quæ iugulus dicitur. iidē iuguli suis capitibus iuxta humeros terminatur, paululūque motu brachiorū mouetur, & cum lato osse scapularū infra caput, eius neruis, ligamētis siue nexibus cōnectūtur. Costę sub alis, xij. sunt quę ad ima pręcordia & ilia perueniūt. hę primis partibus rotunde & leuiter quasi capitulatę vertebrarū trāsuer sis pcessib⁹, ibique paululū insinuat, inherēt. Inde patefcūt in exteriorē partē, recuruatę paulatim in chartilaginē degenerāt. Ea parte rursus in exteriora leuiter flexę cū pectore cōmittunt costarū ima maiore iam parte. Nihil nisi chartilago est, q̄ mali punici termin⁹ est. Thoracis itaque partes priores, hoc est pectus, latera, malū punicū, dicta sunt, quibus spiritalia mēbra cōtinētur. Ea pars nō vno osse cōstat, vt suo flexu homo ad necessaria opera incuruetur, ac respirari facilius possit. His peractis, resectores pectus mediū vsq; ad iugulū secant, ad aperta que costarū crate, pulmones apparent, sed membrana prius pleuretica referenda est, quę a lateribus potius q̄ a pectore nomen habet.

De pleuretica membrana CAP. VI.

S Vb costis pāniculus firmior est, peritoneo similis, pleuretica dicta, singulę tamen costę membranulis suis integuntur. Huic membrana ānexa est, quę medios diducit pulmones, & pectori spineque annectitur, vt altera pulmonis parte læsa, altera incolumis seruetur. Hoc cauum vomica morbus pure implet, quę raro a medicis curatur. Sed ad pulmones transeundum est, qui cordis stragulum efficiunt aereque frigido, cordis feruorem temperant. De pulmonibus CAP. VII.

Anatomices

Pulmones in duas fibras diducuntur, arteria in geminas partes se diuidēte, intermedia membrana quadā, quā disseptū appellauere, alij præcordia. Pulmonibus spirandi officina data est, cōtinue attrahens, ac reddēs animam, alioqui homo statim rumpitur, quoniā ex volūtaria ac naturalī virtute compositus est anhelitus, musculorū cordis & pulmonis officio. Spiritum pulmo, vt Iecur succum, cōmutat pro spirit⁹ vitalis alimēto, reliquum flatu fumoso vel noxiō, febriū præsertim vaporibus emittitur. Sinu suo cor cōtinet pulmo, perpetuaꝑ reflagratiōe fouet, spōgiosus, rarus, fistulis inanibus cauus præter venas arteriasqꝫ, spiritus capax est, plurimū sanguinis cōtinet. Quidam exanguē esse putāt in cadauere decepti, qm̄ sanguis statim effluxerit, nam et plurimū dimouetur, et fistula inflatus viuētis posituram eggre refert. A collo statim dependet, dissepto medio diuidēte, hunc præternuis pāniculus vestit. catīs animalibus domesticis valde foraminulētus. ab vltimis ceruicis vertebra incipit, in furnibuli figura, vel bubulę (vt aiūt) vngulę, ad tertiam decimā spinę vertebram versus septū porrectior desinit, ita vt pectoris vniuersi cauum cōpleat.

De Trachia arteria

CAP. VIII.

Inæ ab oris faucib⁹ canaliculę coeunt, quarū altera breuior exteriorqꝫ est. trachiam arteriam vel phariga græci, latini, guttur vel spiritalē fistulā appellāt. Altera vero longior, interiorqꝫ est. Isophagum græci et stomachū, Latini, gullam et cibalem fistulā vocant, de qua mox dicturi sumus. Illa a faucib⁹ ad pulmones spiritū rātum, alioqui si quid ex improuiso incidit protin⁹ ab ea excutitur. Hęc ad ventriculū cibum, potumqꝫ mittit, q̄q̄ Platonē alioqui

philosophorū primum ad pulmonē potum defluere, inde in vesicam arbitrātem, merito ab Erasistrato me dico reprēhēsū cōstat. Platonis verba subiiciā. Pulmonum tegmen cordi adhibuerūt, molle primū atq; exangue, deinde cauis intrinsecus fistulis spōgię instar distinctum, vt spīritu potuq; haulto cordis ardorem, huiusmodi respiratione refrigerio tepefaciat. Alibi itē ipsum potus discursum, quo pulmōes sub renes in vesicam defluens. Hęc Plato, quē sine anatomicis inquisitionibus lapsum esse nō dubitāt, per alteram enim, hoc est gulā, tā cibis q̄ pot⁹ in ventrē, q̄ catocœlia dicitur, vbi cibus potusq; subigitur, delabuntur. Per asperam arteriā spīritū dūtaxat deorsum sursumq; ab ore aut naribus recipitur, ipsa arteria dura est denticulata asperitate, gulę inherens, ceteris partibus per se ad pulmonem pertinet. cōstat ex carne & chartilagineis dimidiatis orbibus in. c. literę figurā cōpositis ea parte tantum qua gulę cōmittitur. reliqua parte arteriæ circuli pfecti sunt. Id de industria molita est natura, ne esculenta crassiora quum delabūtur impediri possint. Hęc pars tenuibus venulis cernitur, ideo sanguinis in eo exiguum est, sursum versus ad fauces iungitur, foraminibus narium supponitur, Bronchon appellāt, quę in oris partem pateſcunt, vnde fit vt cum potus in pulmonis tramitē deerrauerit, per nares effluat. chartilaginosa arteria est, vocis causa, vt tradit Aristoteles. nā quod sonat, leue ac solidum esse oportet. Antegulam posita est, quia cor in priore parte collocatū est.

¶ De venis & arterijs in pulmone CAP. IX.

Singulari arteria ad plures in vtranq; pulmonis partem diuidūtur, mox in minores intus semitas inde ad minimas fibras spar

Anatomices

guntur, membrū vniuersum cōplentes, quibus inflatis pulmones attollūtur. Dextra pars in tres minores fibras diuidit, sinistra in duas tantū distinguitur, venæ maiori a dextra parte quæ maior est pulmo connectitur, ex qua riuulos pene infinitos in omnes mēbri partes dispargit. Aorta sinistra quæ minor est, coniungit & eius ramos pari modo dispersos recipit. ita quod sanguinis spiritus & aeris riuuli minime cōtinuātur nec intercurrent, quamq̃ postrema diminutionū præ sua exiguitate visum effugiāt, & oblitterētur, quæ si nimium distento pulmone elidūtur, sanguis ex ore prorumpit, pāniculū eius quo integitur miro naturę opere pus, saniesve, aut cruor, aut si quid aliud in pectus influīt, penetrat, fibras, fistulasq̃ minimas subit, inde ad maiores vsq̃ ad trachiam ex qua purulentę, cruentęq̃ excreationes emittūtur, quod in laterū doloribus euenit. Ex pulmone phthisis oboritur, & peripneumonia, asthmaq̃. sed maiestatem naturę vel cōditoris Dei liceat in hac etiānū parte contemplari, qui in humano corpore miracula singulis diebus nobis ostēdit, nam in pleuretico morbo cruentū pus per vrinę meatum dare quādoq̃ solet. Quod Helio basso Cymbriaci nostri filio cōtiguit in maxima morbi desperatione, vel per aluū aliquando vt ipsi vidimus, hoc magis mirum est, q̃ q̃ acies scapelli fracta dū venā imprudens venifeca cuidam incaute incideret, meatus diuersos penetrauerit, postq̃ aurē constiterit, vbi continuis fere punctiōibus percipiebatur, qua molestia leuari sæpe a nobis quesuiūt. Supra fidem est quod ipsi cū in creta essemus vidimus. Rusticus in quodā seditioso tumultu sagitta circa dorsum impacta vulneratus fuit, euulsa sagitta ferrum intus in thorace relictum est, vulnus

frustra perquisito ferro medic⁹ preſanauit, quod poſt biennium per iferna extulit, id miraculi gratia barbatæ figuræ duum digitorū latitudinis oſtentabat. Secundum enim diaphragma pri⁹ mucrone penetrauit vbi pars carnoſior eſt, deinde ſecū dum inteſtina delapſum iuxta aluum ſenſim podicem ſecuit, viamq; ſibi ad exitum fecit ſemiexeſum, de qua re magna medicorū concertatio fuit, ſed de corde cuius cauſa pulmo creat⁹ eſt, dicendum puto.

¶ De cordis principatu.

CAP. X.

Cor ſanguinis fons eſt & principiu, calide humidęq; naturæ vt Auerroi placet, vel temperatę ſi Ariſtoteli creditur. Homini infra leuam papillam turbinato mucrone in priora eminens, ſumma vero dextrorſum ſpectat, quod in cadauere plurimum dimouetur. Vi dimus quendā pugionis ictu interemptum diſſecto pectore ruruſq; per vulnuſ pugione adacto mucrone neq; cordis neq; pulmonis vulneri reſpōdiſſe, tanta eſt in cadaueribus cum viuentibus poſiturę differentia. In corde vitalis caloris nutritięq; principiu habetur, irascentięq; ſedes. Pāniculi inuolucro firmo veluti vagina operitur. id corpus lentū, pingue, ac neruoſum eſt, aque plenū, vt cor perpetuo madeat, ne i mouendo tergus id impedimēto ſit, ſed vt libere, ac faciliuſ palpitet. Pulmo ad cuſtodia id ambit vt ſtragulū. tanta eſt viſceris principalis reuerētia. Quod inter omnia membra ſolum vitijſ non maceratur, nec vitæ ſupplicia trahit grauiora. Cordi (vt inquit Ariſtoteles) nulla bilis appropinquare poteſt, quoniam illud affectū nullū patitur violentū, nam in hoſtia male affectum nūquam viſum eſt, mortem illico

Anatomices

trahit læsum. Et cū cæteræ corruptę partes sint, vitalitas, cuius sedes est in corde, etiā durat, inuolucris aqua exhausta aliquo vitio, cor plus solito palpitat. Cardiacus morbus appellatur, qui ad tabem hominē perducit, quod Galenus in simia sua dissecta perspexit. Cor ipsum natura carnosum ac musculosum, in sūmo pingue, sine osse præterq̃ nōnullis animalibus inuenitur, vt in ceruorum cordibus. A corde omnes venę maiores tanq̃ ex stipite oriri cernūtur, quia in eo nullę venę sunt. reliqua mēbra sanguinē nō habent nisi in venis, tanq̃ in conceptaculis. Et sanguis ex corde ad venas, inde ad mēbra deriuat, in fibris autem iecoris aquosa potius sanies apparet, nec sanguinis naturam habet nisi pri⁹ in corde acceperit. Arterięq̃ ad iecur nō perueniunt, quoniam cordis peculiāres sunt.

Quibus magna sunt corda CAP. XI.

Conceptacula cordis (de quibus mox dicturi sumus) quādam quasi articulationē, rimis capitis futurisq̃ similē habere cernūtur, quanq̃ nō ita sit, quod ex pluribus partibus cor compactum sit, sed articulationē notis quibusdā tantum ostendit. Existimantq̃ ea animalia quibus magis ea articulata sint, sensu præstare, quib⁹ minus, hebetiora. Mollia, sensu valent, sicut & caro. ediuerso dura ac spissa. Grandiora vero, pauida significant animalia. contra, quib⁹ minora aut mediocria sunt. In illis enim cordis portione exiguū caloris inest, quod in magno conceptaculo exoleseat, atq̃ sanguis frigidior fiat. Idem in vētriculis cordis, atq̃ venis cōtingit, nam in paruo atq̃ magno domicilio tantūdem ignis nō eque calefacit, sed minus in magno. ita in his calor nō piter agit.

¶ Quare dextra manus sinistra accom-
modatior sit

CAP. XII.

Ordinis fibrę quę in ampliore pte sunt ad dex-
tram vergunt, ppter ea vehementiorē calidi-
tatem eo infundunt. quare hominū magna
pars, dextra vtūtur, si vero ad sinistrā, cōmo-
diori sinistra vtūtur, si in medio pectore prorsus equo
libramēto pēdet, utrāq; manū accōmodatam reddit.
hos equimanos, ambidestres Aristoteles vocat, latini
vero scętas nominant, quod Vlpianus ostendit.

¶ De Cordis ventriculis

CAP. XIII.

Cor sinum duplicē habere tradit Celsus, quē
plures ex nostris medicis secuti sunt, dextrū
ac sinistrū. Aristoteles vero tantę auctorita-
tis est apud multa sęcula, vt quę etiam nō viderint, ea-
dem sine experimento affirmant. Et si duos tātum si-
nus se vidisse diiudicent, tres tamen inesse fateantur.
Hęc res in tota medicīna magni negocij est, quoniam
ij Aristotelis sententia in ventriculorū numero, mea-
tuum, locorūq; ratione longe oberrāt. Inter quos Ga-
lenus alioqui vir doctissimus in Aristotelem apud tot
sęcula laudatissimū nimis quidem iniuste inuehitur.
Nam is author ita de cauīs cordis in homīne inquit.
Cor habet sinum triplicem, maximū in dextro latere,
minimū in sinistro, medium magnitudine & loco in-
ter utrūq;, omnes ad pulmonē peruij. singulis enim su-
is cauīs sanguinē continēt sine venis, & ea septis didu-
cuntur. Ex cauīs dexter plurimū sanguinis calidi cōti-
net, ob id pars corporis dextra calidior est, sinister pa-
rū sanguinis plurimūq; spiritus frigidioris, nā aerem
subire cor certū est, qui ab trachia arteria attrahitur,
Medius vero, mediocrē tum copia tum calore, sed te-

Anatomicēs

? autem

nuissimum atq; tēperatū (vt iquit) reddit spīritū. ab eo ahortā originē ducere nō dubiū est. nā cordis hunc sinum principiū esse argumēto cōstat, quoniā id maxime quiescere debet, quod principiū est. tale autem erit si sanguis purus, ac mediocris, tū copia tum calore sit. Nam & positione in viuente mediū cernit, & sinister venter tumentior est, nō auris flaccida, vt in cadauere conspicitur. elāguescunt enī omnia, et loco dimouent. Minutissimis aialib⁹ vētres arctiores sunt, ita vt vnus qui āplior est vix conspici possit, reliqui sensum effugiunt. mediocriū aialium secūdus est conspicuus. in maximis vero pspici omnes possunt. Sed sinū spūs frigidiōris cū pulmone annexū, aeris receptaculū quod aurem sinistra nominat Pollux, iter specus nō annūerāt, sicut Celsus et alij posteriores, inter quos & Galenus noster constantissime in Aristotelem seuerius quam par sit reclamat. At Aristoteles naturę nō ignarus duos esse sinus in mucrone tantum conspexit, sed cordis naturam altius contemplatus est, nec aurium cordis vllam mentionem facere voluit. Qui eas in corde posuere, cadaueris tantum posituram considerauere, at ille cautior solertiorq; naturę functionem in viuentibus animaduertit. quod in brutis & maioribus animalibus viuentibus facile considerari potest. Is vero philosophus triplicem esse inquit sinum, dextrū, in cōfesso, sanguinis fontem, et omniū maximum. sinistrū minimū, aerem a pulmone haustum cōtinentē, quem aurem sinistra (vt dictū est) imperiti nomināt. mediū vero tum loco tū magnitudine, ac tēperamento spiritalis sanguinis receptaculū, vnde vena ahorta originē habere certū est. Omnes ad pulmōes peruios meatus habent. qm̄ mediū p̄ sinistrum ingreditur pulmōē

per arteriam venalem, qui in maioribus animalibus conspicui sunt. Sed quum binę aures in mortuis videantur, cur quatuor igitur sinus esse non credendum sit? Quibus facile occurri potest. Nam quod iuxta sinum dextrum est nō sinus esse potest, quoniā venę maioris statim veluti stipitis e corde exeūtis pars est, & eandē materiam venę maioris continet, nec semper, quoniā am ad copiam sanguinis exuperātem dumtaxat constituta est, alioqui vel in viuentibus residet, nec septum vllum, quod a specu maiori diducat habet, quod diuersam sanguinis materiam arguat, quę omnia in sinistro folliculo siue specu esse conspiciuntur. Dextra auris venę maioris potius laxamentū est, non sine ratiōe a natura compositum. Sed qui aures vocauere sinum, ordinem, numerum, ac rationem ignorauere, vnde Galenus maximus alioqui medicorū, et Auicenna pariter arabs ad controuersiā impudēter redacti sunt. Aristotelis verba subiiciam qui de auribus nullā mentionem facit. Oritur inquit ex amplissimo supremoque sinu vena maior, deinde, vt pote (inquit) cum ipse vētriculus cordis venę particula sit i qua sanguis restagnat, et de eadem, vena (inquit) maior sua radice cor transigat quum se promit. Hęc sunt quę de specuum numero, natura, ac positione, pro loci conditione breuiter dici possunt. Venę deinde, ac arteriæ circa cor feruntur a dextro & medio cauo, quę ad vtrunq; specū meatibus pertinent. Hinc spiritum, inde sanguinem, mutuis vicibus reddunt, vnde nec sanguinē sine spiritu, nec spiritum sine sanguine conflare possibile sit.

¶ Quę in dextro specu contineantur & de venis eius.

CAP. XIII.

e. ij.

Anatomices

IN dextra cordis parte vbi sanguinis domici-
 lium est, laxamētū id auri simile de industria
 situm est, vt supuacaneū (quod supra cōme-
 moratum est) interdū sanguinem recipiat, alioqui flac-
 cidum, ac dep̄ssum iaceat, propterea finitimus nō fru-
 stra habetur, cū sanguinis redūdantiā, cū opus est, ita
 recipiat. in sinu dextro (a mucrone enim resecādū est)
 binę venę intus apparent, quarum altera (q̄q̄ maxima
 est) ad iecur pertinet, vena magna dicta. ea cor īperfe-
 ctum sanguinē recipit, hoc enim grandī ductu potius
 recipere q̄ tribuere creditur. ob id in eius orificio ternę
 valuulę de industria a natura positę sūt, quasi claustra
 quēdā mobilia, quę per vices dep̄ssio corde in emitten-
 do sanguie transitū nō penitus p̄cludūt, introrsum enī
 recludunt, distento vero corde sanguis sursum versus
 attrahit. sin⁹ hic magn⁹ neruulos carnosiores intercur-
 santes cōtinet, sicut & medius. laterū sinus firmę cōpa-
 ges ne nimio motu conuellant. eadē vena ingēs iuxta
 cor āplior est, vt arbor iuxta radicē, et cū cordis mate-
 ria intus cōfundit. iuxta portā riuulus quidā ab ea ve-
 na ad cordis fibras circūferē, ex quo alij exinde tenui-
 ores in cordis substātiā sparguntur. Alterū orificiū ad
 pulmonē venę arterialis riuo, quo plurimo sanguine
 pulmones abundāt. ea enim duplici mēbrana constat
 (vnde nomē) ne continenti pulmonis motu facile scin-
 datur, vnde si quando rūpitur, sanguinis excreatiōes
 proueniūt. ante ostiū huius venę triualuiū est clusile
 quod foras aperitur, introrsumq; per vices penit⁹ clau-
 ditur, eaq; rōne constitutū, vt in reciprocando cor san-
 guinem valuulis apertis, ad pulmones viciissim diffun-
 dat, iisdem clausis dū attollitur, nichil inde recipiat

¶ De medio cordis domicilio

CAP. XV.

IN medio cordis domicilio vitalem spiritum habitare dicunt, vnde recta ratioe id firmitus valentiusque est, nam & arterie omnes eam ob causam duplices sunt circa fibras. Ex hoc cauo duo venarum ora aspiciuntur, quorum alterum quod magnum est a horte iungitur, alterum tenuius ad pulmones mittitur per sinum sinistrum. quod maius est membris omnibus vitalem spiritum usque ad digitorum cacumina spargit contracto corde. In huius orificio ternae valvule pariter constitutae sunt, & firmiores quidem, sicut & nervuli intus, & membranae, quae omnia penitus praeccludunt, ut in retribuendo spiritu facultas sit, nulla vero in recipiendo valvarum oppositu, quae extrorsum praeccluduntur. Iuxta radicem vena, ac arteria exigua est, quae sanguinem & spiritum vltro citroque a dextro ad medium sinum deferunt. quod dissectionibus apparet, ut paulo ante dictum est.

De specu sinistro

CAP. XVI.

IN hoc sinistro specu, quae aure sinistra imperiti vocant, graeci otta, rugosus caavernosus, minus quam ceteri carnosae materiae, ad hunc arteria aerem mittit, pulmonis annexus, hinc arteria venalis dicta ad pulmonem tendit, quoniam venae tunicam habet tenuiorem. Hoc tramite cordis feruor dum spiramus, refrigeratur, ex qua parte superflui fumeique flatus qui a corde feruntur transmittuntur, inter hunc sinum & medium inter utriusque confinia binae valvulae ingentes omnium robustissimae, nervulis frequentibus & duris applicatae cordis parietibus totum orificium praeccludunt, introrsum enim moventur. Hoc bivalvium cauum medium a sinistro superiori dividitur, venaeque geminas ad geminos spargit pulmones, quae ad minimas fibras

Anatomices

descendūt, in quas aer veluti preparatus ad cordis cauum ducitur sinistrum, quod aere albescēs intus cernitur pro spiritalis sanguinis mixtiōe. Ob id valuulę introrsum spectant, vt potius recipiāt q̃ retribuunt, nā in corpore frigiditas ipsa ad naturalem calorē temperandū necessario habet. Pulmonibus ac corde sublatīs ad septimā vertebrā glandulę similis est carūcula, thy mes appellata, humoris mali & superuacanei capax.

De gula CAP. XVII.

T nunc gulę ratio reddenda est, quę post Trachiam arteriā posteriōrē locum tenet. Cōstat ex neruo & carne, vt extendi possit cum cibus ingerit̃, & cedat ne ledatur asperitate cibi descendētis. A faucibus dependet cōtinuum spinę tū arterię nexu, & per septum transversum in ventriculū finit, carnis speciē referens. ab angustia et longitudine nuncupata est, tubę perquam similis, vel ad latitudinem, longitudinemq̃, vt tradit Plinius, lagenę modo fusa. in faucibus maxime dilatatur. pars quę vētrem attingit plurimū sensilis est neruorum natura, quibus vomitiones excitātur. Quę broncho cōpacta est, carnosior cernitur, ministrā ciborum vocāt, alij dispensatricem. Ob hanc Philoxenus eryxius colūm sibi gruis a dijs pręcabatur. Sunt & alij Phyloxe ni qui gulam pręter modum in vita excolūt summūq̃ bonum huic parti attribuunt, Apicij nepotis asseclę, qui dotes amplissimas, & patrimonia ingētia hoc gurgite profudere. Hinc censorię leges etiam nū apud Venetos solēnibus cōenis, siluestriū aialium carnib⁹ pręter phēnicopterum interdīcentes. Ea duplici membrana constat, varioq̃ vilorum ordine, altera stamine per latitudinem procedente cibum expellit, qui cum attra

hítur, cedit nec ledit. altera vero interior deorsum trahít vilorum oblongo stamine cibum. ea vis cathelctice dicitur, faucium peculiaris, qua in epulando crassam congestãq; materiam per faucium angusta farcimus. ea si in acutis morbis deficit, mortem minatur. In angina quandoq; ita afficitur, vt neq; cibus neq; potus trahi possit, cibumq; quandoq; dūtaxat demittunt, aut potum. In deuorando enim guttur cuius pars gurgulio est sursum versus gulã trahit. Guttura quibusdam Italię locis adeo foede intumescunt aquarũ vitio, vt pmonstris habeantur, aduenę nãq; breui id vitium contrahunt. Bronchoœlen gręci vocāt. Dissectores in collo cutem diuellāt, vt musculi qui lōgiore sunt appareant. Ijs venę grandiusculę hærent, quarum vis cōsideranda est, deinde cōfractio mento maxillę eluxãde sūt vt quę in ore & faucibus cōtinentur, clarius cernātur.

De epiglottide & arteria CAP. VIII.

Epituri epiglottis sub ipsis faucib⁹ quoddam operculum lingue postremę annexum accommodauit, ne quid cibi potusve in alienum delabatur iter, quoniam spirandi meatus intercluduntur, sicut Anacreonti poetę accidit, qui vuę passe acino necatus est. Sicut & Fabius prætor in lacte pīlo hausto strangulatus, etsi etate nostra Venetijs dum hæc conderemus anno a sal. vniuersali Mccccxxxiiij Lucretiæ perquam familiari nostræ simile contigerit. Ea cum nucem pōticam dente frangeret, oborto risu, nux in spiritus meatū protinus respirando deuoluta est, moribūda statim cōcidit, in eo ancipiti strāgulatu ad interiores pulmōis ptes impacta est, tū min⁹ affligi cœpit, vnde nichilomin⁹ spūs grauior, sonātiorq; ob-

Anatomices

scisso meatu audiebatur, tū vitæ spē habere cœperūt, quoniā confractis quibusdā venulis, vomica in pectore exorta est, quę tandē perſanata, obſeſſis meatibus reciprocantis animę raucus ſonus etiāmnū percipitur. Miro igitur opere id operculū conſtitutū eſt, quod linguam minorē Galenus vocat, eam ob cauſam duabus appoſita eſt fiſtulis, vt per vices aperiat, atq; integat. Chartilaginea eſt, imę linguę adeo annexa, vt diſcerni vllō pacto nequeat. Bronchus in gutturis ſup̄ma parte ſitus eſt, pelliculare membrū, muſculoſum, neruoſum, chartilagiноſumq; vt argutius ſit, in quod p̄cuſus ſpiritus, ſonus, aut vox ipſa p̄fectius elidatur.

De tonſillis & vua.

CAP. XIX.

Alato extremo, atq; intimo extantes vtrinq; carnes ſunt (quas noſtri tōſillas & mala, greci antiadas & pariſthmia dicunt, in ſue glandulas vocamus) eiufdē fere cū cæteris adenis naturæ: cum intumeſcūt eodē nomīne appellat̄ morbus. Quibus vomica viſ ſaliuę p̄petua eſt, qua cibus cōmodius conficitur, & arteria madet. Gulę annexę ſunt tenuibus quibusdā mēbranulis, quibus ſubeſt os, quod vocatur hyoides ad ſimilitudinē. y. litterę, cui caput Brōchi adalligat̄. Inter has vua palato vltimo, quę ſoli animalium homini dependet, columella ab alijs dicitur, quę ſi inflāmatur, aut tumet, vuę nomīne appellatur, materię fungoſę eſt, diſtillationibus capitis oppoſita, voci neceſſaria, quę ſi p̄cēditur, voci ſplendorem auferet, ob id aduri ſolet, nam p̄cēſa difficulter ſanatur, vnde oris graueolētia innāſcitur, ac demum tabes ſubit, quoniā (vt tradit Alexander aphrodiſieus) ea p̄s ſpiritum primum temperat, ne ſtatim ad pulmones crudus deſcendat.

¶ De Palato

CAP. XX.

P Alatum tū cibo tum voci necessarium est, celum dictū, in quo saporū intellectus est, sicut & in lingua. Recteq; cū cibus dentibus conficitur sub eo cauo circūuoluitur, crenis frequentibus concoctionē quandā preparātibus. Piscibus adeo carnosum est, vt lingua a plerisq; existimetur. Sensum saporum pręstat neruus a cerebro descendens.

¶ De lingua

CAP. XXI

Lingua mentis ac voluntatis nūtiā, ob id Platonem, quā neruū verius dixerimus, a lingua ad cordis sedem tendere asseuerat, ea vocis articulatę moderatrix est, cū epiglottis simplicis soni instrumētum sit. Lingua de saporibus diiudicat ob neruos sensificos ex sexta syzygia a cerebro descendente. etenim mouēdi vis a cerebello posteriori prouenit: Est enim gustus quasi tactus quidā. Fissura eā distinguī nō satis perspicuum est, sed ex offensiōe intelligit, propterea partem alterutram apoplexię morbo periclitari, & in vuluę quoq; malis nigrescentē, altera parte illęsa cōtinuis diebus vidimus. Dissecta in longū, plures intus arterię venęq; visuntur. Ea mediocris quę nec nīmīū lata nec nīmīū angusta, optima atq; explanatissima habetur. quę constricta vocatur balbos, blesos, antipos efficit. Natura rara est, fungosa, atq; soluta, ossi quod hyoides dixim⁹ vocari adheret, cui quasi adminiculo sustētatur, motus enim super re immobili fieri semper solet. sub eā frenū est, cui silētium & loquacitas attributa est, vnde effrenis in conuitiū transit.

¶ De dentibus

CAP. XXII.

Anatomices

Varij in ore dētes sunt, aduersi primū, qui lati acutiq; sunt vt cibos secent, intimi duplices qui conficiant, maxillares dicti. qui vero discrimināt, canini appellantur, partim acuti partim lati, nam mediū vtriusq; extremi particeps est. nouissimi genuini vocant, qui circiter. xx. annū nascuntur. multis & octogesimo, quod etate nostra contigit, geniti & in palato quibusdā cernuntur. Antonii Boldi equitis filius dentes anteriores cū maxillę rheumatismo in pueritia forte amisit quę breui restituit natura. Maribus plures q̄ fœminis sunt, ex ijs quaterni primores dicuntur, a gręcis temnici, & gelasini vocantur, qui deinde quatuor caninis ex omni pte cinguntur, vltra quos vtrinq; tam superiores q̄ inferiores quaterni maxillares positi sunt, præter hos vltimi sunt quos sero gigni diximus, ob id sophronisteras & crāteras vocant. priores sicut et qui canini nominantur singulas radices fundunt. maxillares aliqui binis, ternis, quaternisve nituntur radicibus, fereq; longior radice breviorē edit dentē. Rectis dentibus recta radix, curuis flexa est. Omnes dentes ossium naturā emulantur, qui tamen acuta pituita excuant. soli sensum habent, nam frigore leduntur, & acrimonia stupefiunt. Primores ad vocis regimen cōstituti. Hos dētes cū excidissent, Merula alexādrinus noster. q. p̄ceptor aureo filo ad pronūciationem obligabat. Quibus pauciores & rariores dētes (teste Aristotele) magna ex parte breuioris sunt vitæ.

De labris & gingiuis. CAP. XXIII.

Abra oris pars extrema est, ad potū, cibū, litteras exprimendas, pro tutelaq; dentiū necessaria, ea enim et voces explanant, nā pro-

ducuntur, contrahuntur, & dilatantur vario musculorum intextu. ob id ad motum omnem promouetur forinsecus euidenti cute, intrinsecus cuticula rutila integuntur, quæ roseo colore intra os circumdat. Ea morientibus præterquam in epaticis ex purpureo colore statim in pallorē discolorantur, rubore euanescente. ea cum gula copulantur nervis quibusdam, de quibus mox dicturi sumus. Quapropter vomituris labia tremunt, inferiora præsertim. his oscitamus, & si nimium, in vitium transit, quod oscedo dicitur. ubi vero dentes infixi sunt, multifida, rutila gingiua vocatur. Hactenus de oris partibus diximus, quæ spiritualibus & naturalibus membris accommodata sunt. Hinc ad cerebrum corporis principale membrum transeamus, quod dissectionis ratione inter postrema habitum est.

¶ In librum quartum anatomices.

¶ Alexandri Benedicti physici de membro animalis quod capite continetur.

¶ De capite

CAP. I.

Aput osse vndique parum firmo, carne, nervoque contextum (ut inquit Plato) imbecillius cernitur in homine, quoniam ceteris brutis ad sentiendum acutius prudentiusque constitutum est, sed extremæ capitis parti nervos adiunxit ad cervicis robur, deinde per omnia membra et articulos reliquos, contextuit nervos vel chordas aut quas connexiones vocant. Itaque nudo osse relinquendum non erat propter caloris frigorisque excessum, neque rursus carnis pondere pregrauatum, ne obtus-

Anatomices

sum sensu efficeretur, sed cute desiccata circa os firmum et leue reddidit. Alioqui quibus pingue, neruosumq;, accarnosum caput est, validioris ac diuturnioris (vt inquit) vite sunt. Ceterum natura de humano genere consul tante vtrum diuturnius & deterius, an breuioris quidem vite sed melioris efficeret. visum fuit vitam breuiem melioremq;, diuturna & deteriori esse omnino anteponendam. Hanc vndiq; cutem calor naturalis pupugit & vias aperuit, vnde viscosum humorẽ extra productum & in longum paulatim extensum punctiõibus equalem reddens in tenuitatẽ capillamenti explicauit, ac sub cute reuolutus humor radices egit. His igitur causis capilli in cute nati sunt, qui propter coagulationem a frigido statim factam duriores cute atq; densiores sunt. Tegmen vero ipsum ad cerebri tutelam compositum est, caluariaq; ipsa veluti sphaera ossea quasi torno facta cerebrum circunsepsit, & eius virtutes caelestis sphaerae diuinas orbiũ animas tegenti simillimas. Hic vicaria medulla teres per ceruicis cardines rotulas vertebraeq; ad imam spinam descendens, seminis (vt inquit idem author) humani adiutrix, adeo necessaria, vt lapideo & articulari ambitu circũuallata cõsisteret, ad motum inclinamentumq; idonea. Ad hanc mentis arcem contemplandam Hermolaus Barbarus noster q; primas teneatur inter latinos, ac Antonius Cornelius primus apud nos philosophus accessere, quoniam mentem ipsam animosius semper excolunt cœlicolis similes, ac sine huius vite sordibus animo candidiores.

De intellectu hominis diuino CAP. II.

Ollum caput sustinet, in quo cerebrum viscerum excellentissimum continetur celo proximum. Hinc euidentius intellectus culmen altissimum

habet, & humana ratio, quā effector mūdi, molitorq;
deus per filiū maxime sibi proximam fecit. Hinc ima-
gines, cogitationesq; proficiſcūtur, quæ etiamnū diui-
ni consilij participes fieri solent, qđ sanctis hominibus
(et si raro) cōceditur. vnde prę diuinatiōe certa, morta-
les futura quādoq; pręsagiūt. Et in somno visiōes fu-
tutorum pręnūcię, euidentissimę apparēt, quibus im-
mortalem animā esse non dubitamus, quę nichil cum
corporali actiōe mīstum habere dijudicatur. Eę visi-
ones insomniorū naturam non habent, quę vino ac ci-
bo distentis superueniunt, occurrentibus quibusdā fal-
sis imaginibus. Cerebrū, quod sine sensu est, sensifica-
tamē potētīę instrumentū traditur. In eo somnus con-
sistit, qui mortis imaginē refert, plectis sine sensu mē-
bris. Qui somnulentī sunt & qui noctes non circumscri-
bunt torpori vacantes, vitę dulcedine min⁹ abūdant.
Somni causa est, quoniā frigidū & humectum est, &
vapores in eo congesti statim defluentes, meatus sensi-
bilium virtutum obstruentes, sine sensu mēbra iacent,
et exinde si modum non excedit, vires assumunt. om-
nium frigidissimū est pro cordis temperamento. solet
enim natura semper moliri cōtra cuiusvis exuperatiā
auxilium per coniūctionē rei aduersę, vt excessum al-
terum altero cōpescat. In vniuerso enim corpore frigida-
ditas ad temperandū naturalē calorem a natura data
est, quod tactu percipitur & ratiōe intelligitur, sangui-
nis enim nichil habet. sed vt ea quoq; pars modico po-
tiatur calore, venę ad mēbranā mēbri inuolucrū deue-
niūt, ex vtraq; vena maiori & ahorta. Et ne calor mi-
nus offendat, non paucę amplę, sed frequentes ac te-
nues venę per anfractus ambiūt, ne sanguis copiosus
et crassus, sed tenuis sincerusq; subeat eodē. Cerebrū

Anatomices

terree & aquee naturæ esse constat, quod cum coquatur indurescat siccescatq; vt humor calore cōsumpto, terrena portio relinquatur. ob id medulla non est, sed sui generis membrum. Si humet vel arefcit supra modum, afficitur, vel soluitur mēs, vel cōmouetur. si aqulone frigidius redditum est, post austri flatus, distillationes fluunt. Vapor enim sublimis cerebrum petit, qui ob membri frigiditatem refrigeratus in humore conuertitur, quod cælo himbribus euenire solet, vaporibus in superiore aeris parte collectis, si magnum cum paruo cōferre licet. cum enim ex terra vel aqua vapor ex calore ad supremum aerem fertur, qui frigidus est, consiluit, denuo in aquam propter refrigerationē conuertitur, ac demum in terram defluit.

¶ Quæ cerebro contineantur CAP. III.

EX cerebro neruorum sēsus quasi interpretes nuncijsq; rerum sensibiliū perspiciuntur, magna q; ideo ex parte in capite tanq̃ in arce collocantur. Ideo caput quo sensus initium capitatur, video appellari, quod homini proportionē maximum est. Cōstat præter capillorū tegmen, cute, mēbrana, caluaria, duplici item panniculo, cerebro, ventriculis, reticulo quodā venarum ac arteriarū intercurrentium mirabili, & ceteris venarum anfractibus, neruis, & alijs dissimilaribus partibus, oculis veluti, auribus hisq; similibus, vt suis enarrabimus locis.

¶ De capillo CAP. IIII,

Capillus homini plurimus est, regionū differentia durior aut mollior. aduersus vim frigoris datus est. Ex humore excrementicio, ac fumo meo vapore ex vniuerso corpore fertur ad cutem. pili materia efficitur. pro cutis qualitate modo duri, mo-

do molles sunt, modo albi, modo nigri p cutis colore, vt in vitiligine. canescunt opti potius quā vento difflassi. in tēporibus incipiūt. pubes nouissime canescit. Capillus, supcilia, palpebreq, cōgenitę sunt. Post geniti sunt pubis primū, mox alarum, postremo barba. Defluunt capilli, sed nūq in occipiti. Supcilia defluūt, cui vitio nomen nō inuenere. Mulieres nō tentantur caluitio, neq pueri, neq spadones. Pili post pubertatem enati, excisis soli decidunt, pręterquā pubis. Dictum cuiusdam graci rustici occurrit. Is quendam philosophię sectatorem ex improviso non sine risu interroga- uit, quibus barba constaret: ille attonitus nichil respon- dit. At rusticus cauillatione quadam, ego (inquit) qui ruri maneo apte & cōmode dicam, quoniam testibus continetur, atq; ita mentum graca maiestate barba co- honestari. Omnes pręter palpebras excrescunt veloci- usq; canescunt. Quibusdam barba rarior est, sed mi- stax nunquā nudus est. Tabefactis pili crescunt, capil- li defluunt. Defunctis quādoq; augescunt, quod & vn- guibus euenit. Lassiss venere congeniti pili maturi⁹ de- fluunt, post geniti velocius prodeūt. Quibus varices sunt, min⁹ caluescūt. Cęci natiuitate nō caluescūt quo- niā (inquit Alexander aphrodisieus) caliditas in locū transfertur proximum.

De cute capitis

CAP.V.

Vt is oīs sensu caret p̄sertim quę caput itegit, quoniam ibi nulla interposita carne ossi ad- hereat. crassior item natura est, ideo maiore radice nitunt capilli. Sub hac cute lentor qui- dam magis mucosus est, q̄ alibi. quibusdā cutis ea mo- bilis est, a frōte ad occipitium, & ediuerso, neruis qui- busdam summū caluarię penetrātibus ad cutem.

De exteriori mēbrana caluarię CAP. VI.

Sub cute mēbrana est, quę caluariam extrinsecus velat, cui altera ex interioribus per suturas capitis annectitur, ne illa adherendo cerebrum opprimat. Pro tegmine igitur a natura constituta est, ut alio etiam velamento caluaria seruetur illeſa, magnam enim cū interiore mēbrana germanitatē gerit.

De caluaria. CAP. VII.

Utis itaq; per lineas transuersas ab occipitio per verticem vsq; ad frontē imā diuellitur cū mēbrana, tū caluaria apparet, testa ab antiquis dicta, quę ex interiori parte cōcaua est, extrinsecus globosa, quę Spheroides a gręcis cognominatur, partes vero hemisphæria, vtrinq; lenis atq; plana in tēporibus, duplex in fronte, ideo firmissima, ossa ab exterioribus partib; dura, ab interioribus molliora sunt, inter quę venę discurrent, foraminulentam partem sine medulla constituentes, quibus ossa alii credibile est. Suture in ea sunt quarum numerus incertus est, sicut nec locus quidem Hippocrate auctore. Pataviij vidim; in anatomices spectaculo caluariam solidā sine compagibus. ea capita canina dicuntur ob similitudinē, quę firmissima & a dolore tutissima esse traduntur, iuncturasq; pauciores capitis valitudinē præstare tradit Celsus, ossa fracta solidantur a quibusdā, ab alijs eximuntur inuicemq; eorum corporea duraq; cicatrix succedit, infantibus sinciput serius admodum induratur.

De futuris caluarię CAP. VIII.

Vture ternæ in summū verticem ascendunt, coeuntq; in figurę triangulę speciem, constat senis ossibus caput, nonnullis octonis, quorū bina sunt maxillę superioris & inferioris. hæc

mobilis est, superior media oculorum foramina & nasum diuidit, cerebrumque suo interno processu sustinet dentium ordinem. superior, sutura una claudit. malarum quoque ossa quae a genis teguntur, in maxilla superiori utrinque continentur, futurisque ad aurium ossa bina minima finiuntur. quae leuiter diuisa sunt, una sutura continentur, a priori tamen parte frontis ossi subeunti potius leuiter insidere quam per compagem coniungi videatur. Post aures crassissima sunt, & maximos ictus sustinent. processus deorsum versus emittunt. in temporibus vero tenuissima sunt, ob id & periculosa. Frontis os supra aures finitur, mediosque oculos diuidit sutura tenui, ossi maxillae superioris conterminum, ab auribus sursum versus ad verticem serratis compagibus (Stephanitides enim dictae sunt) feruntur mira ossis duricia ut ignis veluti e silice elidipotest. In supercilijs ac supra nasum ubi parum supereminet, duplex est, quibusdam simplex. Os praeterea occipitij quod sextum hactenus annumerat futuris ad. λ . litterae figuram, claudit, unde labdoides dicitur, posterius cerebellum operiens, sutura sursum versus ad verticem transmissa. Haec pars infirma quoque habetur. reliqua bina ossa quae octauum numerum complent supra aures sunt, & capitis latera dicuntur, fronte ac occipitio minus inflexa. compagibus ad verticem quoque coniunguntur ad occipitium et frontem. Caluaria ipsa quatuor dumtaxat ossibus constat, fronte et occipitio, quod epicranis a Polluce vocatur, duobusque supra aures lateribus. Horum futurae euidentissime sunt, reliquae fallaces dicuntur. cerebri fundamentum siue basin, eorum quae descripsimus partem esse demonstrauimus. Sic futurarum & ossium locus et numerus se habet. Hinc qua ratione medicorum usus sinciput soleat vel adurere vel abradere, cum opus est, indicandum. Manum imam summo naso ubi intercilium est

Anatomices

3 sursum versus admouent & ad bregma extendūt, hoc est sinciput, summū tamē digitī mediī notant, acia ab utraq; pte diducta, quod interiacet obseruāt, suā nāq; mensurā sibi quisq; facit, & ita cōpitū triū suturarum hoc modo inueniri putāt, cōiecturā interdum fallaci, vnde sese deceptum aliquando Hippocrates palam professus est.

Demembranis interioribus. CAP. IX.

His partim p̄spectis, partim sola enarratiōe cognitis, indicandū nunc est quo modo ex ictu capitis aut lapsu, caluarię frustū eximēdum sit, chirurgis p̄sentibus, quia & ipsi huic nostro theatro interesse debēt, vt cruor, aut pus, si subest, inde educatur. Alioquī apostemata, febris, neruorūq; distentiones (spasmi enim dicūtur) ac deliriū deniq; superueniunt, aut enim os abradunt nō exiguo labore, aut orbiculari ferra. His modis demonstratis caluariā tota a superciliis ad aures in occipitiū vsq;, ferra dissecant, qua emota, cerebri q̄titas pene, mēbrorum p̄portione incredibilis, viris p̄sertim, spectāda est, duabus tuni- culis velantibus, quarū alterutram rumpi mortiferum est. Superior validior est, suturis caluarię adnexa, custos cerebri appellata. Altera ipsū cerebrū vestit, q̄te- nuissima, atq; infirmior, illam idē Pollux vocat. Hęc ve- nas p̄tenuēs anfractu quodā coeuntes, vndiq; supra conspersas cerebro cōtinet, quæ membri materiā non tranligunt, sed supra feruntur, ob id sanguine caret, ce- rebri nāq; frigiditas peculiari suo munere spiritū a cor- de venientem temperat pro sensifica virtute cōstituē- da. Omenta ipsa pro tegminē data, carne vacāt vt va- pores nec habeāt nec cōtrahāt, et caluarię crassior an- necit vt nichil pōderis afferat. Eꝯ anterius cerebrū in

duas partes diducunt, dextrā & sinistrā, vnde hetero-
crania nomen habet. & antērius idē a posteriori ce-
rebello dīstēriant, sic enī vocatur. minus est ac du-
rius. Inter has cerebri partes quidā imperitus chirur-
gus quum lapsum ex alto curaret, specillum ad imam
vscq; partē imposuit, vt ignari solent vana perquiren-
tes. cerebrum perforatum putauit, cognito a physico
errore, specillum inter geminatas vtrāq; membranas
imposuisse cognouit.

De cauis cerebri

CAP. X.

SVnt & in cerebro terni specus, prioris gemi-
ni sunt, tenuissima intus circundante mēbra-
na, postremi vero cauum per se sine mēbra-
na consistit, sed sua dūtaxat duricia conserua-
tur, illi gemini cōstituti sunt sicut et pleraq; membra,
renes, pulmones, aures, oculi, vt si quid alteri parti oc-
currat, reliqua illesa suo fungatur munere. In cerebro
enim vitalis spirītus, qui a corde sursum versus arteriis
diffunditur, tēperatur, atq; sensificā inde virtutē (quā
animalem vocant) recipit, quē ex ijs cauernis spiritus
ipsos, qui & spirāmēta vocātur, sensibus, neruis, mus-
culisq; motus ac varias potētias per membra diffusas
ministrāt, quē si vertigine spōtanea aut p vim circū-
agendo corpus equo vel nauicula vel morbo, vt in ver-
tiginosis, turbata sunt, humores & spiritus simul exa-
gitēt, vnde functionibus suis destitutis, auditus, visus
motusq; membrorū cum vniuerso corpore in ruinam
plabatur. Cerebri materia paulatim secanda est, quo-
ad internæ appareant cauernę, quæ viuētib; ampli-
ores sunt, ī dextra scilicet & sinistra parte, vtrāq; enim
eiusdem rōnis est. Ambigūt tamen philosophātes an
geminas imagines siue species (Cicero spectra vocat)

Anatomices

referat vterq; sinus, cū loco differant neq; in aliquo ter-
tio conueniant, vt oculis cōtingit. qui etli gemini sint,
vnicam tamē representant formā. In his enim sensuū
nobilissimorū vires habentur, ex his cogitationis, ex-
timationisq;, atq; intellectus potentia adipiscit̃. In his
qui cōmunis sensus dicitur, subiectorū sensibilibus cō-
cipit rerum species, imagines varię ac diuersę hic for-
mantur, itaq; huc visus, auditus, olfactus, & ceteri sen-
sus tendūt per tramites neruorum aut pāniculorum,
et imagines ipsę suapte natura vel inuoluntario occur-
runt, nec humani semper sunt arbitrij. Imaginatricem
hanc vim siue phantasiam vocamus, quā quidam ex
posterioribus diuersas virtutes falso esse arbitrati sūt.
Hanc partem Nicolaus leonicenus ac Laurētius lau-
rentianus nō redarguent, sensus nāq; cōmunis de ex-
terioribus iudicium affert. De locis autem harum vir-
tutum nemo pręter posteriores philosophos mētione
facere ausus est. Quoniā huiusmodi cauernę partesq;
cerebri si affectę sunt, ratio mensq; ipsa confundi vide-
tur, vana nāq; vident, audiunt, cogitant et imaginan-
tur, perperāq; diiudicant. Hinc vertiginosi, lymphati-
ci, phrenetici, delirantes, vel attoniti fiunt, alij comitia
liter cōcidunt, alij repente obmutescunt.

¶ De cerebelli sinu.

CAP. XI.

N posteriori cerebro euidentiori sensus instru-
mento, cauerna est amplior, ī qua vis illa me-
morix sita est ac viget. Hic alij reminiscen-
tię locum faciunt, illa continuata est imagi-
num cōseruatio. hęc quandoq; intercipitur. ijs duab;
virtutibus imagines siue phāsmata ancillātur. Alij
tramiti medio eam (vt dicemus) vim reminiscentię at-
tribuūt. Cerebelli sinus in sūmo latus est mucrone ad

spinam vergēte, figurę obelisci inuersi. hac parte lesa lethargic⁹ morb⁹ affligit. Vnde nōnulli literas obliti sūt et parentum nomina, alter ex bile porracea, malisq; inde vaporibus præsentium librorum nomina non tenebat, subito malo, qua protin⁹ reddita, memoria pariter restituta est. Ex eo spinę medulla oritur, tanq̃ neruorum plurimorū manifesta origo, diuersę ab ipso cerebro nature, nam pinguis est, in coquendoq; mollior redditur. illud basis dicit̃ cerebri, a græcis paracephalis vocatur vel epicranis colore magis flauo.

¶ De tramite medio inter utrūq; sinū CAP. XII.

Inter ventres anteriores posterioresq; via est utrisq; annexa, qua imagines (vt dicunt) utriusq; vltro citroq; deferūtur. Hic quas assertiones & consilia vocamus fieri tradūtur, hic in-

tellecta recognoscūtur, renūciat enim imagines omnes memorię, atq; inde reportat reminiscentię vires. vis eius voluntaria est, fitq; pro hominis arbitrio. Hac virtute opinamur, reminiscimur, & assentimur, discernimusq; ipsa comitāte ratione, ea virtute cōponimus resoluimusq;, quę in animo sunt oratiōes. Ob id, ea via cordi veluti omniū principio supra constituta est. lumbrico enim terrestri est perq̃ similis. nā & colore rubida est, vt vermīs arcuatim contrahitur prolongaturq; cum opus est. Sed quis hominum quæso hac indagauit? quis solertis ingenij hac consecutus est? verum sit an falsum vita decreuerit.

¶ De ceteris cerebri partibus CAP. XIII.

Riusq; ea abiicias, non minori cura tria vidēda sunt, quę a medicis indagatiōe pertractata sunt. Inter priores ventres & medium tramitem quędā extantes partes sunt, fulcimen-

Anatomices

ta dicta, ex eadē cerebri materia cōstituta. Inter itē ventriculos, veluti terrestres lumbrici interiācent, neruulis vtrinq; adalligati. qui cū in longum porrigūtur, meat⁹ a primo vētriculo ad tramitē mediū trāseūtes claudūt. si vero cōtrahūtur, iidem ductus aperiri credunt. & ita spūm quo imagies vehūtur citro vltroq; discurret. Sub his vero quēdā cōchularis concauitas apparet, in cui⁹ medio forāmētum est, quod deorsum versus ad viam palatī extremi excretoriā descendit, vnde pituitę fluctiones a medio cerebro profluunt, & sternutamenta prorūpunt. Eadem lacuna, vndiq; rotūdos processus habet, quibus venę ac arterię sustinent, quę ab arteriarum reticulo mirabili ad antedictos ventriculos deferuntur. Secundū eundem reticulum glādulę quēdam prominent superflui capaces.

¶ De septem neruorum syzygijs secundum veteres medicos. CAP. XIII.

Erebrum demū omne sensim cum membranis duabus subiectis emouēdum est, ne nerui qui inde oriuntur loco suo auferant. Septē enim neruorū syzygię a cerebro oriūtur. Neruorū syzygiam vocamus, cū binī nerui pariter emergunt, qui sensificum spiramentū ad certa membrorum loca trāsmittunt, vt sensum vicinis, & longe positis mēbris spiritali semita infundant. Prima enim coniugatio oculos petit, quas & venas quidam vocant, ex quo colorū agnitio, & luminis & tenebrarum discrimē habet. Secūda in aures se diffundit contra Aristotelis sententiam, per quam innascitur sonorum noticia. Tertia naribus inseritur, vim olfactoricam ministrās. Quarta palatum tenet. Quinta ad linguā & ad faciē. Sexta stomachum petit, cui maxie sensus est necessarius vt appetat & su-

plua respuat. Septima vero neruorū syzygia infūdīt sensum spīnali medullē, quę cōpacta est, et ad imā spīnam descendit, sed de hīs cōiugationibus veriora subiungemus. Priores medici syzygiarum originē magis q̄ finē obseruauere, at posteriores cōcīsim rē cōsiderauerē. Primā ad oculos ab ima parte prioris ventriculī cerebri pertingere, opticos enim vocāt, qui tamē prius propter tenuiorem cerebri membranā transuersi copulant, vbi species a binis oculis recepta, vna et simplex representatur, at distentis p̄ter consuetudinē oculis, et dimotis superioribus neruis, vt trāsuerſi coeant, res vna duplex apparet. Ab hīs aliud par est, qui graciles sūt, durioris materię, mouēdi vim afferunt. At Aristoteles aliū numerū assignat cui⁹ sentētia nūc reddēda est.

¶ De neruis oculorū scđm Aristotelem CAP. XV.

Aristoteles ita de neruis oculorū refert. Ternos iquit neruos ab oculis ad cerebrū pertinentes natura constituit, ita vt maximī et mediocres ad cerebellū tendant, minimī ipsum cerebrū adeant. hi p̄p̄iores naribus oriūtur, maximī equidistant nec vīq̄ coire possunt, mediocres coeunt, quod p̄cipue in genere pisciū apparet. & cerebro sunt ij p̄p̄iores q̄ magnī, minimī perquam laxo inter se distant interuallo, & nunq̄ ob eam rem possunt coire. Hac Aristoteles. Oculorum membrana cum ijs qui ad stomachum feruntur nexum habēt, quoniā nulli sine stomachi redūdatione eruiūt oculus.

¶ Secunda neruorū coniugatio CAP. XVI

A secunda coniugatio ad aures terminat, qđ Aristoteles constanter negat. Ex ea sensorium auditus constituitur, de quo suo dicemus loco. Si qua in hīs cōiugatio apparebit, f. iij.

Anatomices

a toto diiudicabitur theatro, quoniā ea nusq̃ apparet.

¶ Tertia neruorum syzygia. CAP. XVII.

Item Aec ad tubercula papillaria nariū pertinet. id molle est sensoriū ex cerebri proxima materia quę tenui omento integitur. odores enim sentiuntur, quoniam sensorium temperatum est. inde sternutamenta concitantur. Quibusdā ea vis adempta est sicut Fallerię contarenę nostrę ex patricia gente. Quibus nares porrectę sunt, hi olfactu valent, quomodo qui manum frontī admouent lōgius cernunt. Quibus grauiter olentia grata sunt, id ex tuberculorum discrasia contingit.

¶ Quarta syzygia CAP. XVIII.

Quartā Varta palatum transigit, ibiq; obliteratur et cessat. alij sextę cōiugationis neruos huc putant pertinere, quę & linguę, sensum gustandi tribuunt

¶ Quinta syzygia CAP. XIX.

Quinta ad linguam partim pertinet, facieiq; buccas mouet, partim septimę cōiugatiōi annectitur. vnde qui vltimam linguam tangūt, vomitiones concitant, nam ex eadem coniugatione nerui ad stomachum tendunt, qui & oculorū membranīs copulantur,

¶ Sexta neruorum syzygia CAP. XX.

Sexta (vt denarrauim⁹) syzygia, simplex medulla est a cerebro posteriori descendens, de qua sequenti dicemus libro, vnde supra. xxx. neruorum coniugationes oriuntur. hanc septimam maluerim in ordine et postremam appellare, quoniam postremo loco exit.

¶ Septima syzygia CAP. XXI.

Unable to display this page

Anatomices

merentur. cerebro cordiq; non imerito copulantur, vt ab illo in quo sensifica vis est, atq; cogitatio, & ab hoc in quo mens ipsa, atq; animus inhabitet, voluntatiq; et animi cōceptibus sine internūtio parere possint.

CAP. XXII.

SYzygias alij alio modo obseruauere, vt cur sim referam⁹, binas ad oculos deferri, vnam ad narium tubercula, ad palatum aliam, quę vtrinq; iuxta dentes finitur, quę aliquib⁹ animalibus duplex, quibus maxillę longiores sunt, aliam ad buccas & labia quę ad oculos subterlabitur, exitq; sub medijs oculis, vna ad linguā. Aurib⁹ nichil respōdet a cerebri materia sed a mēbrana tantum. Alia est quę per spinā interfluit. Alia item quę maxillę inferiori motum prestat. Alia iuxta ceruicis originē ad colli robur, Preter hos nervos quidā ad supmā caluariā feruntur, quib⁹ cutis capitis, sed paucis, mouet, alijs ad aures vt mobiles fiant, quibusdā ad ambo supercilia, aliquibus ad alterū dūtaxat, sed hi perpetui non sunt. sic enim coniugationes q̄tum ad ortum earum coniugatim pcedūt, attamē ad mēbra multifariā deferūtur ad stomachū, linguā, p̄cordia, epiglottidē, retrocedētes

CAP. XXIII.

Cerebro subest vtraq; mēbrana, q̄ circūambit. deinde os caluarię subiacet, qđ fūgosū est, vt leuius sit. in medio cui⁹ excretoriū foramentum est, hac venę arterięq; ad cerebrū p̄tinent, q̄ iuxta aures ferūtur, atq; in p̄tenuēs ramos spargunt et mēbranā cerebri custodē subeūt, cācellatim in cōtextū reticuli modū fibris coeūtib⁹ perq̄ exilibus. In eo vitalis (vt dictū est) spūs effusus, a cerebri virtute in sensificū spūm cōmutari haud dubio credit a medicis nris. Alii

in cerebri cauis hunc fieri putant, ex venis, & arteriis quas sphagitides siue iugulares ac parotidas vocam⁹. feruntur, & ad membranam tenuiorē sparguntur. qm̄ cerebrū oīno exps sanguinis est, in qđ nulla vena cessat.

De capitis osse validissimo CAP. XXIII

S pręterea validissimū quod cerebri fulcimē tum est, ad sensoriū olfactus pertinet. vbi superciliorum sinus sunt siue foramina, quę duplici osse constāt. Ij ad nares deorsum versus feruntur, superq; eos os frōtis finitur, ab ossibus superioris maxillę sustinetur. Imum os, neruorum cōiugationes penetrāt, & duplici valle infra tempora cauat, iugo medio eminente, quod occipitis est processus supra foramen spinę medullę, vtrinq; os durissimū lapideumq; iugale vocatum, hoc argumēto sicut a gręcis Zingoides, quod ab inferioribus ossibus sustinet. idem in ossa nasi diuiditur bina & oculorum vbi supercilia sunt. E regione superciliorum vbi nasus incipit, intus e frontis osse, mucro osseus pminet, qui tubercula papillaria diuidit, & a mucrois latere, tenuissimum foraminulentumq; os adiacet, quo pituitę humor ad nares distillat. At hoc in loco exemplum naturę admirandę non pręteribo. Quidam gręcus Suirus nomine michi notissimus, in Chalcidis expugnatione in tempore sagitta vulnerat⁹, ductus inter captiuos a turcis, pręsanato quoquo modo vulnere, annis. xx. vitā duxit seruilē. tandem liber Cidonē venit, postq; quintū annū, dum aqua per estatē frigida os collueret, cōcitatis supra modū sternutamētis, magno pruritu inter maximos conat⁹ prosilite narib⁹ sagittę frustū, digiti medię longitudie, ferrea acie, nec aliā vulneris notā reliquit. dū id medicis venetis iter mira naturę refero, aliqbus

Anatomices

non credentibus, alijs inter contentiones (vt fit) viā indagantibus, ecce ex improuiso Suirus græcus noster, qui forte tum Venetias venerat, rebus dubijs accitus, imo fide carentibus, sagitta demonstrata, quā miraculi gratia ferebat, testimoniū verissimū dedit, qui cum antea per annos. x. in urbem non venisset, pro discutiēda veritate casu oblatus, non credētibus fidē attulit.

De oculis

CAP. XXV.

Maximam oculorū vtilitatem humano generi donatam, deorū munere existimauit Cicerō ac Galenus, quorum causa caput cōstitutum sit. Hos palpebrę primum integūt, quæ vtrinque genis innascuntur, quæ & palpebræ dicuntur. Hæ mollissime sunt ne cōtactu aciē ledāt, ceu tegmētū, quod vallo pilorū quodā munitū est ad occurrētia. vtręq; aperiunt, & in motu mira celeritate claudunt. In somno aut temulentia sponte cōniuent, inuoluntarioq; clauduntur. Confricatis oculis sternutamēta cohibentur, vel alterutra gena si quid in oculum inciderit decidere. Sub oculis genę positę sūt leuiter pminētes, hypopię a Polluce dictę, q̄ sarmatis supramodum ad deformitatē naso minimo pdeunt, quo in ceteris quas si muro interiecto, oculi non inutiliter latent. nā excelsis vndiq; partibus sepiuntur. Aperienda demū sutura est, quę a tēporib⁹ discurret. Hoc maximū capitis foramētū est siue ingens sinus. cōchos a gręcis dicit, quo null⁹ maior est. deinde nariū, oīum minimū auriū est.

De causis colorum in oculis CAP. XXVI.

In homine oculi plus minusve humoris habēt. Qui multū continēt, nigri sūt. quoniā humoris copīa trāspici satis nō potest. Reliqui, varij sunt coloris pro humoris quantitate, vt in mari

quod facillime cognosci potest. nam ubi satis transpicitur, caesium apparet. ubi minus, ceruleum. ubi praegurgitis altitudine non praefinitur, ibi atrum nigrumque cernitur. qui autem inter eos sunt, eo iam differunt quod magis minusve ita constituti sunt ut eadem causa caesij acute interdum cernere nequeant, nigri noctu. Illi enim praesui humoris exiguitate mouetur magis a luce & rebus visibilibus, quia ita humidum perlucidumque sunt, quod motus eius partis visio est, qua lucida, non qua humida est. Nigri vero ab humoris copia minus mouentur. Lux enim nocturna exilis est, & simul quicquid humor per noctem moueri difficilius potest. Conuenit autem eum moueri, qua perlucidus est, neque magis moueri quam congruum sit. leuior enim motus expellit a vehementiore, quam obrem qui aut suum conspectum a colore validiore transulerint, aut de sole in opacum se contulerint, non cernunt. Motio enim quae iam vehemens inest, impedit eam quae extrinsecus accidit. Visus denique siue validus siue invalidus nequit res splendidas cernere, quoniam eius humor ultra modum afficitur & mouetur. Aegritudines oculorum utrorumque indicium faciunt. Glaucoma enim nigris oculis potius accidit, lusciositas caecis. Illud humoris copia, haec siccitate innascitur. Visus ille denique optimus est, qui moderatum humorem continet.

Qui oculi acute cernant CAP. XXVII.

Culorum medio pupilla est qua cernimus, cuius angustiae non sinunt vagari incertam aciem, & veluti canali dirigunt, ob idque incidentia facile declinant. Et pupilla quo angustior fuerit, eo magis acute cernit, sicut qui ex foueis puteisque stellas interdum conspiciunt, quoniam motus in vastum non dissipatur, sed erecto tramite ei aculatur, sicut oculi

Anatomices

li quos conditos nominamus. At hebetiores sunt qui nimium prominent, emisitij nuncupati.

Que vitia oculorum sint CAP. XXVIII.
Culi (vt ad vitia trāseamus) ex omnibus animalibus soli homini diuerso colore videntur, ceteris in suo cuique genere, propterque in equis, similes. sicut & vni deprauant, vnde strabonum & petorum cognomina, hec enim vitia nutricum indiligentia sepe contrahuntur. Mediocres oculi, optimi ab omnibus habentur. Crassius tenuibusque membranis constat oculus, callosque enim firmasque materię propter frigora, caloresque constituuntur. In his humida salua perpetua est, quoniam lubrici, ac mobiles propter occurrentiam esse debent, & lachrymarum inde copia iugiter emanat, vel vi vel sponte, frigore vel impetu. Circa pupillam nigrum variat, ob id iris a quibusdam vocatur, que atrii coloris cernitur, vel nigri, glauci, cerulei, celsique, nonnullis ruffi, fului, caprini, qui optimos mores indicant, & clarius cernere existimantur. Et modicus quoque situs optimorum morum inditium est, sicut quibus mediocriter conuiuent, qui vero rigidi sunt, impudentiam notant, qui nimium conuiuent, inconstantiam significant. At ex morbis, vt in attonitis, rigent. In oculis animus ipse inhabitare creditur, ob id osculatur ita animum ipsum attingere existimantes. Oculorum alij nisi e longinquo contuentur, alij nisi prope admota cernunt. alij interdum hebetiores noctu preter ceteros cernunt. hi lusciosi siue Nictalopedicuntur. Hoc vitio infestatur Hermolaus noster, qui cum aliquid legendum haberemus interdum eam diei partem michi tradebat, ipse auscultabat, vespera vero in qua nichil penitus cernebam, accepto libro ille exactius legebat, dicebatque ita, mi Alexander mala quandoque

Liber quartus.

in bonum cedere. Quidā noctu expergefacti paulisp
aliquid contuentur cati more, mox paulatim tenebris
se abducentibus nichil cernunt. Multis a somno proti
nus aperti oculi scintillare videntur.

¶ De membranis oculorum.

CAP. XXIX.

SEptem membranis oculos vestiri recentiores
existimant, quum quatuor siue tres dumtaxat doceat antiquitas. illi enī haud dubie des
cipiuntur, exteriores atq; interiores semituni
cas, seu semiorbes diuersæ naturę existimātes, oculum
enim prius in priorem & posteriorem partem secant, in
illa quaternas mēbranas explicant, in hac ternas tan
tum quę prioribus copulantur.

¶ De cornea oculi.

CAP. XXX.

Rima oculi mēbrana cornea vocat, quasi cor
nu trāslucido similis. puia est, plucida, dura,
neruosa, crassa, quę nec ī pfundū agit, vt quidā
dam arbitrant. ppter ea ceteris interiorib⁹ tu

nīs tantum applicat. limpida est ac nullius ferme co
loris vt rerū visibiliū species siue imagines recipiat.

¶ De funda oculi.

CAP. XXXI.

B hac sequitur q̄ & ipsa callosa est, extrinsec⁹
cādida fundę figurę, vñ nomē, sanguineis ve
nis iterdū suffusa vel felle, regij morbi primū
indiciū, angulis carnosīs committitur, al
bugo dicitur, & candidum oculi, ab aliquibus rhagoi
des, rhogoides, æmathoides, charoides, appella
tur. nam & sub ea humor est aquæ perq̄ similis. Hui
ic prima ex interioribus connectitur, medium in in
tima parte oculū velans similis cum superiore naturę,
scleroticam quidam nominant. Exteriorū tertia, quæ
corneæ subiacet, phacoides, siue lenticularis dicitur.

Anatomices

Hanc in medio fenestruit pupilla, ad quā imagines pertinent. In ea colorū numerosa diuersitas atq; differentia notatur, orbe ita vario per corneā transpecto.

¶ Secūda & tertia oculorū tunica CAP. XXXII.

Vic tunicę alia ex opposito, iteriōri cōmittit, quam secundam vocāt, ab alijs vero eodem quo superior nomine thogoides appellatur.

Alia item membranula q̄tenuissima, quę quarta inter priores annumeratur, quę arachnoïdes, siue amphiblestroïdes vocāt, quę cū posteriore naturę eiusdem habetur cui coniungitur, eam reticularem tantum vocari putant.

¶ Alter nūerus mēbranarū oculi CAP. XXXIII.

Lij tamen ex peritissimis authoribus has tunicas collectim pertractauere, summā tunicā ceratoiden siue corneā vocantes, quę vniuersum oculum circūuelat, sub qua in priore pte qua pupilla posita est, humor ille aque similis est. Huic tunicę mediā subiungitur, modico foramine, vt fenestra quædam concaua circa tenuis mediūsculo numerosi coloris a cornea transpecto, vltioribus partibus occulta & ipsa quoq; plenior, quā rhagoïdem quidam vocant, oculum pari modo ambit interius, sub his infra tēuissima tunica aranei telę similis, quā Herophylus medicus arachnoïden appellauit. Nōnulli vero ex recētioribus volunt corneā tunicā oppositę e regione membranę cōmitti, quā scleroticam nominauimus.

¶ De hūorib⁹ q̄ iter tunicas sūt. CAP. XXXIII.

Nter has tunicas humores sunt, inter corneā et secundam albus est, quē transeūt imagines ad christalloïden. Hoc humore cornea intenta attollitur, eoq; consumpto quod in morien-

tibus contingit, cōprimitur, pupillaq; exiccato cōtra-
hitur, sicut eius nimietate dilataē, inde oculorū nube-
culę, obscuritates, suffusiones, glaucomataq; oriūtur,
q̄ pupillę pte occupant. Angulos oculorū vexant epi-
nyctides, pterygia, epilopę. Acie & o oculi quā mydria
sim vocāt, offēdit totos oculos epiphore, aut pcidētia.

¶ De hyaloide humore. CAP. XXXV.

Membrana oculi arachnoïdes tenuissima hu-
morē cōtinet, qui a vitri similitudine hyaloï-
des a gręcis vocat, qui neq; liquidus est, neq;
aridus, sed quasi humor concretus est, ab oui candido
nichil differens, ex cui⁹ colore oculus, aut niger est, aut
glaucus, vel rufus, aut cęsius, cū summa tunica alba sit

¶ De cristalloide CAP. XXXVI.

Sub his gutta humoris est concreta, oui albo
similis, a qua vidēdi facultas proficiscit, chry-
stalloïdes nominatur. Ob eam diuinū oculū
vocat Galenus, gutta ipsa in partē priorem
magis vergit, quę in parte postrema rotunda est, in pri-
ore leuiter plana, cuius vidēdi potentia in cerebro pri-
mum sita est, vel in corde principali origine, quoniam
multi hominum patentibus oculis dormiunt, corybā-
tiam gręci vocant, sic et in morbo comitali aperti ni-
chil cernunt animo caligante, animo igitur cernimus,
animoq; videmus. Plato devisu. At si quis (inquit) co-
lorum discussionem opere ipso aggredietur, quid inter
humanā diuināq; naturam intersit, ignorare videbit.
Nēpe Deus multa in vnum colligere, rursusq; vnū in
multa pducere sufficiēs est, scit enim simul ac potest.
Eodē enī ferme momēto visibilis virt⁹ & in corde et in
cerebro cōsistere videt, sicut de ratione, mēte, ac intel-
lectu, cęterisq; animi viribus, quoniam in corde princi-

Anatomices

pali origine consistere videntur. In oculis magna ex parte animi indicia habentur, leticię, amoris, odijq; blandi vel torui, sicut sequitię truces vel ardentes.

¶ Quomodo suffusiones manu curentur CAP. XXXVII.

Quia suffusionum mentio habita est, hypochymism gręci nominant, ab oculis solis medici ocularij dicti sunt, sed quomodo suffusiones acurandę sint in cadaueris oculo ostendendum est. Suffusiones enim varię sunt, quę si exiguę, immobiles, colore aque marinę, vel ferri nitētis & a latere sensum aliquę fulgoris relinquunt, spes superest. si magnę, si nigre, et pars oculi amissa naturali figura in aliam vertit, si quę ceruleę sunt aut auro similes, si labant & hac atq; illac mouentur, vix vnq; succurrit. fere tamen peiores, quo ex grauiore morbo, maioribusq; capitis dolorib9, vel ictu vehementiore ortę sunt, neq; idonea curatio si senilis ętas est, quę sine nouo vitio, tamē aciem hebetē habet. At ne puerilis quidē, sed inter hęc mediā ętas. Oculus quoq; curationi, neq; exiguus, neq; concavius satis oportunus est, atq; ipsius suffusionis quędā maturitas est. Expectandum igitur est donec iam nō fluere, sed duricies quędā cōcreuisse videat, nostrę ętatis medici ad maturationē festinādā cibos exhibēt malę qualitatis, vt malis inde vaporib9 festineat maturitas morbi. Ante vero curationē modico cibo vtī, bibere aquā triduo debet, pridie ab oibus abstinere. Post hęc i aduerso sedili collocand9 est, loco lucido, lumine aduerso sic vt cōtra medic9 paulo altius sedeat, a posteriori aut parte, caput ei9 qui curabit minister cōtineat, et imobile id pster. nā leui motu eripi acies imperpetuū potest. Quinetiā ipse oculus q; curabit immobilior faciend9 est, super alterum Gossipio vel lana imposita et deligata.

Curari sinister ocul⁹ dextra manu, dexter sinistra debet, ambidexter siue scēua vtraq; manu prōptus. tum acus firmior esse debet, et qua parte manu tenetur crassior ne manū effugiat, eaq; demittenda. Sed recta est qui summas tunicas medio loco inter nigrū oculi & angulū tēpori ppiorē e regione medię suffusionis, sic neq; vena ledatur. Neq; tamen timide demittenda est in viuentibus, quia inani loco excipitur. ad quē cū ventum est, ne mediocriter quidē peritus falli potest, quia prementi nichil renitiť. Vbi eo ventū est, inclināda est acus ad ipsam suffusionē, leuiterq; ibi verti, & paulatī eam deducere infra regionē pupillę debet. Instrumēti enim acies per corneam veluti per vitrū transpicit. vbi deinde eam mouet vehementius, deorsum imprimere debet, donec inferiori parti insidat. Si hāsīt, curatio finita est, sed ad reliquas capitis ptes transeamus.

De auribus.

CAP. XXXVIII:

Vres semp patent, quoniā sensus is etiā dormiētib⁹ necessarius est, vt a sōno excitemur. extra enī pminent dictę cypseles patulę, nostri sinuosas aurículas, quę cochlię dicuntur, ne adiectę voces labantur. propterea duos flexuososq; introitus habent, qui scaphi appellantur. ijs percussus sonus amplificatur, summa auriū pars alula dicitur, infima lobus. In hoīe ita collocatę sunt vt superiore alula aerem recipiāt. chartilaginosa sunt, quoniā pminent, alioqui flaccidę sonū impedirēt. homo pro magnitudīne minimū fere omniū aīaliū procul sentire potest, cū tamē differētiarū sensu maxime omniū valeat. cui⁹ rei causa est, qđ sensorium sincerum, minime terrenū, corpulentūq; obtinet. Sonus (vt Platonī placet) per aures cerebrūq; et sanguinē vsq; ad aīam penetrat, in sedem

Anatomices

iecoris. Aristoteles vero inquit ab auribus meatus ad occipitis partem penetrat, sicut oculorum ad venas circa cerebrum sparsas tendunt. Alibi, olfaciendi (inquit) audiendiq; meatus contingunt aerem externum, pleni spiritus nativi, ortiq; a corde tendunt ac desinunt ad venulas cerebro coniunctas. Rursus alibi. Meatus (inquit) sensoriorum omnium tendunt ad cor, indicium differentiarum tum soni tum odoris in sinceritate sensorij summeq; membranae positum est. In his sordes sunt concoctu amariore. Qui bile hac parte purgari contendunt, meatuum ratione facile convincunt. His aditus bestiolis irruptentibus difficilior fit, quibus tanquam visco continetur. In imo anfractu membrana posita est, quam meninga vocant. Hac aeris ictus desinit, qui ad cerebrum vicinitate deferretur, quoniam ea membrana a cerebro est, cuius conexione lingue annectitur. Quapropter verba ediscuntur, quae prius audiuntur, deinde ore pronuntiantur. qualis enim motus per sensorium subierit, talis quasi ab una eademq; effigie motus per vocem agit, ut quod audieris idem referas. Hos meatus ad cor pertinere asseverat Aristoteles quem Auerrois sequitur. quod oscitantes, aut caput scalpentes, aut labore vehementer spirantes, minus audiunt, quod in ceteris sensibus non contingit, quoniam extremum sensorij auditus ad partem spiritalem terminetur, & quatiatur, moveaturq; una cum instrumento spiritali, quotiens illud spiritum movet. magno item argumento, aures purganti tullis exciteat, sicut narium sternutamenta. Membrana si humore aut spiritu afficitur, surditatem affert, grauitatem, murmura, sibilos, tinnitus, aut alios incertos sonos mentit. Sub auribus strumae innascuntur, importuneq; radicantur, soboleq; iterum remedia sepe rebellant, post quas parotide tument.

¶ De naso.

CAP. XXXIX

Minentior faciei pars est nasus, chartilagine-
sus. ab osse incipit quod est inter supercilia,
ethmū nominauim⁹. qui in globulū desinit,
mouetur in homine labororū superiorum mo-
tu. in canibus sua neruorum syzygia mouentur & cō-
trahuntur. Hac parte aerem trahimus, reddimusq;
hinc sternutamenta ciuntur, quoniā ad cerebrum cer-
tam viam habet. Recte enim in superiori parte consti-
tuitur, quoniā odor omnis ad superiora fertur. cibiq;
ac potus primum indicium facit, ob id oris vicinita-
tem consecutus est. In homine vis odorandi imbecillis
or est ceteris animalibus, ob id vehementer attrahit, si-
cut cum aquam rosaceam odoramus. hinc mucosum
humorem trahimus, & cerebrū perpurgatur nec com-
modius. Pilos in vtroq; sexu nō inutiles habet ad pul-
uerem & alia depellēda. Quod nares discriminat, in-
terseptum vocauimus. Harum foramina interiora a
quibusdam thalamæ, vnde pītuita distillat. lacus siue
torcular. inde ad imas nares foramina simplicia sunt,
quæ rursus in bina itinera diuidūtur, ad fauces peruia
spīritus reciprocantur, de quibus suo loco diximus.
summę ossium angustię, isthmoides vocantur. In quib⁹
bus ozena vlcus fœdi humoris distillantis innascitur.
Polypus & carcinomata infestant. Nariū vena si inci-
ditur, adeo sanguinem indefinēter quādoq; fundit, vt
sistendi modus non sit. Aetate nostra narium defor-
mitatem cohonestari docuere ingenia, carunculā e bra-
chio suo cōcisam ad narium formā conseri addiq; trū-
co naso sæpe visum est. Summā enim cutē brachij no-
uacula excidūt, facto vulnere, abasis si opus est nari-
bus vel nouiter abscissis capiti brachium deligant, vt
vulnus vulneri cohereat, cōglutinatis vulnerib⁹, e bra-
g. iij.

chio tantū cultello demunt, quantū inflaurari conueniat. Nasi enim venulę, cognatę carūculę alimentum prębent, cutisq; demū superinducitur, pilis quandoq; pro brachiij natura innascētibus, eo q; modo nares no uas miro studio cōponunt, foraminaq; faciunt audaci ingenio naturę imperantes. Id additamentū hyemis vehementiam vix sustinet, & curationis initio nasum ne pręhendant, moneo, ne sequatur.

¶ De maxilla inferiore

CAP. XL.

Mandibulę inferioris pars prior mentū dicit, posterior mandibula, illud supplices veteres attingebant, mandibularum extrema quasi bicornia sunt, alterum p̄cessum probolę gręci vocant, intra latior est, verticeq; ipso tenuat, longiusq; procedēs, iugale subit, & super id temporū musculis adalligatur, alter breuior & rotundior. In eo sinu qui iuxta foramina auris est, cardinis mō cohæret, ibiq; huc & illuc inclinans maxillę facultatē ad motū p̄stat. Maxillę buccis integuntur, quę hilaritatē risumq; indicāt, quę musculis suis permobiles sūt. Hoc in loco vulnerum magistros admonendos esse ostendit resecandī ars, vt cum labra, buccę, frons, supercilia, aliquo casu resecanda sint, in illis a naribus deorsum, in his a vertice ad oculos sectiones ducantur. Maxilla sepe ppellitur in priorem partem, modo alterutra parte, modo vtraq; s; altera, in contrariam partem mentū inclinatum dentesq; paribus non respondent, sed sub ijs qui secant, canini sunt. At si vtraq; totū mentum in exteriore partē promouet, inferioresq; dentes lōgius quā superiores excedūt, intētiq; sup musculi apparent. Et quomō in sedē suam cōpellat, a Celso & posterioribus quęrendū est. Hinc ad venas & arterias trāseundū,

In librum quintum Anatomices.

Alexandri Benedicti physici, De venis musculis ossibusque, nervis qui per omnes corporis partes feruntur. CAP. I.

Vm enim omnia corporis membra nutrimento continuo indigeant, per uniuersum corpus veluti in rigadis pratis aquę ductus varios deducunt, ita spiritus & sanguinis deriuatione ad irriganda membra constituit Deus occultis sub cute meatibus. Per nervos pariter, & si non ab vno stipite prodeant, ad omnes corporis partes sensum semite deducuntur, arboris radicū, & fibrarum more. Ex spina quoque brachiorum & femorum ossa costęque oriuntur, dura, stabilia, grauiā, veluti stabile fundamentum totius corporis. Ob id rigida, aridaque constituta sunt, sine sensu, quoniam ad dolores prompta perpetuo essent, quorum extrema sibi cohererent, alterum cauum, alterum rotundum, aut vtrumque cauum medio talo, omnia nervis deligantur, veluti ex pluribus lignis, clauis coniuncta atque fixa sit nauis. Quāobrem Caballe Iacobe, Angele auuncule, Antoni fauentine, Hieronymę Cordi, Domiti Gauerde. Et ex patricia gente Luca Donate ex Andrea, & Marine Sanute ex Leonardo progeniti, in omni renaturali aliquid mirandum conspici potest, & quia magna ex parte theatri nostri turba continuis diebus ac noctibus defatigata sedilia complura vacua ac gradus reliquerit, ociosius venarum, arteriarum, musculorum, nervorum, ossiumque naturam percunctabimur, nec ut in cæteris propriis spectaculis nos opprimeret importuna iuuentus,

Unable to display this page

media, culpatus, ater est, vel aquosus, vel nimium biliosus siue nimium crassus, malive saporis. Prepinguibus minus quam macris sanguis iest. Sudoris vice sanguis emit- titur tenuis, quod ex ictu hemorrhoidis serpentis fieri in libris venenatorum diximus. Et in Christo deo nostro inedia, morore, laboreque exhausto, sudoreque, san- guis undique pfluxit. Qui dormientibus extrema corpo- ris deserit, intima repetit, quod alsiosis quoque contingit, vel metu correptis. ijs venifeca adacto scalpello venam frustra vulnerat. In meseraicis sanies generatur ex co- coctione, colorque dilutum contrahit ex succo stomachi et intestinorum. si putrefit sanguis, in pus & malos humo- res permutatur, concalescens in poroides transmutat. Ex bono sanguine adeps generatur, ex corrupto vitia- ligines, scabies, lepra, verucque. In iecore ac pulmonibus lapidis duricia concrescit. Iuuenibus sanguis tenuis est ac purus, senectutis vero crassior ac nigrior, glutinisque mo- do lentus est, etate media mediocris cernitur.

De vena maiori & ahorta. CAP. III.

E Motis intestinis omnibus, ac spiritalibus me- bris, binę venę grandes secundum spinam ap- parent, altera maior, altera minor quę poste- rior est & ahorta appellatur. vtranque a corde oriri cer- tum est vbi quinta spinę vertebra sita est, ab eo enim tanquam a radice crassioribus supitibus proueniunt, in ie- core vero & pulmone (vt dictum est) exiliores venę per mediam veluti materiam transigunt, illarum enim pro- pagines sunt. Ex corde sanguinem & spiritum venę recipiunt, in viuīs vix cerni potest, vt quemadmodum se habeant consideremus, in cadaueribus summa ve- narum principia vix conspiciuntur. Ahorta namque ob id dicta est, eo quod neruosa eius pars conspici euidentius

Anatomices

in mortuis possit, situ autem eo cōstitutę sunt venę, vt altera supra, altera infra sit, maior dextram potius sedem, minor sinistrā possideat, quę de sinu medio cordis exit, arctiori fistula a latere ipsius. illa ex amplissimo supremoque sinu oritur, sedemque dextram tenet, mox per medium sinum formam recipit venę, vt potest cum ipse ventriculus cordis venę maioris particula sit, quę sua radice cor transigit cum sese promit. hęc membrana & cute constat. Aorta vero maxime neruosa cernitur, sic natura, sanguinis & spiritus riuos per totum corpus digessit, quod euidentius cernitur in macris ac extenuatis, in quibus plures venę apparent, ac maiores, vt in arborum folijs arescentibus, in quibus venę tantūmodo relinquuntur, cuius rei causa est quod sanguis, & quod sanguini proportionem habet, potentia sit corpus & caro, aut quod iis proportionem respondeat. Venę item corporis ampliores durant, minime autem carnes actu efficiuntur, quę potentia nichilominus venę sit, quę obrem & si caro sit. Medici tamen nostri alios humores inter carnem & sanguinem attribuunt, sanguis itaque in omni carnis parte habetur, qui inducto vulnere vndique effluat, igit sine vena esse non potest, vena autem nulla manifesta est. Ex his venulis sudor elicitur in roris modum, vel flaua bilis foedi odoris, aut lentiginis modo consparse macule in febribus aut verrucę ex atra bili. In sanguinis praterea materia quoddam genus fibrarum est, quod stamen siue filamen appellare maluerim, ines a grecis vocatur. Id nec in omnibus animalibus, sed his tantum quibus firmiore coitu concrescit. Id enim si detrahitur, vt ceruis & damis, tum sanguis non coit, nisi fluído coitu,

quale lac sine coagulo spissatur, sed in sanguine conspiciue cernitur si in calidam aquam ex vena colligitur.

¶ De ramis venę maioris & ahortę CAP. IIII.

Vena maior sursum ascēdēs in duos riuos scinditur, vt venisecij ratio omnis absoluat, quorum alter pulmones subit bipartito ramo, quoniam pulmo duplex est, de quib⁹ suo loco dictum fuit, cum de pulmōe egimus. Alter per spinam descendit, & ad collum sursum versus porrigitur, vbi duplici propagine grādiore fertur, ad dextram & sinistram, quę vtrinq; priusq; alas subeant, venas singulas deorsum versus ab vtraq; spinę parte ad singulas costas, quas. vii. esse indicauim⁹, totidēq; ad vertebrae emittunt, quę & pectus nutriunt, in minoribus animalibus (vt animaduertimus) vna tantum vena est, quę secundum spinam a dextra parte deorsum versus tendit, et vtrinq; tamē costarum ordinem nutrit. Scinditur etiam bipartito vena maior iuxta vertebrae qua supra renes posita est, sed rursus parte superiore, quę ex corde protēdit scissa numerosiore venarū ppagine, duo petit loca. quippe quę alias in latera & humeros mittat, quę mox per alas ad manus feruntur. Ex eisdem ramis supra iugulum vbi scinduntur, ex vtraq; parte gutturis sursum ducuntur iugulares dicte siue sphagitides, quę foris apprehensę corrucere hominem faciunt sensibus ereptis. Itaq; porrectę amplexęq; arteriam ad interuallum aurium feruntur, qua maxillę faucibus coeunt. Denuo inde scindūtur in venas quatuor, quarum vna remans per collum & humerum descendit, & cum priore propagine ad flexum brachij

Anatomices

copulatur, Cephalica dicta, secunda ad palmā et digitos cessat, tertia de vtraque sede aurium ad cerebrū pertinet, atque in multos prætenues ramos spargit, & membranam cerebri custodem subit, quod posterius rete mirabile appellarunt. Reliqui rami, partim ambiunt caput partim ad sedes sensuū, palatū, linguam, dentesque gracili venarum serie terminantur. Pars autē venę maioris cordi subiecta, quę elatior (vt dictū est) fertur, per septum transiens iecori annectitur, inde ab ipsa iecur transigente, rami duo procurrunt, alter ad septū & præcordia cessat, alter supera petit, ductusque per alam ad lacertum brachij dextris se porrigit, quę ceteris venis se applicat, iuxta flexum interiorem. Quamobrē sanguine hinc misso, dolores iecoris ac affectus fere omnes, sicut oppillationes apostemata & similia leuari possunt, regalis vena dicitur. Pars altera venę eiusdem brevis quidē, sed crassa, petit lienē, ibique aboletur. Quinetiā ab eadem maiore propago pari modo ad lacertū sinistrum brachii mittitur, sed quę ad brachium dextrum procedit, eadē quę pertingit ad iecur est. Alię item a vena maiore duę propagantur, quarū altera ad omētum, altera ad pancreum, de qua, venarū frequentia per mesenterium tēdunt, quę omnes in vnā desinunt venam grandē per totum intestinū & ventriculū ad gula-
lam usque porrectā, quę & ipsa ramos de iis, quos perreptat, partibus spargit complures. Vtraque igitur maior et aorta renum tenuis (vt dictum est) vna atque perpetua tendit. Hic capitibus renū potius adherescunt, findunturque bipartito veluti in literā V inuersam. vergitque magis in partem posteriorem corporis vena maior quam Aorta. Reliquę propagines, vbi interiora membra descripsimus, dictę magna ex parte sunt, quas

per ordinem rursus percurriffe non fuerit alienum.

¶ De vena medij frontis & tēporum CAP. V.

Vena frontis quæ & mediâ dicitur, in plerisque turgida cernitur. In amentibus, attonitis, veteri capitis dolore vulneratur, vel si dolor est in occipitio, ex alto enim materiam trahit.

In apoplexia sphagitides aperte mire proficiunt, quæ in temporibus sunt sinuose, in oculorū malis cōmode feriuntur. Et parotidas suffusionis initio alij eas adurunt, sicut & temporū. Dissectores post hæc brachij cutem vniuersam dirimāt, vt venarum indicetur reliqua natura. ¶ De cōmuni vena brachij CAP. VI.

Iecoraria vena iecori, vt supra dictum est, cephalica capiti prodest, his annexa cōmunis dicitur, priores ad manum extimā ferūtur & digitos. Sub iecoraria, arteria protēditur, ob id periculose inciditur, prodigioseq; venā scandit, quæ pulsu percipitur. Cephalica inter pollicem & indicem finit. Inter minimos lienaria (vt volūt) & iecorariæ vicaria sita est.

¶ De venis quæ renibus copulātur CAP. VII.

Iecori, lieni, ac renib⁹ vena maior copulatur, in quib⁹ veluti anchoris stabilitur. ita et ahorta in suis mēbris. in renibus generatiōi materia preparatur, vnde in affectis pro genitura sanguis profluit, de qua dictum est.

¶ De cēteris venis

CAP. VIII.

In ceruice vena est quæ hemicranicis secatur. collivene & quæ post aures sunt, aperiūtur. In naribus sub lingua, in angina & vua, sub labro, sub iugulo, sub dextris præcordijs, ex sinistris quoq; in iecoris et lienis malis. Ex poplite ischiadicis,

Anatomices

ex talo in vulgū vitijs. Supra calcē in extrema parte isci-
adica eadem vena est, vel inter minimū & sequētem,
quę omnia detracta cute a peritis indicāda sunt. semel
hoc loco dixerim venarū situm, sicut & de futuris ossi-
um cōmemorauimus, non semper perpetuū esse, imo
plurimi sunt quibus variant venarum riuī. sed de ahorta
iam percurrendum est.

De ahorta

CAP. IX.

Vena ahorta eodē fere modo in ramos spar-
gitur, quī riuulos venæ maioris consequūtur,
venaq; fere semper super pratenditur. custos
enim alterius videtur, præterq; in lacertis & fe-
moribus vbi arteria venam, mutatis vicibus, altera de
parte dextra in sinistram, altera de sinistra in dextram
scandit. Pericula enim semper, atq; incidentia auertit
natura, obiectat enim semper ignobiliorem partem.
Ahortæ riuī vbiq; minores sunt, sed robustiores tuni-
cas habent q̄ venę. Et spinę annectitur binis per inter-
ualia venulis tot numero fere quod vertebris præten-
ibus, Ac neruis item alligat cordis, ex quo insignis ve-
na producit. Ad messenterium ramos mittit, sicut et
vena maior, verum longe minores. per angustos enim
in fibras proximos. quippe quos extenuatos in fibras
cauas tamē cessare aduerterim⁹. Ad iecur nulla ahorta
pertinet vena, at renum tenus, sicut & maior findi-
tur bipartito in literam. λ, & in materiam eorum ab-
sumitur. venæ a renibus quæ non sunt a vena maiori,
sed ab ipsis exeuntes in vtranq; coxam cōduntur, ac
delitescunt ac denuo porrectę ad partes (vt dictū est)
genitales tēdunt. Ad vterum de ahorta multę, frequē-
tesq; veniunt, sicut & ramī qui ad reliqua intestina per-
tingunt. Et quī circa gutturis partes arterię parī modo

ascendētes ad caput potidas vocant, quę sursum versus procedētes ultra aures ferunt, quę præfectę sterilitatē afferunt, ad cerebrū & eius mēbranā custodē tēdunt, reticulū illū constituentes ramis maioris venę comitantibus.

¶ De arterijs crurum.

CAP. X.

EX aorta iuxta iuguina ramī duo ad crura descendūt, per femora crura in plantas vsq; & digitos finiunt, eadem ratio est & in brachiorum arterijs.

¶ De venis & arterijs quę mutuo inter se respondent.

CAP. XI

In experimento constat inter authores venarum certas propagines inter se respondere.

Galenus in somnijs monit⁹ est, vt iecori grauius laborātī, vena quę inter pollicem & indicem sita est, soluere, parui visis, et liberat⁹ est eger.

Id quoq; non spernendum est, qd Diogenes medicus tradidit, et ipsi quoq; experti sumus in maximo stomachi dolore, ex iecoraria vena vel lienaria sanguinē mitti plurimum prodesse. Pollibium physicum increpat Aristoteles, quod venam a frōte per ceruicem collum ad spinæ latera ad clunes, per femora et tibias, ad malleolos exteriores, ad digitos minimos ptinere tradiderit, quę si vulneratur, capitis doloribus subuenire.

Aristoteles enim nō experimentū sed viam redarguit, quam Pollibius ita temere credidit. Et si venę omnes ad vnā cōueniant, eadē de causa in ceruicis dolore poplites fricari suadet antiquitas. In nariū pfluuiō testes frigida foueri præsidium esse, vel extrema perstringi. cucurbitula sub māmīs imposita mensiū pfluuiā sili, inguinū tumore pollex in pede proximo digito pligat⁹ sedare tradit. In manu dextra duo medij lino leuiss

ter colligati distillationes atque lippitudines arcent. Hæ-
morrhoidibus atra bilis expurgatur in certo ex liene
tramite. Alię quoque similes latentes propagines habẽ-
tur, sed de his satis dictũ sit. Idem in nervis obseruan-
dum est, quoniam nariũ pruritus ventris animalia gu-
lam infestari indicium sit cõiugatorum neruorũ (vt di-
ctum est) colligatione. Excitari quoque tussim animad-
uertimus cũ aures interius repurgantur.

¶ De mēbris ad quę sanguinis venę tantũ deriuāt, ad
quę ahorta dūtaxat, vel vtraque p̄tineat. CAP. XII.

D cerebrum vtraque vena tēdit, sicut ad renes,
stomachum, omentũ, mēssenterium, pancreũ,
linguam, oculos, pulmones, septumque trans-
uersum. In iocinere venę sanguis tantũ appa-
rent, ex ahorta nulla, quoniam ipsius ministerio san-
guis concoquitur & ad cordis sinum transmittit. Verũ
subinde eundem recipit, qui spiritu non caret vitali, &
in fibris concoctus recipitur. cui enim fibrę gibbi re-
spondent in tanta venarum exilitate, ea virtus Alloeo-
tice dicitur. In corde vero nõ in fibris, sed i cordis sub-
stantia cõcoquitur ad spiritus gñationē. At in pulmo-
ne fibrę sanguinis & spiritus, aeris fistulosis meatibus
miro nature opere nõ respondent, in tanta fistularum
spectāda subtilitate, ad vuluā nulla ex vena (vt dictũ
est) pertinet, quoniam exiguo sanguine indigeat. Ex
ahorta vero plurimę cõueniunt.

¶ De fibrarum ratione.

CAP. XIII.

Via de fibris mentio habenda est, ideo de his
aliquid hoc in loco referendũ arbitror. fibrę
enim inter neruũ & venam naturam habent,
ex quibus nõnullę humorē, saniem dictũ cõ-
tinent. Nā nerui non sunt, quoniam sanguinem attra-

hūit, nec venę, quoniam durę sunt, nec cauę repeririunt, saniem in se continent, sicut venę sanguinē, Arteriarū tamen fibrę nō saniem, sed exilem spīritū continēt, & in spectādā tenuitatē in membri substantiā desinunt.

A neruis ad venas ac inde ad neruos pertinent. Nullę in renibus reperiūtur, in corde pauciores, plurimę in pulmone & iecore. Fibrę in animalibus partim cute, partim mēbrorum materia integūtur, in plātarū vero radicibus exerte sunt, in vtero vero vmbilici fibrę plurimum cōspicue, quę attractrice vi sanguinem per secundarū venas ad foetus alimentū infundūt. In fibris omnibus cōmune vitium est crasso humore obstrui, quod oppillationem vocam⁹, atq; ita elāguescere, breuiq; hominem consumi. Arescunt enim paulatim mēbra, sicut frondes conuulsis arborū radicibus. Stomachus enim & intestina pro terra est, cibus vero, ac pot⁹ alimonīā pstant. Qui materiā rerū comestiarū integrā subire putant, plantarū etiānū argumento cōuincunt, quoniā fibrarū exilitas capillametaris eorū insciūā redarguit. Quidā q̄ inter magnos medicos habit⁹ est, fūgi frustū per vesicā emissū se vidisse prędicabat, sed acus illius exemplū per vrinā redditę plurimos disseminationis ignaros cōmouet, qui eā per venas mesentericas a stomacho ad iecur, ac per venā maiorem ad renum angustias, inde ad vesicā penetrasse falso arbitrātur, ora fibrarū in viuentibus patētiora esse ad acū & frustū fungi suscipiēdū putātes. Acus enī acie sua paulatim multoq; tēpore intestina penetrauit. viā enī sibi facit quod a natura propellitur, & ad vesicā qua parte carnosā est, inde per vrinā reddita, sicut & sagitta quę acie aluū biennio secuit, qđ miris cōprobat exēplis.

¶ De neruorum origine

CAP. XIII.

h.i.

Anatomices

Eruorū ratio in dissectionib⁹ minus patet. Verum qui eius originē, propagines, ac nexus contemplari distinctius volunt, corpora integra variis ligaturis obligata flumine macerāda cōstituunt, euulsis interaneis, detractaq; cute, caro enim protinus marcescit, & quicquid molle inuenitur, nerui vero ac nexus ossibus contumaciter hærent, qui demum sole exiccati varios contextus ostendunt, sed contractationis fœditas medicos ab his deterret. In corde neruos oriri (quia primū omnium membrorum quod generatur est) sine cerebri auxilio, inter quos nervosa ahorta est. Ceterum natura neruorum a cerebro eiusq; vicaria medulla originem magna ex parte habere cernitur euidentius, qui quo magis a cerebro et medulla longius protendunt, eo duriores sūt, sicut quos vocales diximus, quidam musculis accommodati sunt, quidam membrorū flexib⁹, qui nomine vacant, ab aliquibus nexus vocantur, rotundi chordę dicuntur, neruus latus humerarius a gręcis platys dicitur qui ad vires facit. Ceruix & scapulę maxie cōtinent iis q; tentōdes vocātur, caput eni sustinēt vtrinq; recti valentesq; nerui, siquidem horum ad omnes fere flexus alter semper intentus est, nec vltra prolabi superiora patitur, neruus alius latus est, qui poples dicitur, calci annexus, membrū ad salīendū idoneum reddens, sub furis ad incedendum, & ad cursus necessarius. De neruis capitis diximus, pedes & manus neruorum copia abundant, in quibus neruorū circa articulos intextus videre, quam litteris exprimere magis iuuat, quod resectorēs ostendere necesse est. Restant quæ ex spinæ medulla oriuntur.

¶ De neruis q; ex spinę medulla oriuntur CAP. XV.

SPinę medulla a cerebro descēdit, quę p̄tenui etiam membrana velať, si inciditur, mortifera est, sicut & quę cerebri custos dicit̃. Ex medulla plurima neruorū genera oriuntur. Nā vtrinq; per vertebrarum foramina a ceruice vsq; ad os sacrum vna & triginta neruorum syzygię prodeunt. a qualibet enim vertebra bini nerui proueniūt, hinc manibus pedibusq; alijsq; corporis partibus per quas necesse decoreq; viuitur, virtus p̄statur, quoniā sensificā motricēq; potentiam subministrant. Ex ima spina nerui vtrinq; oriunt̃ qui sub coxis in vnū coeuntēs singulos ad poplites neruos emittunt qui teretes dicunt̃, ad successionē quoq; generis vtriusq; sexus, mēbris genitalibus vt suū opus impleant virtutē elargiri pduntur. Ideoq; nulla fere corporis pars sine cerebri spiramēto vel medullę spinalis beneficio constat, vnde a medicis longum cerebrum meruit appellari, ei superne veluti filum in longitudinem protenditur, diuisam medullę materiam leuiter indicans. dempta membranula vna fere materia diiudicatur, quod morbi paralysis argumento percipitur. Nam ex apoplexiā alterutra parte affecta dimidiata corporis pars dūtaxat periclitat̃ altera illeśa, quā hemiplexiā vocāt, resolutis corporis neruis qui mouendi & sentiendi internunciij sunt. His enim omnibus mēbris tactus diffundit̃ animali necessarius. Neruorū itaq; certa cōtinuatio non est, vt in venis et arterijs. Omnia ossa musculi mēbranis neruosis integūtur & in musculis quoq; neruositas intus intercurrit. Ossa neruis colligant̃ & circa art⁹ plurimis obducuntur & cōpagum nexibus adalligantur. ij aliubi interuentu, aliubi ambitu vel transitu ligāt, hic teretes illic lati, aliubi craīiores, aliubi membranę naturę

Anatômices

vt in vnoquoq; proſit figuratio, alij carne commixti ſunt ſenſui aptiſſimi, alij teretes & ſimplices qui articulos tegunt. Omnes perpetuo humore madent vt mēbra lubrica celeritati idonea exiſtant.

De ceruicis neruis

CAP. XVI.

Meruos ex ſpina per foramina tranſigei e ſignificauimus. at in ceruice ex vertebrarū cōpage exeunt, ne crebris foraminibus, quoniam tenuiores ſūt, inualida fieret. Plures neruos ceruix continet, platys maximus eſt, muſculiſq; duobus ingentibus herent venę ſphagitides. Ceruix grauibus et periculosis morbis obnoxia eſt vel acutiſſimis. nam neruorum rigore, modo caput ſcapulis, modo mentū pectori annectitur, modo rectā immobilēq; ceruicem intendunt muſculi, priorē gręci opiſthotonō, ſequentem emproſthotonon, vltimum tetanū appellant. ij diſtillationibus proueniunt. Ea vicia ad ſpinam quoq; descendūt, vt ipſa ad arcus ſcytici modū retrorſum ſectatur acutiſſimo morbo, quo ſepe intra quartū diem tolluntur. Inter exempla Sanctius Pollanus cydonienſis ex patricia gente ad. XL. vſq; diē huiusmodi tormentis tortus eſt, digeſta tandem materia & per vrinā humore lacteo reddito leuatus eſt, cui caſtoreum præcipuo fuit remedio.

De lumbis

CAP. XVII.

Quoniam dorſi partes ſunt lumbi e regione ventris conſtituti, carne hos vacare tradit Ariſtoteles vt ſecti poſſint. omnium enim flexus ex carnes ſunt. Ii venere fatigantur, & dolorib⁹ ſepe torquent. Ex ictu quoq; vel lapſu delumbatos non ſine magno periculo vidimus. Ab iis nates ſunt, ad corpus requiem pro ſtragulo datę, iccirco

co ab ægritudine consumpti sedere nequeunt, ijs cucurbitule impositę regalis venę vicē vtiliter præstāt. Hinc ad corporis musculos transeamus, quorum ratio magna ex parte a nobis pro membrorum qualitate demonstrata est.

De musculis

CAP. XVIII.

E musculis libro primo pauca retulimus, quorum numerum irritō veluti labore antiquitas prætermisit, sed eos dūtaxat animaduertit, qui in membris præcipui sint, quique percuſsi letales videantur. Nam ij musculi præcisi facilius sanantur, reliqui minoris famę, non ita mortiferi sunt. Omnes ex carne, neruo, membrana, chorda que constant, ijs membra si contrahuntur, conducuntur, si resoluuntur, eadem pariter reuocantur. In fronte, capite, palpebris, labijs, buccis, confusi, motu magis quā dissectione percipiuntur. in maxilla superiore binos. in labris totidem, ac naribus. in mādibula inferiore duodenī. circa collū circiter. iij. et .xx. in epiglottide, guttore, ac gula. xxxij. a collo ad scapulas. xij. collocantur musculi, in lingua. ix. inueniuntur.

De musculis thoracis

CAP. XIX.

N pectore musculos. viij. attollētes, atque constringentes. vij. inter costas singulas quatuor esse ostēdunt, eo quod carnis musculorū filamenta que mēbrum contexūt. iij. mixta cernuntur, circa humerū utrūque supra. viij. & .xx. cōnumerantur musculi, quorū quidā i gemina capita findunt, et a simplici incipiunt.

De brachiorū musculis

CAP. XX.

N brachijs qui maiores sunt. iij. & .xx. numerantur, in lacertis ac cubitis, in palma & manu auersa digitisque pro cuiusque motus ratio h. iij.

Anatomices

ne. viij. & .xx. esse creduntur, quorū plurimī adeo confusi sunt, vt diuelli nullo pacto possint.

De dorsi musculis

CAP. XXI

Vi vero dorsum flectunt ac reuocant. viij. & lxxx. inueniuntur. Hi vētri de quibus primo libro diximus. viij. sunt, testium quaterni, in mulierū testibus singuli sunt, vesicæ ceruicī vnus tantum, virilī mēbro quaterni sunt, in ano totidem inuenti, quorum vnus astringit, voluntarioq; continet, ex reliquis vnus cum membro virilī cōmittitur, cuius titillatu infando naturę vitio pathici in libidinē erumpunt. Eadem ratio est, qui solutis iisdem musculis in venere excrementa inuoluntario profluunt.

De crurum musculis

CAP. XXII.

Ncrure omnium fere maximī inueniuntur, vi. & .xx. bini præcipui sunt, quorum alter cōtrahit, alter protēditur. A vertebra enim fœmoris pedis pollicis ad ingressus neruo annectitur, qui protendunt nobiliores existimantur, ij cursu, itinere, vel stando maxime fatigantur. Circa eandem coxam vnus est, qui triceps cernitur in sūma parte, dupliciq; cauda terminatur, qua annectitur. alij lumbis, alij ilibus annexi sunt. In vtroq; fœmore. xl. numerantur. In poplite item ac circa tibiā. xxviij. colliguntur. Circa flexum pedis per pedem. ij. & .xx. collocātur, quorū vn⁹ duas ex se emittit chordas. Circa digitos bini sunt qui binas singuli emittunt chordas. sub planta vero quini, ex quibus nōnulli inter se adeo permixti sunt, vt diuelli nequeant, aut vno laeso reliqui afficiant. In summa igitur summarum musculi omnes (vt dictum est) circiter quingenti vigeni senī colliguntur.

De ossibus & primum de ceruicis
vertebris

CAP. XXIII.

DE ossib⁹ nōnulla libro primo dixim⁹ in vni⁹ uersum, ac capitis ossa pectorisq³ & laterū speciali⁹ suo denarrata sunt loco. At nūc reliquorū ptractanda est natura, q̄ nō solū ab authoribus habenda est, sed diligentius (vt Galenus tradit) ex cadaueribus cognoscēda. Quidā emotis musculis ac carne dimidiatū cadauer ingēti cacabo discoquunt. plena coctura est cū carnes facile laxantur, q̄ super sunt, agitant laureo ramo, tū diligenter eximunt, ac deinde ossa sensim dispoliāt. Quidā medicus inter has resectiones humanā carnem coctā nobis presentibus cōmanducauit, ac exinde mansam expuit, vt ceteris de sapore indicaret. interrogantibus qualis saporis esset, bubulæ respondit. denudata tandem ossa facile cernuntur. Alij in sepulchris cadauera intuetur, nō sine nausea, quoniam immunda sunt. in flumine vero vel calce dissoluta præferuntur. Huiusmodi ossa vulnerum medici frequenter spectare debent, & clinici quoq³ non negligant. Euenit olim peractis resectionibus in patauino gymnasio vt quidam discipulus ea ossa ad vsus reseruasset. venetias nocte veniens medio itinere lintrem cœnaturus relinquens, diuersorium cum cæteris sociis petit. Ecce petulantissima publicanorum familia, qui occultas merces inquirūt, capsulam inuētam in lintre, requirētes dominū, & nemine respondente protinus auferunt, & præfectis presentibus sequenti mane reclusam patefaciunt, repertis ossibus pulpīs viduatis, cādīcātib⁹, inter odoratas herbas, venerabūdi nudo capite sanctorū ceu reliq³as pti nus adorāt, ide ad summū magistratū scriniū pferūt.

Anatomices

In eo turbę concursu Franciscus Sanut⁹ cōsiliarius vir summe virtutis dissectionū reliquias patefecit, & sectatori medicinę de erepto scrinio conquerenti restitui iussit magno omnium risu frustrata publicanorū auaritia. Sed ad ceruicis vertebrae redeamus, ea septē orbiculatis ossibus cōstat, quę media medulla a cerebro descendēte perforata sunt, vbi medulla q̄ in spina amplior est. Eę caput sustinent. primam ex vertebrae strophe, & epistrophe vocant, Hippocrates odōta. secundam axem, quoniā tanq̄ axis sit immobilis. vltimā atlantem, quoniā baiuli modo onus sustinet. at Plinius mutato ordine primam atlantiū facit spinę articuli vinctam, vltima vero epistropheum, qua sinistrorsum, ac dextrorsum caput inclinā, inter quā & axem sequentem modo caput scapulis, modo mentū pectori flectimus. Si caput igitur qđ duob⁹ processibus in duos sinus summe vertebrae impositum est, in priorē partem excidit, ita vt neruus sub occipitio extendat, mentūq; pectori agglutinetur, tū is neq; bibere, neq; loqui potest, interdūq; semen genitale inuoluntario emittitur, quibus celerrime mors superuenit.

De spina.

CAP. XXIII

Eruici spina ossiū origo (vt Aristoteli placet) annectitur. tereti quoq; structura per media foramina, eadem medulla descendente, hierasyrinx a gręcis, a nostris sacra fistula vocat, nodis constat, qui spondylia vocantur, costis singulis hoc est legitimis, & nothis respōdentia, his postremis thoracis terminos quidam imponunt hoc est ad ilia. Primus ex. xij. nodis asphalia dicit, post quē maschalister ab axillis dict⁹, reliqui a lateribus pleurita, duodecimus a pręcinctu diazoster, a quo zoster ignis sacri

genus medium hominem ambiens teste Plinio dicitur.

Post hos quinque sunt ex opposito renū ad coxas porrecti, teretes, firmiores, breuesque ab utroque latere, processus duos exigunt. spinę extantia ob canū similitudinem cynolopha dicuntur, lumbos musculi replent psohe siue vlpes a Cleantho dicti. Omnes vertebrę exceptis tribus summis a superiore parte in ipsis processibus parum decidentis sinus habent, ab inferiore alios deorsum versus processus exigunt spectantes, inferiores insinuantur, ac per sinus quos utrinque habent, superiores accipiunt, multis nervis multaque cartilagine continent, ut vno flexu modico homo ad necessaria opera inclinetur. ab his imę spinę ossa os sacrum constituunt. ita Paulus egineta vocat in aubus oropygium, cuius vertebrę senę sunt, ceteris minores ac magis compactę, spondylion appellant, in quod vertebrę superiores desinunt, quę in partu miro naturę opere dimouentur. Galenus spinę quatuor partes constituit, primam cervicem, metaphrenū, lumbum, & quod os sacrum nominant, a quibusdam vero latum. Collum ex septenis vertebris, metaphrenū ex duodenis, lūbus ex quinis, os sacrum ex reliquis constituitur. in summa igitur vertebrę tricenę sunt, ex quibus singulis per utrinque constituta foramina totidem syzygię, & vna addita oriuntur, quę corpus succingunt, motus & sensus prestant.

¶ De medulla vulnerata & spina luxata

CAP. XXV.

SI percussa medulla est, nervi resolvuntur aut distendunt, sensusque alicuius membri intermoritur, aut alterum cras aliqua iniuria debilitatur, vel sine voluntate semen vel excrementa profluunt. idē euenit quibus spina luxat, quod fieri nō

Unable to display this page

in vlteriorib⁹ patebit. superius autē hūerī caput rotū-
di⁹ q̄ cētera ossa de qb⁹ adhuc dixim⁹. verticulatis sca-
pularū ossib⁹ inserit, ac maiore parte ex trāsitu neruis
quos cōiunctiones vocamus, deligatur, at inferius du-
os processus habet, inter quos qui medi⁹ est, magis
etiam extremis partibus sinuatur. Quę res sedem bra-
chio (de osse enim dicim⁹) p̄stat. Humerus a sede sua,
hoc est, ab omocotyle, modo ī ptē priorē, mō in alam
excidit, si in hāc partē delapsus est prāter reliqua signa
longius altero id brachiū est, si in priorē partē summū
quidē brachiū extēditur, minus tanq̄ naturaliter, dif-
ficiliusq̄ in priorē partē q̄ in posteriorē cubit⁹ porrigi-
tur. Curatiōes ad huiusmodi mēbra luxata, non sunt
ad prēsens negociū pertinentes.

¶ De brachio

CAP. XXVII.

Brachium humerum excipit, ī vtrūq̄ flexus
ipse Ancon dicitur. Id constat ex ossibus du-
obus. Radius quem cercida grēci vocant, su-
perior breuiorq̄, & primo tenuior rotundo
et leuiter cauo capite exiguum humerī tuberculū reci-
pit, atq̄ ibi neruis & chartilagine continetur. Cubitus
inferior longiorq̄, & primo plenior in summo capite
duobus quasi verticibus extantibus in sinu humerī,
quem inter duos processus eius esse proposui, se inse-
rit, primo vero duobus radijs brachij ossa iuncta pau-
latim dirimuntur, rursusq̄ ad manum coeunt, modo
crassitudinis mutato, si quidem vbi radius plenior, cu-
bitus admodum tenuis est. Dein radius in caput char-
tilaginosū cōsurgēs, in verticē eius sinuatur. Cubitus
rotūdus in extremo, parte altera paululū p̄cedit. Ani-
maduertit Celsus quē de ossiū ratiōe seq̄mur pluria os-
sa in chartilaginē desinere, sicut de costis dixim⁹, nullū

Anatomices

vero articulū non ita finiri. Si vero cubitus excidit, maioris negotii est q̄ humerus. In hoc ossa coeunt, humerus, radius & cubitus. sed cubitus qui inexus humero est, ab hoc excidit. radius qui adiunctus est, interdū trahitur, interdū subsistit. in omnes vero quatuor partes excidere cubitus potest, si in priorē prolapsus est, extensum brachiū est, neq; curuatur, si in posteriorē, brachium curuū est neq; extenditur, breuiusq; altero est, interdum febrē, vomitumq; bilis mouet, si in exteriorē, interiorēve brachium porrectū est, sed paulum in eā partē a qua oportet recessit recuruatū, quicquid incidit, reponēdi ratio vna est, quę perdifficilis tū a posterioribus tū a priscis medicis omnino habetur.

De manu & eius prolapsu CAP. XXVIII.

IN manu vero palmę pars ex multis minutisq; ossibus constat, quorū numerus apud priscos incertus est, posteriores vero. xxvi. ossa colligunt, xij. in manu, in digitorum articulis. xiiij. sed obligata omnia et triagula structura quadā inter se cōnectuntur, cum inuicē superior alterius angulus, alterius planicies sit. Eoq; sit ex his vnus ossis paulū in interiora concaui species, verum ex manu duo exigui processus in sinu radij coniūciuntur, tū ex altera parte recta quinque ossa ad digitos tendētia, palmā explent, a quibus digiti ipsi oriūtur, qui ex ossibus ternis, præter pollicem constāt, omniumq; eadem ratio est. interiorius os in verticem sinuatur, recipitq; exterioris exiguum tuberculū, neruiq; ea continent, a quibus orti vngues indurescunt, ideoq; non ossi sed carnī magis suis radicibus inhærent. At superiores partes sic ordinatę sunt. Manus quoq; in omnes partes quatuor prolabitur, in posteriorem, cuius rei nota est, quod porrigi di-

giti non possunt, si in priorem partem excidit, non inclinatur, sed in alterutrū latus manus in contrariū, aut ad pollicem, aut ad minimū digitum conuertitur. In palma quoq; ossa excidunt in priorem aut posteriorem dūtaxat partē, in reliquas partes non possunt, hoc signo, quod cōmune est, deprehenditur, tumor ab ea parte in quā os est compulsus, sinusq; ab ea a qua recessit, digitis totidem casus eueniunt. eadē signa inueniuntur quę in manibus diximus.

De ossibus inferioribus CAP. XXIX.

C Crura brachijs respondēt, coxis omotorylē, humeris fœmora, ancon genu siue olecranū. Crura siue tibię brachiis, radius radio, flexibus poplites, maleolus & calx peculiararia pedi sunt, digitī digitis respōdent, et plantę volę, vngues vnguibus similes sunt.

De coxa & pectine CAP. XXX.

M Ma spina in coxarū desidit osse, quod transversum longeque valētissimū, vuluā, vesicam, rectumq; intestinū tuetur, idq; ab exteriori parte gibbū, ad spinā resupinatū, a lateribus id est in ipsis coxis sinus rotundos habet a quibus oritur os quod pectinem vocant, solidum, idq; super intestina sub pube transversum vētrem format, rectius in viris, recuruatū magis in exteriora in fœminis, ne partum prohibeat, quod os sacrū falso appellāt, id enixu mediū sponte diuidit, laxariq; diuinius quosdā credidisse video, alioqui vel magnis ictibus non frāgi. Sed naturę vis ea aliter conspicitur. sub partu enim ima spina quam os sacrū appellauimus, ac pecten, quo tēpore fœtus amplior est, sponte hiant, & ad fœturā consentiunt. Ea tū a partu paulatim in naturā suam rede-

Anatomices

unt, altero ex ijs vel pluribus renitētibus difficīles partus fieri, & si cētera tuto respondeant. Qui os pectinis diuisum senſerit, in partu nō constat. Aristoteles cum mulieres (inquit) parturiūt, dolores, multas quidem in partes incumbūt, & plurimis ad alterutrū fœmur, alię lumbos dolent, alię imum ventrem.

De fœmine & eius prolapsu CAP. XXXI.

Fœmen inter ossa maxima rotūdiora habet capita q̄ humerus, infra vero duos processus a priore & a posteriore parte habet, in medio durum ac medullosum, & ab exteriorē parte gibbū, ab interiorē leuiter cauū est, rursus in inferiorē parte in genu intumescit, superiora in sinus coxæ, sicut humerus in ea ossa quæ scapularum sunt, coniicitur, tum introrsus leuiter intendit, quo æqualius superiora membra sustineat. Sinus coxæ a græcis Cotylæ a nostris acetabula dicuntur, quæ hos sinus complent, circa quæ versuræ fiunt, coxendices vocantur, a græcis ischiæ, a quibus ischiadici dicti sunt qui coxendice laborant. Nam & neruus quo coxēdix acetabulo committitur, ischion quoq; dicitur. Ossium itaq; similitudo similes quoq; casus facit, nam humerus fœmori similis, hoc in omnes quatuor partes excidit, sæpiissime in interiorē partem promouetur, tum crus est longius altero & vastius, extraq; pes vltimus spectat si exteriorē breuius, intusq; inclinatur, calx ingressu terram non contingit, sed planta ima meliusq; id crus superiora membra q̄ in priore casu fert, minusq; baculo eget. At si in priorē crus extensum est, implicariq; nō potest, alteri cruri ad calcem par est, sed ima planta min⁹ in priorem partem inclinatur. Dolorq; in hoc casu præcipuus est, & maxime vrina supprimitur, vbi cū

dolore inflāmatiō q̄uit cōmode ingrediūtur, sed si in posteriore plapsū est, extēdi crus nō potest, breuiusq̄ est. vbi cōstitit, calx quoq̄ terrā nō cōtingit, magnūq̄ fœmori piculū est ne vel difficulter reponat̄, vel repositū rursus excidat, qđ in dies videri potest reponētū errore. Hęc enī chirurgīces medicīnē pars a nōstra iā medicīa discessit, & ad mercenarios, fabros, rusticosq̄ sese transtulit, ob id fœmur luxatū sēp excidere arbitrat̄ur, nec finē medēdi iueniri, magnā Hippocratis nōstri iniuria, qui ex toto luxata fœmora restituisse proditur, alioqui ab his ad extendendū, reponendumq̄ fœmur varia machinamēta frustra inuēta fuisse cōstat.

¶ De cruribus & patella. CAP. XXXII.

Fœmorum inferiora capita medio insinuant̄ quo facilius excipi a cruribus possint. horum compagem os paruum, molle, cartilaginolum, rotundum tegit, patellam vocāt. hęc superinatat, nec vlli ossi inheret, sed carne & neruis deligata, pauloq̄ magis ad fœmoris os tendens inter omnes crurū flexus iuncturam tuetur. ipsum autem crus ex ossibus duobus, vt leuius firmitusq̄ sit, brachio simile constat: adeo vt habitus quoq̄ & decor alterius in viuētibus ex altero cognoscatur. nā & quibus exigui sunt, hi manus quoq̄ paruas habent. verū alterū os ab exteriorē parte supra positū est, quod radius quoq̄ appellatur. Id breui⁹ supraq̄ tenuius ad ipsos maleolos intumesceit. suram hęc quidā vocant. Alterū e priore parte positum, cui tibiē nomē est, lōgius & in superiore pte plenius solū cū fœmoris inferiore parte cōmittitur, sicut cum humero cubitus, atq̄ ea quoq̄ ossa infra supraq̄ cōiuncta, media, vt in brachio dehiscāt. In genu cōmissura dextra, leuaq̄ a priore pte gemina quadā bucca-

Anatomices

rum inanitas, quę per fossa ceu vinculis solutis spiritus fugit. Genu quoq; in anteriorem, in anteriore, et in posteriore partē excidit, raro vel nunq; in priorem partem prolabitur, quia patella opposita est.

De maleolo siue talo, et ei⁹ plapsu CAP. XXXIII

Rus infra ubi maleoli sunt siue tali, osse transuerso excipitur, quod super os calcis situm est et quadam parte sinuatur, quadam excessus habet, & procedentia ex maleolo recipit, & in sinum nus inseritur. Idq; sine medulla durū, magisq; in posteriore partem proiectum, teretem ibi figurā representat. Talus quem astragalum vocāt, qui in homine (Aristotelis sentētia) nō est, in omnes partes prolabitur, ubi in interiorem partē prorumpit, pedis tum planta in anteriore partem conuertitur, ubi huic contrarius talus, contrarium inde signū ostenditur, si in priorem partem erumpit, a posteriore tum latus nervus durusq; fit, si in posteriore, calx pene conditur. plaga maior fit, reposito talo periculum est parum confirmatis nervis, ne rursus excidat.

De calce & digitis. CAP. XXXIII.

Ub eo osse calx situs est crassior, quadrangulari figura. Planus terram calcit, callosa materia subest nō nervosa, sed sine sensu, infantibus tamen nō cōfirmato callo dolet. Mōtē pedis tria ossa habere tātum constat, pręter quod grādineum dicitur. Imam plantā explent quina ossa. Digi. xiiij. ossiculis constant. in summa pes. xxiiij. ossa cōtinet. Plantę ossa iisdem modis quibus in manu prodeunt. digiti quoq; eandem rōnem habēt. Hippocrates in humeris fœmoribusq; metū mortis esse tradidit. Periculosa etiā crura sūt & cubiti, nichilq; tuti⁹ reponi

potest q̄ planta, manus, & dígiti, in quibus (vt quidā volunt) ossicula quēdā sunt inter articulos sita, quæ sesamoides vocant, ab antiquis prætermissa, quæ in anatomicis quoq; nostris nō inuenta sunt.

De laude dissectionis cap. postremū. CAP. XXXV.

Sed iam finem faciam dissectioni, dimittēdū tandem theatrū est, quoniam partes omnes humani corporis vtiliter magis q̄ verbose tractatæ sunt, atq; historiam ipsam breuiario quodam percurrisse nō fuerit alienum. Hortor omnes tum tyrones tum veteranos medicos, vel chirurgos, ad frequēs huiusmodi theatrum quod singulis saltem annis celebrandum sit. quoniā in eo vera videmus, aperta contemplamur, vt opera naturæ tanq̄ viuētia nostris subiaceant oculis, alioqui scriptura est picturæ persimilis, quæ sepe recordationis negligentia excitat, & animi caliginem discutit. sed qui litterarū confisi dūtaxat monumentis (vt inquit Plato) sine rerū conspectione res ipsas animo nō reuoluunt expressas, sepe falluntur. et opinionem potius q̄ veritatem mētibus tradunt. sicut nouiter nauigare incipientibus in depictis chartis contingit, in quibus insulæ, sinus, recessus, promontoria; veris quæ oculis subiacent ad plenum non respōdent. Sed huiusmodi picturæ res pridem notas commemorant, & viuētiū veluti simulachra referunt. Scientis enim sermonem viuēte dicimus & animatū, & orationem eius scriptam, nō iniuria, imaginem quandam nuncupabimus. **F I N I S.**

¶ Rerum nomina per alphabetum inuentu facilia nō sine ratione prætexuimus.

l.i.	Anthropos	c.ii.	Astragalus	c.xxxiii.
	Acromphalon	c.iiij.	Biuertrices	c.iiij.
	Auerfa manus	c.iiij.	Bregma	c.iiij.
	Adenes	c.iiij.	Buccæ	c.iiij.
	Adeps	c.xii.	l.ii. Bubonocēle	c.v.
l.ii.	Abdomen	c.iiij.	Bilis folliculus	c.xv.
	Aluus	c.vi.	l.iiij. Bronchos	c.xviii.
	Apocritica vis	c.x.	Biualuion	c.xv.
	Alceotica	c.x.	Bronchocælæ.	c.xvii.
	Arquat ⁹ morb ⁹	c.xv.	Balbi	c.xxi.
	Aschites	c.iiij.	Blesi	c.xxi.
	Acetabula	c.xxiiij.	l.iiij. Basis	c.xi.
	Anus	c.xxvi.	l.i. Chenicia	c.ii.
l.iiij.	Asthma	c.ix.	Chondrus	c.iiij.
	Ambidester	c.xii.	Cinctus	c.iiij.
	Angina	c.xix.	Cœneona	c.iiij.
	Antiades	c.xix.	Cynolopha	c.v.
	Antipi	c.xxi.	Codyli	c.iiij.
l.iiij.	Attoniti	c.x.	Coxa	c.iiij.
	Affertiones	c.xii.	Chartilago	c.vij.
	Albugo	c.xxxi.	Crasia	c.iiij.
	Arachnoides	c.xxxii.	Cutis	c.xiiij.
	āphiblestroides	c.vt.s.	l.ii. Crenæ	c.x.
	Alula	c.xxxviii.	Colon	c.vii.
l.v.	Ahorta vena	c.iiij.	Catocoelia	c.viiij.
	Apostemata	c.iiij.	Cecū intestinum	c.vii.
	Axis	c.xxiiij.	Catnectica vis	c.x.
	Atlas	c.vt.s.	Choledochus	c.xv.
	Atlantion	c.vt.s.	Coles	c.xix.
	Asphalia	c.xxiiij.	Cremasteres	c.xx.
	Ancon	c.xxvii.	Cletoris	c.xxiiij.
	Acetabula	c.xxxi.	Ceruix vuluæ	c.xxiiij.

Canalis vuluę	c.xxiiij	carcinomata	c.xxxix.
Cotyledones	c.vt.s.	l.v. cephalica	c.iiij.
corona	c.xxvi.	chordæ	c.xiiij
condylomata	c.vt.s.	compages	c.xv
l.iii. Cinctus	c.iii.	cervicis vertebrę	c.xxiiij
colostratlo	c.iiij.	cynolopha	c.xxiiij
Costæ nothę	c.v.	cercis	c.xxvii
cordis stragulū	c.vii.	cotyle	c.xxxi
cardiacus	c.x.	coxendices	c.vt.s.
cathelctica vis	c.xvii.	l.i. Distentiones	c.x
Columella	c.xix.	l.ii. Didymi	c.xix.
coelum	c.xx.	l.iii. Diaphragma	c.iii
cranteras	c.xxij	Disseptum	c.vii
cutis rutila	c.xxiii.	Dispensatrix	c.xvii
cōstricta lingua	c.xxi.	l.iiii. Distentiones	c.ix
l.iiii. Caput	c.iii.	Delirantes	c.x.
caluaria	c.v.	Diuius oculus	c.xxv
Caput caninum	c.vii.	l.v. Diaholes	c.ii
custos cerebri	c.ix	Diazoster	c.xxiiij
comitaliter	c.x.	l.i. Eqmētū capillorū	c.iii
conchos	c.xxv.	Eon	c.iii
cæsi oculi	c.xxvi	Ethmus	c.iii
cerulei	c.xxv.	Epigastriū	c.iii
caprini	c.xxviii.	Edarion	c.xx
cornea	c.xxx	Eugion	c.xxiiij
candidū oculi	xxxi.	l.iii. Aequimanus	c.xii
charoides	c.vt.s.	Epiglottis	c.xvii
ceratoides	c.xxxii	Effrenis	c.xxi
chrystalloides	c.xxxvi	l.iiii. Epicranis	c.ix
corybantia	c.vt.s.	Aematoides	c.xxxi
cochliæ	xxxviii	Epinyctides	c.xxxiiij
cypseles	c.vts.	Epylopæ	c.vt.s.

	Epiphore	c.vt.s.		Hymen	c.iiii.
	Ethmus	c.xxxix.	l.ii	Hydrops	c.iiii.
l.v.	Emprosthotonō	c.xvi.		Hira	c.viii.
	Epistropheos	c.xxiii.		Hilla	c.viii.
l.i.	Fibræ	c.ix.		Hernia	c.xx.
	Ferruminari	c.xii.		hostiū matricis	c.xxiiii
l.ii.	Frenum	c.xxi.		Hemorrhoides	c.xxv
	Fungi sedis	c.xxvi.	l.iii.	Hyoides	c.xix
l.iii.	Fistula cibalis	c.xvii.	l.iiii.	Hemisphæria	c.vii
l.iiii.	Fului oculi	c.xxviii.		Heterocrania	c.ix
	Funda	c.xxxi.		Hipopia	c.xxv
l.v.	Filamentum	c.iii.		Hematoides	c.xxx
	Fibræ	c.xiii.		Hyaloides	c.xxxv
	Fœmina	c.xxxi.		Hypochisis	c.xxxvii
	Fœmora	c.iii.	l.v.	humerari ⁹ neru ⁹	c.xiiii
l.i.	Genæ	c.iii.		Hemiplexia	c.xv
	Globulus	c.iii.		Hierasyrinx	c.xxiiii
	Gibber	c.iii.		Humerus	c.xxv
l.ii.	Glans	c.xxi	l.i.	Interseptū nariū	c.iii
l.iii.	Guttur	c.x.		Iugulus	c.iii
	Gula	c.viii.		Ilia	c.iii
	Gurgulio	c.viii.		Ir	c.iii
	Glandulæ	c.xix.		Infamis digitus	c.iii
	Genuini dētes	c.xxii.		Internodia	c.iii
	Gelasini	c.vt.s.		Instrumentarię ptes	c.v
l.iiii.	Glaucomata	c.xxiiii.	l.ii.	Ileon	c.viii
	Glauci oculi	c.xxviii.		Ilia	c.viii
	Gossipium	c.xxxvii.		Iliacus	c.viii
l.v.	Grādineū os	c.xxxiiii.		Ieiunum	c.viii
l.i.	Hypochōdrion	c.iii.		Iecoris fibræ	c.xiii
	Hypothenar	c.iii.		Iecoris portæ	c.xiiii
	Hypogastrion	c.iii.		Ictericus	c.xv

	Indecorum	c.xx.		Macrobij	c.iii.
l.iii.	Iugulus	c.v.		Mesophrion	c.iii.
	Isophagus	c.vi.		Myrtax	c.iii.
l.iiii.	Ilamis,	c.ix.		Malū punicū	c.iii.
	Imagines	c.x.		Metaphrenū	c.iii.
	Iugulares ve.	c.xxiii.		Mensa	c.iii.
	Iugale os	c.xxiii.		Medius digit⁹	c.iii.
	Iris	c.xxviii.		Medic⁹ digitus	c.iii.
	Interseptum	c.xxxix.		Morb⁹ gallicus	c.vi.
	Isthmoides	c.vt.s		Musculi	c.x.
l.v.	Ines	c.iii	l.ii.	Medium	c.viii.
	Ischiæ	c.xxxi.		Messenterion	c.viii.
	Ischiadicus	c.vt.s.		Medianum	c.viii.
	Ischion	c.vt.s.		Messetericę venę	c.ix.
l.i.	Lardum	c.xii.		Morb⁹ regius	c.xv.
	Lagon	c.iii.		Morb⁹ gallic⁹	c.xxi.
l.ii.	Longanon	c.vi.		Matrix	c.xxiii.
	Lipothymia	c.vii.		Mariscæ	c.xxvi.
	Lactes	c.viii.	l.iii.	Mēbrana pleure.	c.vi.
	Lienosus	c.xii.		Mistra ciborū	c.xvii.
	Loci.	c.xxiii.		Mala	c.xix
l.iii.	Lingua minor	c.xix.	l.iiii.	Mydriasis	c.xxxiii.
l.iiii.	Labdoides	c.viii.		medici oclarij	.xxxvii.
	Lymphatici	c.x.		Menix	c.xxxviii.
	Lethargicus	c.xi.		Mentum	c.xl.
	Lusciolitas	c.xxvi.	l.v.	Musculorū nūs	c.xxii.
	Lobus	c.xxxviii.		Mascalister	c.xxiii.
	Lacus	c.xxxix.		Metaphrenū	c.xxiii.
	Lenticularis	c.xxxi.		Maleolus	c.xxxii.
	Longū cerebrū	c.ix.		Mons pedis	c.xxxiii.
l.v.	Lumbus	c.17. c.xxiii	l.ii.	Nephreticus	c.xvi.
l.i.	Modiolus	c.ii.		Nimpha	c.xxiii.
				i.iii.	

l.iiii.	Nerui cōuersiui	c.xxi	Os latum	c.vt.s.	
	Nerui vocales	c.vt.s.	Omoplatum	c.xxvi	
	Nyctalopæ	c.xxviii	Omocotyle	c.vt.s.	
l.v.	Nexus	c.xiiii	l.i.	Pollex	c.ii
	Neruus latus	c.vt.s.		Paropîæ	c.iii
l.i.	Osphys	c.iii		Pterygia	c.iii
	Olecranium	c.iii		Phenæ	c.iii
	Opisthenar	c.iii		Procarpion	c.iii
	Omeomeriæ	c.v		Poplites	c.iii
	Organica pars	c.v		Perna	c.iii
	Officialis pars	c.v		Perniones	c.iii
	Ossium numerus	c.vi		Pingue	c.xii
l.ii.	Omentum	c.v	l.ii.	Peritoneon	c.iii
	Os stomachi	c.x		Paracentesis	c.iiii
	Oscheum	c.xx		Pyloron	c.viii
	Os genitale	c.xxiiii		Paterfamilias	c.x
l.iii.	Otis	c.xvi		Pancreon	c.xi
	Ofcedo	c.xxiii.		Parastatæ	c.xvii
l.iiii.	Occipitium	c.xi		Præpucium	c.xxi
	Optici nerui	c.xiiii		Penis	c.xvii
	Oculi conditi	c.xxvii.	l.iii.	Præcordia	c.vi
	Oculi emissitij	c.vt.s.		Phrenes	c.iii
	Oculi ruffi	c.xxviii		Phreneticus	c.iii
	Oculi blandi	c.xxxvi		Pilare malum	c.iiii
	Oculi torui	c.vt.s.	l.iiii.	Pleureticus	c.v
	Oculi truces	c.vt.s.		Pharyx	c.viii
	Ozena	c.xxxix		Phthisis	c.ix
l.v.	Oppillatio	c.iiii		Peripneumonia	c.ix
	Opisthotonum	c.xvi		Phœnicopteros	c.xvii
	Odos	c.xxiii		Paristhmia	c.xix
	Os sacrum	c.xxiiii		Pituita	c.xiii
	Oropygium	c.vt.s.		Pili congeniti	c.iiii

Pili postgeniti	c.iii	Stropheos	c.iii
Phantasmata	c.xi	Scapulæ	c.iii
Paracephalis	c.xi.	Sedes	c.iii
Parotides	c.xxiii	Scytalis	c.iii
palpebrę	c.xv	Sphyron	c.iii
peti oculi	c.xxviii	Stamen	c.iii
phacoides	c.xxxi	Seuum	c.xii
pupilla	c.vts. l.ii.	Sumen	c.iii
pterygia	c.xxxiiii	Sedis pçidētia	c.xxvi
procidentia	c.vts.	Sedes cōuersa	c.xxvi
polypus	c.xxxix	Stomachus	c.x.
probole	c.xl	Stamineū filamētū	x.
l.v. poroïdes	c.ii	Scortum	c.xx
Platys	c.xiiii	Secundæ	c.xxiiii
poples	c.xiiii l.iii.	Septūtrāsuersum	c.iii
pleuritæ	c.xxiiii	Spiritalis fistula	c.viii
psohæ	c.vts.	Stomachus	c.viii
pecten	c.xxx	Scœua	c.xii
patella	c.xxxii	Sophronisteres	c.xxii
l.i. Rhirides	c.iii	l.iii. Spheroïdes	c.vii.
l.ii. Rhoæ	c.iiii.	Sinciput	c.vii
Retentatrix vis	c.iii	Stephanitides	c.vii
Rimula	c.xxi	Spasmus	c.ix
Rhagades	c.xxvi	Spiramenta	c.x
l.iii. Rhoe	c.vi	Species	c.x
Reminiscentia	c.xi	Spectra	c.x
l.iiii. Reticularis	c.xxxii	Syzygia	c.xiiii
Rhagoïdes	c.xxxi	Sphagitides	c.xxi
Rhogoides	c.vts.	Sclerotica	c.xxxi
Reticularis	c.xxxii	Suffusiones	c.vts.
l.v. Radius	c.xxvii	Scaphi	c.xxxviii
l.i. Sinciput	c.iii	Strumæ	c.xxxix

l.v.	Sistoles	c.ii.	Tibia	c.xxxii.
	Stamen	c.iiij.	l.i. Vetula	c.iiij.
	Stropheon	c.xxiiij.	Vertebra	c.iiij.
	Sacra fistula	c.xxxiiij.	Vilus	c.iiij.
	Spondylia	c.xxiiij.	Venter	c.ii.
	Spondilion	c.xxiiij.	Vmbilicus	c.ij.
	Scoptula opta	c.xxv.	l.ii. Ventrículus	c.x.
	Sura	c.xxxii.	Vretra	c.xvi.
	Sesamoides	c.xxxiiij.	Vrine stillicidia	c.xvi.
l.i.	Thorax	c.iiij.	Vreteræ	c.xxii.
	Thenar	c.iiij.	l.iiij. Vomica	c.vi.
	Talus	c.iiij.	Vua	c.xix.
l.ii.	Tenasmus	c.vi.	l.iiij. Vertiginosi	c.x.
l.iiij.	Trachia arteria	c.viiij.	l.v. Vitilignes	c.ii.
	Triualuium	c.xiiij.	Verucæ	c.ij.
	Tymes	c.xvi.	Venifecium	c.iiij.
	Tonsillæ	c.xix.	Vena regalis	c.iiij.
	Temnici dētes	c.xxii.	Vena media	c.v.
l.iiij.	Testa	c.vii.	Vena cōmunis	c.vi.
	Toni	c.xx.	Vena iecoraria	c.vi.
	Thalamæ	c.xxxix.	Vena lienaria	c.vi.
	Torcular	c.xxxix.	Vlpes	c.xxiiij.
l.v.	Tentondes	c.xiiij.	l.iiij. Zigoïdes	c.xxiiij.
	Tetanium	c.xvi.	l.v. Zoster ignis	c.xxiiij.

CF I N I S.

ALEXANDER BENEDICTVS VERO
NENSIS PHYSICVS MARCO SANVTO
VENETO PATRICIO SENATORI OP-
TIMO.S.P.D.

Dubitaueram semper senator optime in his
medicinę præceptis aliquid cedere. quã-
doquidem difficillimū noueram in tan-
ta rerum vetustate, obscuritate ac rubi-
gine lucem aliquā vel nitore, aut aucto-
ritatem artibus his quę exoluerunt in-
uenire posse. scisq; qua nocte dēssima hæc latuerint.
Verum enim nobis occurrūt celeberrimī veteres au-
ctores. atq; ex posterioribus, Theodorus Gaza, ac
Hermolaus barbarus qui nuper his similia prætenta-
rūt. Tu quoq; patrociniō tuo, veteriq; beniuolētia cū
auunculo meo Ioanne Iacobo Angelo physico his die-
bus animum ita michi exacuisti, vt medicorū nostro-
rum magnas ambages, animorumq; varietatem pene
incredibilem excitare nō dubitauerim, hoc dūtaxat
libello qui immaturus est editus. Eum enim curatiōes
quotidianę vsusq; & experientia cōcepere. Nec tamen
est in dubio multis hæc nostra fastidio futura. a Gale-
ni enim tēpore cōplures lingua externa scripserūt, quo
quidem barbarorum feritas italiam inuasit. Et magis
litterarum decusq; vrbium ornamenta sustulit, ex qua
nobili studiorū strage, medicinę vilitas orta est, incon-
stantissimaq; omnium artium facta. Delere enim ali-
orum instituta vnicuiq; fas erat, atq; aliquide x media
(vt aiunt) barbarie rapere, glorię erat. Nos vero nichil
immutare nichil addere viribus nostris, sed priscam ac
romanam solūmodo dignitatem tueri enitimur. quæ

Alexandri Benedicti

ex foecūda obesitate in his artibus sterili tabe pene cōfecta est. Inuentis itaq; addere inter artium inītia maxime decuit. Orpheus enim medentium primus sua placita constituit, quē mox Pythagoras sapientia clarus sustulit, Democritus deinde & Asclepiades eiusdē pręcepta immutarunt. Is etate magni Pompei rhetorice quoq; magister erat. Hippocrates itē medicinę princeps (ne nominatim omnia persequi videar) sua medēdi decreta condidit, & prima omnium abdicauit, quē Galenus secutus est. totam fere medicinam ad causarum agnitionem indiciorūq; noticiam, ad rerum qualitates, corporumq; diuersas habitudines atq; gradus reuocando, nichil intentatum inexpertūq; relinquentes, orbem vniuersum ita in sese circumegerunt, vt reliqui omnes inscitia impudenda dānarentur, ac publicam salutem decoquere viderentur si quid sine Hippocratis atq; Galeni auctoritate agere vellēt, quę omnia (vt diximus) turpi barbarorum colluue foedarūt. Inter vtriusq; tempora, & nostri quoq; latino sermone, licet pauci, celebrati sunt, inter quos. M. Cato. C. Valgius Pompeius. Leneus Cornelius ac Plinius operatricem ac empiricem sectantes extitere infelicibus medicinę artis auspicijs, quandoquidem huius theoriā prętermisit romana grauitas, alioquin in ceteris virtutib; omnium gentium rapacissima. Desierunt paulo ante & bellorum ruinis apud gręcos medici, quorum iniuria in externarum gentium laudes cessit. Hinc Auicennę & Rasis aliorumq; auctorum volumina in tanta rerum inopia recepta sunt. Hinc attonite quorundam persuasiones preciosa externa & aliena duntaxat estimantium, quę item in latinum male vertendo recentis

ores romanam atq; græcam dignitatem relinquentes confusis rerum nominibus ad ineptias rede gere. Sunt et ipsi exemplaribus græca latinaq; nomina originem artis indicantia, quod in anatomicis & venenatorū libris, ac ijs quos de omnibus morbis membratim humanum corpus grassantibus scripsim⁹, cōmunibusq; medendi præceptis, satis liquido indicauimus. Tu igitur senator magnifice has medicinæ collectiones (quos græci aphorismos vocare maluerūt) in rerū nostrarum leuem per gustationem suscipe, quæ de facili doctrina tua, ac auctoritate (si volueris) malivolorum ictus sustinere poterunt. Vale Venetijs.

Anatho
mice.
De vene
natis.
De oibus
morbis
De cōib⁹
medendi
pceptis.

¶ Collectiones medicinæ.

¶ ALEXANDRI BENEDICTI PHYSICI DE MEDICI ATQVE AEGRI OFFICIO COLLECTIONVM CAPVT PRIMVM.

Oni primū medici est, præter ea quæ religioni necessaria sunt, nō multos egros suscipere. Varijs enim morbis & mēs opprimitur & corpus fatigatione continua languet.

Prudentis medici est insanabiles ac desperatos morbos non curare, ne hominem occidisse qui sorte sua interiturus erat existimetur.

- 3 Dubias valitudines, sine certa tñ desperatiōe, suscipias, necessarijs tñ indicare oportet rē in difficili esse, alioquin vel artem malo vinci, vel te errasse indicio sit.
- 4 Sati⁹ est tamen omnibus in rebus anceps auxiliū experiri q̄ nullum, plurimorum sententiā.

Alexandri Benedicti

- Vehementi malo, vehementi omnino auxilio opus est. 5
Succurrendum semper parti maxime laboranti. 6
Cauendum est in secunda valitudine, ne aduerse auxilia consumantur. 7
Occursurus morbo nullus est qui originem ignorat. 8
Histrionis est exigui momenti morbum attollere, quo plus exinde prestitisse videatur. 9
Morbus quandoque qui per se exiguus est, maior, curatis negligentia fieri solet. 10
Non omnibus eadem remedia conueniunt, acciditque ut quos ratio non restituit, temeritas quandoque adiuuet. 11
Medici officium est, ut tute, ut celeriter, ut iucunde curet, verum periculosa esse constat nimiam festinationem & voluptatem. 12
Peregrina remedia semper querere, & preciosa duntaxat, impudens est ostentationis. 13
Catharticiis uti venenatis periculosum est, unde ad testamentorum insidias sepe oboritur occasio, in qua re et officinarum fides necessaria est. 14
Aegrotantis proprietates nosse oportet, cuique amica, queve inimica sint intelligere. 15
Remedia naturae munera non ostendere, & in arcanis habere non decet, perfidiae atque auariciae crimine manifesto. 16
Alienam miseriam pudoris sociam indicare nefas est, 17
Magni medici se quandoque errasse simplicius confitentur, neque eodem errore quo illi decepti sunt decipiatur. 18
Cetera praesidia superat egri gaudium, atque animi securitas, & si in pudore medicina quandoque inueniatur. 19
Aeger obsequens esse debet domesticis, medicoque praecipue qui falli nullo modo debet, occulta enim intemperantia soli egro periculum imminere certum est. 20

- 21 Nec cuius p̄sidiū p̄fitēti, valitudinis desiderio statim credat, solis medicis occidēdi impunitate relicta.
- 22 Carnificis est pendētibus fatis, et inter ipsos cruciatus ingēs precium exposcere, vel morbum protrahere, vel dūtaxat emouere, vbi extrahere oīo opus est.
- 23 Barbari bene merentibus gratiā nō referunt, & valitū dīne conflictātes multa promittūt, ad vitā exinde reuocatī conuicijs in vicem prosequuntur.
- 24 Famosi veneni vires, aut abortiendī modum, vel quæ conceptum inhibeant indicare scelus est.
- 25 Dubiē valitudinī assidere medic⁹ debet, & venarū pulsu vires sēpe p̄quirere, ceterasq; notas inspīcere, qui & syderalis scientiæ haud ignarus sit necesse est.
- 26 Ergo quę bona sunt auguriā denunciare debet, si quid tamen malī minatur infirmitas, necessarijs tantum significare fas sit.
- 27 Simplicium effectus tenere summa cura debet ex quibus cōposita & nobilitatis & plebis auxilia, inuentu etiam facilia habentur.
- 28 Periti medici, manū non p̄tinus vt veniūt apprehendūt, sed primū hilari vultu residēt, sermone leni sollicitudinē submouēt, nam & medici conspectus, ac alia multa de facili venarum rationem turbant.
- 29 A recta ratiōe nunq̄ discedendū est, & si nichil prodesse videatur, sic ab inceptis pariter peruersis statim, etsi nichil obfuisse cernātur.
- 30 Varijs auxilijs morbus expugnādus est, alioquin consuetudo naturam facit.
- 31 Prodest deniq; agro in medendo spes fidesq;.

Collectionum

CAP. II.

1

Orborū cōtrarię q̄litates cōtrarijs expellūt.

2

Intemperantem morbi qualitatem vehes

k.iii,

Alexandri Benedicti

- mētī, & mediocrē mediocri auxiliō curare debem⁹
Vehementiora medicamēta, membrīs remotioribus 3
conueniunt.
Superiora intestina superne, inferiora iniecto clystere 4
commode sanantur.
Validissima causa est, quæ morbū habitudinī corporis 5
contrarium excitat.
Vbi natura repugnat, parum medicina prodest. 6
In acutis morbis egre proficitur, nam & profect⁹ om 7
nis tempore expletur.
Ex multa fame nimia facietas, aut ex multa facietate 8
fames damnatur.
Ex nimio quoq; labore subitum ocium, aut ex nimio 9
ocio subitus labor sine periculo non est.
Cum quis mutare aliquid volet, paulatim assuescere 10
Ex itinere fatigatis, vel labore sudantib⁹, (debet. 11
aut a balneo venientibus, frigidi potus perniciosissimi
Ex tēpestatibus pessimę sunt, quę variant ma (sunt. 12
xime, obiter autumnus plurimos opprimit.
Corpora estate relaxata subito frigore excipiuntur. 13
Senectutē lōgiores morbi exercēt, acutis adolescentia 14
Siquis plenior, speciosiorq; ac colora- (implicatur. 15
tior supra consuetudinem factus est, sine suspitione
esse nō debet, quandoquidem neq; in eodem habi-
tu subsistere, neq; ultra progredi potest, fere igitur
ruina quadam reuoluitur.
In oībus corporis affectibus longior distantia tutio- 16
rem curationem promittit. Si vero materia omnis ef-
fusa est, propinquitā pręfertur.
Priusq; in diuersum materiam abducas, membrī dolo 17
res sedato. Cauendumq; ne ad principalia viscera
eadem superferatur.

- 18 Principalia corporis membra medicamentis de facili leduntur.
- 19 Cerebro ac iecori frigidiora non sine metu imponuntur, quæ & nervos offendunt.
- 20 In periculosis morbis, in quibus virium deliquium timeamus, dilatis auxilijs a vehementiori cathartico incipiendum est, alias leuiori vtendum.
- 21 Locorū transitus ex graui in salubrē utilis est.
- 22 Mediā hyeme aut æstate aluū trahere, aut secare, aut adurere malum est.
- 23 Maxima in medendo difficultas est, cū causa eiusq; effectus contraria auxilia requirant, vt colicis cruciatibus contingit.
- 24 Senibus tremulis nichil prosunt medicamenta.
- 25 Scamonium medicinas omnes exacuit, qđ & stomacho inimicum perhibetur.
- 26 Frigefaciēdi & excalfaciēdi par tēpus est. In illo met⁹, in hoc audacia maior, calidis enī natura gaudet.
- 27 Humectandi, atq; exiccandi vires pari metu feruntur, verum hoc velocius euenit.
- 28 Natiua caliditas humido tēperato gaudet.
- 29 Sponte exiccarī corpora non mirum est, calefieri vero naturale non est.
- 30 Vehemētior caliditas mäteriam in lapidē conuertit, si corporis meatus introclusi sunt.
- 31 Habitum corporis frigidum calefieri haud facile est, si iam constiterit, si increfcit q̃ facillime.
- 32 Frigida rursus habitudo initio celerius cedit calidis q̃ calida frigidis.
- 33 Calida corpora egre frigefiunt, egrius vero frigidiora calidis vincuntur.

Alexandri Benedicti

Immodica corp̄is frigiditas, mortis imaginē refert. 34

Immodicus calor siccitatem contrahit, frigus vero humi- 35
ditatem.

Ocium ac balneorum vsus corpus humidum reddit, 36
quod & vinum modice epotum efficit.

¶ Collectionum CAP. III.

Tenuioribus magis sanguis, plenioribus vero 1
casto magis abundat

Tenuiores sanguinis detractiōe facilius sus- 2
stinent, pinguiore leduntur.

Vires corporis magis ex venis q̄ ex ipsa specie digno- 3

Mittere sanguinē vsum habenti expeditis. (scunt. 4
simum est, ignaro vero difficillimum.

Ex oī humore nichil sanguinis dimissione nocētius 5

Arteria incisa neq̄ coit neq̄ sanescit, vt sanguis vehe- 6
menter erumpat efficit.

Ex larga sanguinis detractiōe malignantē hūores. 7

Missio sanguinis adeo nō prodest vt etiam interdum 8
maxime noceat.

Eadem si q̄ largissima sit, aluum sepius sistit. 9

Interest nō q̄ etas sit, neq̄ qd̄ in vtero geratur, sed quę 10
vires sint, imbecillo enī cuiq̄ male sanguis emittitur.

Integra atq̄ exigua sanguinis materia reliquis viciatis 11
humoribus male demitur.

Venis ex qui ptius aut timide venā icidit vires tuetur, 12
verū quādoq̄ crassior materia intus retinetur

Qui cōfidēt⁹ latū vulnus infert, serius id sanescit, ve- 13
lociusq̄ aīę defectum iducit, verū magis expurgat.

Latior scapellus hyeme, estate acutior esse debet. 14

Supinis vena incidenda est ne anima deficiat. 15

In febre ardenti detractio sanguinis qñq̄ obest 16

In febribus quibus neruorum contractiones accidunt 17

a sanguinis detractiōe abstinendum est, & si necessaria alioquin videatur.

- 18 In periodica febre modicus demitur sanguis, si rigores praesertim vehementissimi sunt.
- 19 Bilis furor atque pituitae cruditas importunam sanguinis missionem sequitur.
- 20 Certum tempus non circumscribit sanguinis dimissio, obiter ruptis, convulsis, ex alto delapsis, qui etsi paulo ante cibum sumpserint, protinus demenda materia est.
- 21 Adolescentibus exiguum sanguinis mitti conuenit, neque nulli post longos morbos, aut a crapula.
- 22 Vetriculo aluoque astricta metus est sanguinem extrahere.
- 23 Fastiditis tedium abstergendum est venis ex priusquam venam incidas, ex qua largius pluuium & si rarum est, quotidiana extractione quam modica sit nocentius est.
- 24 Hyememaustro perflante sanguis recte mittitur.
- 25 Tardius sanescit ictus quo quis magis dolet.
- 26 Post sanguinis dimissionem cibo modico utendum est, in qua vehementer deligare, et praeteritos ictus non vitari importunum est.
- 27 Obesis deliganda brachia sunt vehementer, macris la-
- 28 Profluente sanguine raro, suppresso frequenter (xius anima deficit, nisi largius educatur.

Collectionum

CAP. IIII.

- 1 Vmecta atque calida corpora alui deiectionem

haud difficulter ferunt.

- 2 Aluus cita macris, tenuibus, membrisque mol-

libus nocet.

- 3 Biliosis alui deiectio grauis est, ac propece viuētibus.
- 4 Importuna deiectio neruorum contractionem minatur.
- 5 Pueris senibusque temerarium est aluum soluere.
- 6 Hyeme ac aestate egre venter soluitur.

Alexandri benedicti

- Insuetis plurimum obest deiection. 7
- Materię motus modũ idicat. stomachi nãq; fastidiũ 8
- vomitũ suadet, vētris pũctiones alui ductiõnẽ iuitant.
- Membris certĩ meat⁹ sunt, vesica, iecoris gibbo, cauo 9
- intestina respondent.
- Immodica exinanitio q̃ plurimũ malas febres excitat 10
- Ventre a fluxu prætature confirmato ac morbo ali⁹ 11
- quo ob id supueniente aluũ cõcitare rursus oportet
- Materia quę vnũs naturę est, in vētre facillime conti⁹ 12
- netur atq; perficitur, quę vero varia sunt vario ven⁹
- tris motu cõtrahuntur.
- Qui recta victus ratione vixerit, nec vomitu nec alui 13
- ductiõne eget.
- Assumpta sepius medicamenta vbi sanguinis missio 14
- necessaria fit, febres faciunt, ob id p̃postero vsi sunt
- modo qui a prima purgatione nõ quieuerunt.
- Biliofis, vomitus catharticũq; mox ocium prodest. 15
- Cum bilem ruffam trahimus, & scamonio opus est, 16
- qđ myrobalanũ dicunt addimus, vt virus auferat.
- Vētrẽ deicere vbi intestina apostemata sunt, dānaē 17
- Febre correptis aluus soluta salubrior est vomitu. 18
- In ventris fluore, cū incocta p̃fluũt vomitus nocet. 19
- Vētrẽ aut vomitũ cõcitare, cui corp⁹ integrũ est, verti⁹ 20
- gines vētrisq; dolores facit, maleq; materia soluitur
- In vomitu aut alui deiectione, vno exinanito humore 21
- & alio incipiente, corpus recte purgari indicium est
- A purgationibus somnus plenior ægrum magnifice 22
- exonerasse ostendit.
- Sitis quoq; vehemētior bene purgati infirmĩ nota est. 23
- Quę ex narib⁹ medicamie extrahunt̃ hydropises 24
- Torti, hoc est inexplanate lingue, vehẽ (extenuāt 25
- mentiora medicamenta male sustinent.

- 26 Qui catharticis nō assueuere, his vtī non debent, neq;
stomacho defecti, quibusq; humor lent⁹ est ac tenax.
- 27 Si p̄cordia tenta sunt, cathartica assumpta nocent.
- 28 Inflāmati humoribus oppilatisq; meatibus, medica-
menta non dantur donec corrigantur vicia.
- 29 Qui ex stagno aquam bibunt, quiq; liene non labo-
rant, medicamenta facilius ferunt.
- 30 Añ vētris purgationē sōn⁹ pdest, vires enī intēdit
- 31 Ab imbecilibus catharticis vigilię preferuntur, som-
no enim medicaminis vis remittitur.
- 32 Epoto medicamento exercitationes male sunt.
- 33 Qui calidę atq; infirmę habitudinis sunt, crudiq; sto-
macho, ptisana aut rhoiton iis conuenit, mox medi-
camento tutius vtuntur.
- 34 Cathartica syrio ardēte febres afferunt, a quarum po-
tu comedere aut bibere siue dormire, nisi exacto ope-
re nocet, alias ventrem contrahunt.
- 35 Pillulę cum iis quę eiusdē effectus sunt cogi debent.
- 36 Oris resolutio aluo cita sanatur.
- 37 Duobus vtī catharticis in die temerarium est.
- 38 Longinquior materia difficilius attrahitur.
- 39 Salis plurimus vsus, ante catharticum nocet.
- 40 Senectuti, ac quibus infirma ilia sunt, deiectiones ob-
sunt, quę interdum aluo cita tentantur.
- 41 Iecoris dolor qui a sanguinis dimissione aut vētris pur-
gationibus accidit, aqua calida pota sanatur.
- 42 Quotidiano medicamentorū potu natura viciatur. obi-
ter qui ijs assueuere q̄citissime piclitari certum est.
- 43 Siccę habitudinis corpora acriori medicamento ledunt.
- 44 Si alu⁹ leui medicamento nō molliū, q̄es indicāda est
- 45 Vbi sanguinis missio sola mederi potest, medicamen-
tū superaddere malum est, inflāmationes enī facit.

Alexandri Benedicti

Pillule vetustate indurate pessime sunt, nec nimium re- 46
centes laudantur. ¶ Collectionum CAP.V

Ibí potusq; crasse materie damnantur, vias 1
enim corporis intercludunt.

¶ Nichil agrotantibus utilius tempestiva ab- 2
stinencia, que tempore & modo & genere qrit.

Aeger neq; superuacua materia onerandus, neq; imbe- 3
cillitate perdendus.

Cibus simplex laudatur, sapes & condimenta pni- 4
Plurimo cibo indiget qui increfcit. (ciosa 5

Qui nimio cibo vtuntur, corpora non augent. 6

Valentissime materie cibus vtí debet athletę agricolęq;. 7

Valitudo ignota, aut inedia vincit, aut indicatur. 8

Ois curatio contrariis pñidiis curat, verutñ abstinen- 9
tia victusq; ratio sine periculo plerumq; sanat.

A fame, cibo plurimo ac malo vtí perniciosum est. 10

Quo acutiores morbi sunt, eo minus cibo indigent. 11

Si quis in acuta valitudine linquit anim? ab imbecil- 12
litate refecimus, nec largius quidem.

Que genitale semen augment, lactis quoq; abundantia 13
am faciunt, que diuerso genituram extinguunt, huius
quoq; inhihent copiam.

¶ Collectionum CAP.VI.

In febre ardenti frigidam dari largius veta- 1
mus si stomachus imbecillus est.

Si inter morbi initia materia nimium feruet 2
statim ducenda, alioquin digerenda.

Instantibus quartanis theriaca preclare medetur 3

In quartanis nunq; neruorum contractiones fiunt, in 4
quibus & diaueratrum datur, & in tertianis diasca-
monium, circuitus enim soluent.

Panis frigida mades febricitantib? appetentia excitat 5

- 6 In acutis febribus vehementes dolores piculum minantur.
- 7 Alba vrina in causode dolorem capitis nunciat.
- 8 Causodem subitus horror resoluit.
- 9 Senectutem ardens febris raro solet offendere, alias perniciofa.
- 10 Ipso accessiois die nichil preter vomitum tentandum.
- 11 In febre cibis offerendus non est, nam quod non integro corpori infertur, de facili corrumpitur. inter omnia tamen tempora inclinante febre minus danatur.
- 12 Instante morbo satius est quam incipiente, omni tamen tempore defectis subueniendum est.

Collectionum

CAP. VII.

- 1 Apillorum defluuium quod etate contingit nunquam restituitur.
- 2 Seruari non potest cui cerebrum membranæque incisæ sunt.
- 3 Percusso cerebro vel membrana, biliosus vomitus insequitur, ac nerui distenduntur.
- 4 Vrina veterinariæ filis preteritos capitis dolores ostendit.
- 5 Frontis dolore, quod ob similitudinem ouum dicitur, in faciem dormiunt.
- 6 Ventrem mollire, capitis doloribus vtile est.
- 7 Immodicis vigiliis tussis intercedens mortifera est.
- 8 Oblivio quæ sanis sponte provenit, comitiales morbum, aut lethargiam, aut apoplexiam denunciat.
- 9 Ulcera quæ insipientibus accidunt, pestifera sunt.
- 10 Vertiginosis senibus apoplexia facile imminet.
- 11 Si in comitali morbo mens lesa est, aut neruorum facta resolutio, valitudini spes non est.
- 12 Morbus comitalis ante pubertatem ortus quandoque finitur.
- 13 Apoplexiam prænunciant nocturnæ suppressiones, quæ et morbum comitiales, vel insaniam præsagiunt.

Alexandri Benedicti

- Demetia sepe in comitialē morbū vertitur, aut cōtra. 14
 Morbus comitalis frequens, exitialis est, quem ner- 15
 uorum contractiones antecedunt
 Melancholicis sanguinem frequenter dimitti, apople- 16
 xiam vel similem morbum portendit
 Apoplexię, si febris accidit, vbi abscessus causa nō fue- 17
 rit, triduo æger insepult⁹ esse debet, quo decretorio
 quandoq; tempore morbus finitur
 Neruorū vitia tolluntur plurima, si occipitio studes. 18
 Ebrietas neruis nocet, & conceptum inhibet 19
 Qui colicis sepe laborāt, ij neruorū resolutionē icurrūt 20
 Infantium vrina viridis, neruorum contractionem vel 21
 resolutionem prædicit
 In vulnere neruorum contractiones exitiales sunt, & 22
 quæ ex arefaciente causa oriuntur
 Frigida estate superiniecta membrīs, frigidam neruo- 23
 rum materiam discutit, si vires adsunt
 Cum stupēt crebro membra, exitium denunciant 24
 Cum mēbri stupor p̄seuerat, neruorū vitia prælagit. 25
 Timere ex somno mali morbi indicium est 26
 Somnus statim a crapula. aurium vicijs nocet 27
 Distillationes frigide febre maturāt, calide accēdūt. 28
 Quib⁹ capitis distillationes fluūt, raro pleuretici fiunt. 29
 Austris caput humorem sepe recipit, qui mox aqui 30
 lone sine intermissione distillat.
 Sternutamēta partum adiuvāt, cōceptū vero expellūt 31
 Vbi sternutamenta frustra tentantur, vires corporis 32
 inualidæ sunt.

Collectionum

CAP. VIII.

I cū oculorū vicijs capitis dolores sūt, hī pri⁹
 discutiēdi, mox oculorū malis mederi oportet
 Nichil oculis coitu nocentius: (tet

- 3 Crapula nocet oculis, magisq; quia cibo statim dormiunt.
- 4 Supinus somnus, ac vigilię moderatę oculis profunt.
- 5 Sanguinis frequēs dimissio, oculorū claritati obest.
- 6 In epiphoris oculorū vel eorū vicijs oibus caput oleo perungere, aut auribus instillare perniciosum est.
- 7 Lippienti medetur deiectio.
- 8 Frequētiore in cibo lactuce claritati oculorū nocet.
- 9 Surditati veteri difficulter succurritur.
- 10 Surdi quandoq; fiunt vbi biliosus fluxus ventris subtiliterit.
- 11 Surditati aurium nichil biliosa aluo vtilius.
- 12 Faucium tumoribus, sub lingua vena vtiliter secatur.
- 13 Angina in peripneumoniam quandoq; vel in p̄cora dia tendit, ac perimit.
- 14 Qui angine morbo intereūt, ijs pri⁹ nerui cōtrahūtur
- 15 Auriū purulētia importune persanata vertigines oculorum excitātur, redeunte haud dubio tolluntur.

Collectionum

CAP. IX.

Or nullo abscessu afficitur, quod si diu mala habitudine affligatur, nunq̄ sanatur.

Defecti, vino statim recreantur.

Vinum dilutius pueris, senibus meracius cōuenit.

- 4 Crocum, cordis vitalibus medicamentorum vires defert, stecas vero capiti.
- 5 Febres putridę cordis caliditatē et humiditatē arguūt
- 6 Materia quę peripneumoniam aut pleuresim facit, si ad cordis vitalia pertinet, protinus necat.
- 7 Humorū omnium superuacua exinanitio, cordis vires offendit.
- 8 Corde sponte frigefacto aut calefacto arefactove,

Alexandri benedicti

- ptiſis certam originem habet. 9
Cor humectum febre putrida ſæpe periclitatur. 9
Circa præcordia ortis vlceribus, ſanguis ex ſiniſtra na 10
re profluēs, mortem ſubitam prænunciat.
Immodicus cordis tremor, animi prius defectum, 11
mox interitum affert.
In cordis affectibus auferre cauſam, ac quæ hylarita 12
tem cuſtodiant addere oportet.
Odorata oīa cordi cōueniūt, fediq; odoris locorū cru 13
ciatibus.
Animi defectio, ſi pſeuerat, inſanabilis eſt. 14
Cōcitæ vomitiōes, animæ extinctæ ſpeciē reuocāt, niſi 15
ſudore deliquit, in quo caſu etiā extremorū ligaturæ
Aſthma ſenibus difficilius eſt. (obſunt 16
In laterum doloribus, ſi materia in .xiiii. diebus non 17
excreatur, vomica oboritur. quæ rurfus ſi .xl. diebus
non purgatur, tabes ſubit.
Pregnantibus ſenibuſq; laterū dolores letales ſunt. 18
Aquilonibus, vere pleuretici fiunt, æſtate item ac au 19
tumno pluuiſo.
Pleureſis q̄ excreatiōib⁹ ſanguineis nō leuat, ſuppara 20
tiones interiores, vt diximus, aut exitiū portēdit.
Pulſus arteriæ diſtenſus, pleuretico periculum mina 21
tur, præſertim ſi vires non ſunt.
Saliua nigra in .viii. die incipiens, pleureticiſ malum 22
preſagium indicat.
Pthiſiciſ autumnuſ contrariuſ 23
Infanteſ a pthiſi faciliuſ liberantur 24
Pthiſiciſ puſtulla in ſpatulis orta fabæ magnitudine vl 25
tra .lii. diem mortem minatur
Pleureticiſ nichil vtiliuſ ſanguiniſ miſſione, quib⁹ me 26
dicinæ ſlupefacienteſ plurimuſ nocent

- 17 Pleuretici qui conualuere, si rursus errore seu temeritate reciderint, haud dubio moriuntur.

Collectionum

CAP. X

- 1 Aliditas stomachi non naturalis, lactuca com
manducata conciliatur.
- 2 Stomacho equales medicinae propicie sunt.
- 3 Inexpertis aut dubiis leues primo vomitiones dari debent.
- 4 Exercitationes ante vomitum laudantur.
- 5 Ad vomitiones si vinum datur, copiosius bibi debet.
- 6 Biliosi estate ac meridie praesertim, tuto vomunt.
- 7 Cholera utiliter macris per vomitiones effunditur.
- 8 Qui leuamentum non praestat vomitus, inutilis est.
- 9 Crebrae vomitiones grauidis, auribus, dentibus, oculisq; nocent.
- 10 Sanguinem per vomitum emitti malum est.
- 11 Stomachi vulnus non sanatur.
- 12 Ad stomachum infirmum, varij humores effunduntur.
- 13 In ventre calido bilis generatur plurima, praesertim si cibus biliosus assumatur.
- 14 Frequens medicamentorum vsus, stomacho officit.
- 15 Stomachus qui faciliter sentit, temere quoq; leditur.
- 16 Mens commota nimia crapula, de facili discutitur.
- 17 Morbi ventriculi inextricabiles imbecillum hominem reddunt, obiter egre sanantur.
- 18 Ventris prospera habitudo, pingua adamat, quae & firmissimae materiae cibum facilius concoquit.
- 19 Veratro optime vere purgamus, autumnio tolerabiliter si id in vsu est.
- 20 Ante veratri potum, pinguib⁹ & humidis vescendum est.
- 21 Veratrum egris non semper prodest, sanis semper nocet.
- 22 Pura corpora veratro leduntur. neruorum enim con-

Alexandri Benedicti

- tractiones facit.
- In omni stomachi cathartico aliquid stypticum addendum est. 23
- In affectu stomacho, ubi materia dubia est, hiere compositio prodest. 24
- Stomacho calido aqua gelida nocet usum non habenti. 25
- Cum stomachum cathaplasmatibus refrigeras, ne pulmones aut iecur ledas cauendum est. 26
- Oleosa & pingua stomacho inimica sunt. 27
- Qui venerem coarguunt, stomacho consulunt. 28
- Difficili vomitu stomachus vexatur. 29
- Dolor stomachi ex aqua frigida interdum letalis est, ex quo & colicus dolor exoritur. 30
- Si stomachi dolore pustula in dextro crure nascatur, in .xxvii. die aegri exitum portendit, in quo tempore dulcia supramodum adamant. 31
- Si ventris affectu pustula in supercilio orta nigra, fabae magnitudinis quae in ulceris genus mutetur, mortifera est. 32
- Morborum fere omnium causa est stomachi infirmitas. 33
- In longis morbis languens appetitus damnatur. 34
- Sitim sedat somnus. 35
- Stomacho sicco, corpus arescit, humido hydropises praenunciantur. 36
- Stomachi habitudo sicca, diutina vix corrigi potest. 37
- In fortiori stomacho cibus tenuissimae materiae viciatur. 38
- In stomachi affectu, si super oculo ulceris genus paruum apparuerit ciceric magnitudine, parti rubens, partim viride, superueniatque mentis delirium in .xvii. die mortem portendit. 39
- In leua dormire stomacho utile est, in dextra materiam per aluum educit. 40

- 41 Pueri amplexus citra sudorē stomachū corroborat.
- 42 Vomice stōachi calidę siliq̃ egyptia sepe data medet̃
- 43 Ventris & intestinorum in fluxionibus acida eructa-
re, securitatis nota est.
- 44 Aluus nigra sanguini atro similis,repentina,periculo-
sa est,si etiā sine febre sit.
- 45 Nausea in pestilentia malum presagium est.
- 46 In decretorio tempore vomitus egrum a spasmo libe-
rat.idem & comitiales morbos & lethargiam sanat.
- 47 Contra singultus infinitos vomitus prodest, idem &
nephreticus vtilis est.
- 48 Corporis vires proterit mœror,fames,dolor,nec mi-
nus grauis odor.
- 49 Sanguinis vomitiones,& nigræ bilis malæ diiudican-
tur,deteriores quæ variant.
- 50 In febre sanguinē euomere periculosum est,alias quā-
doq; iuuat.
- 51 Vehementis clysterijs infusio vomitum sedat.
- 52 Si vomitus materia causa est,vomitiones medentur.
- 53 Calida pedes lauari,ac extrema fricari vomitiones se-
dant.Idem prestat & somnus.
- 54 Ex febre ardenti vel inedia frequēs singultus malum
augurium est.
- 55 Singultus infiniti ex ictu capitis letales sunt.
- 56 Singultus crebri,circa crissimum tempus,neq; spem
neq; metum promittunt.
- 57 Singultus sternutamento finitur.
- 58 Si vomitu singultus non discutiant̃,ac erubescant ocu-
li,stomachi aut cerebri apostema significant.
- 59 Singultiētibus suppuratio in lateribus nata,in ortu so-
lis mortem presagit.

Alexandri Benedicti

- I**n iecoris remedijs ducere ventrem ubi vrina
cienda sit vel contra, maxime damnatur. 1
Iecoris medicamenta vehementer contrita da
ri debent. 2
Abscessibus iecoris dulcia nocent, praesertim calida. 3
Epaticos stomaticosq; faciei color per se indicat. 4
Iecore male coquente, facies oculiq; tument. 5
Ventris fluxus initio carnis loturę similis cum cibi ap
petentia frigora indicat, cū stomachi vero tedio hu
morum corruptorum nota est. 6
Vētris flux⁹, ubi corpus calidæ naturæ est, i virulentiā, 7
mox in fecē cōmutatur, quī sāguis adustus dicit, cū
plurimum hęc omnia praecedat cholerica deiection.
Ventris profluuium, si corpus frigidum est, in con
gelatum sanguinem, exinde in diuersam materiam
transformatur. 8
Deiectio rursus saniosa vel carnis loturę similis, infir
mam iecoris concoctionem ostendit. 9
Alba excrementa vixq; confecta, digerendi & attra
hendi vim inualidam significant, varia vero corru
ptam digestionem ostendunt. 10
Retrimentorum leuitas albedoq;, attracticem virtu
tem viciatam indicat. 11
In fluxu sanguinis styptica remedia interdum nocēt, 12
obiter aperientia ac recreantia aromatis exiguo ad
dito ex mero preferuntur.
Iecoris dolore prurit⁹ occipitij pollicisq; pedis, ac pu
stula citra colum nata, egri perniciem die. iij. presa
git, quod augurium vrinę difficultas, si affuerit, ma
gis confirmat. 13
Abscessus iecoris si ad lienem trāssertur, laudatur, edi 14
uerso periculosus est.

- 15 Abscessus, si calidus est, siue in dextro siue i sinistro latere, egrum plurimum inquietat.
- 16 In morbo arcuato durū fieri iecur perniciosissimū est.
- 17 Puro iecoris apostemati, nullum p̄sidium est, si vetus malum est.
- 18 Passum iecorariam ventris deiectionem facit.
- 19 Ventris profluuiū quo corpus affligitur, si contrahitur, leuat. si profluit, ledit. ac ediuerso.
- 20 Senibus in longa valitudine fluxus metum facit.
- 21 Aqua intercus vitio iecoris fere semper oritur.
- 22 Lienis magnitudo hydropa minat, vel corpis maciē.
- 23 Hydropisis nocētior est quæ ex acuto morbo oritur, vel quæ in calido ac sicco corpore incepit.
- 24 Hydropici ex lienis q̄ ex iecoris duricie facilius sanāt.
- 25 Ex lōga hydrope, dyspnœa, aut crebri anhelit⁹, ventrisq; profluuium, triduo interitum p̄nunciat.
- 26 Gingiuarū & oris vlcera in hydrope mortē minātur.
- 27 Aqua quæ cutem subierit, si simul omnis effunditur, letalis.
- 28 Hydrops quæ iecoris apostemati superuenit, difficulter sanatur.

¶ Collectionum

CAP. XII:

- 1 **D**ysentericis post aurem sinistrā enata pustula erui magnitudine, sitisq; interueniens in xx. die, mortis p̄sagia sunt.
- 2 Intestinorum & stomachi leuitas, quæ torminibus oritur, egrum p̄cipitat.
- 3 Alui deiectiones ex atra crassaq; bilí non sanantur.
- 4 Aquosa deiectio quæ mox vnctioni similis profluit, damnatur.
- 5 In dysentericis neruorū cōtractiones, vomitiones, sin-

Alexandri Benedicti

- gultus crebri, ac dementia deniq; dira auguria sunt. 6
Balbi ventris fluxu facile periclitantur, alias (vt dixi- 7
mus) egre medicamentis purgantur.
Si in pueritia mollis est aluus, eadem in senectute con- 8
trahitur. & ediuerso.
Qui ventris profluuium moriuntur, ijs primū vena for- 9
micans percipitur, mox intermoritur pulsus.
Iliacus morbus, nisi resolutus est intra .vii. diem, leta- 10
lis est.
Colicus dolor vī pestifera quādoq; regiōes & prouin- 11
cias occupat, letiferaq; contagia imitatur.
Febricula colicos dolores sanat si ex spiritu vel fleg- 12
mate oriuntur.
Ex iliācis doloribus vomitiones & singultus crebri ac 13
deliratio, dirum augurium faciunt.
Ex stranguria iliācus dolor, in .vii. hominem rapit, 14
nisi febris cum sudore p̄sidiū afferat.
Pregnantibus tenasmus exitialis est. 15
In febris initio mortuæ tinea, in remissione vero viuæ 16
per aluum transmissę spem p̄nunciant.
Cum hemorroydas resecamus, singulatim eas aufe- 17
rimus, in qua curatione, vna demū dimittēda, alio-
quin egro exitium minari.
Ani fistula interius secanda non est, alioquin inuolū- 18
tario excrementa emittuntur.

¶ Collectionum

CAP. XIII.

Enum exulcerationes q̄ vesicę facilius sanan- 1
tur.

Vesicę calculi pueritiā, renum vero sene- 2
ctutem infestant.

Unable to display this page

Alexandri benedicti

- Māmis cucurbitula imposita mulierū mēstrua sistit 22
Si grauidis vbera emoriuntur, abortus imminet 23
Vbi gemini in vtero sunt, si alterum vber emoritur, al- 24
terum partum enectum esse indicium est.
Pregnantem citra quartum aut vltra septimum men- 25
sem purgare, metus est.
Quibus menses in totum premature subsistunt, citi- 26
us moriuntur.
Vulue strangulationes quę retardatis mensibus fiūt, 27
minoris periculi sunt q̄ quę retento genitali semine 28
accidunt.
Vulue strangulatus autumnus magis sentiuntur. 29
Suffusę sanguine mamme furorem venturum esse te- 30
stantur.
Mulier sanguinem vomens profusis menstruis libe- 31
ratur.
Quę mēsis nō purgatur, sanguinis ex naribus pro- 32
fluuiotuta est.
Locis laborantibus, aut difficulter patientibus, sternal- 33
tamenta profunt.

¶ Collectionum. CAP. XIII.

- Inum ieiunis potum articulis nocet, 1
 Podagrici morbi a maioribus saepe contra- 2
hantur.
Ver podagras magis incitat, autumnus mi- 3
nus excitat.
Podagrę veteres quę vario humore proueniunt, sa- 4
nari non possunt.
Podagras quadoq; varices ortę sedant. 5
Coxę dolor ex cruditate oritur, verum& locorū do- 6
lore saepe contrahitur,

- 7 Articulus morbus membra resoluit.
- 8 Ischiadicus inurere summum presidium est.
- 9 Biliosa podagra quæ medicamentorum usu nimio premitur, perniciem minatur.
- 10 Huic item vomitus magis quàm deiectione subuenit.
- 11 Articulorum vitia, si iuuenes tentarunt, neque callum induxerunt, solui possunt, maximeque torminibus, aut alui deiectione.
- 12 Insaniam emendant varices enatae, aut per ora venarum subita sanguinis profusio, aut tormina.
- 13 Membra quæ resoluuntur, si non mouentur & macrescunt, in pristinum habitum non reuertuntur, magisque si vetus malum est, vel senectuti acciderit.

Collectionum

CAP. XV.

- 1 Mnia exiccantia non mordentia carnem alunt.
- 2 Ulcera in alia parte corporis quàm in carne sita, omniaque quæ rotunda sunt, difficulter complentur.
- 3 Instans suppuratio discutienda est, subsistens resolueda, incretens utroque modo oppugnanda est.
- 4 Cera inter vinctiões additur, ne rerum vires protinus elanguescant.
- 5 Gulæ vlcus ex vulnere, cum plurimum letale est.
- 6 Viscida atque stiptica vi, cicatricem inducimus.
- 7 Ulcera exiguo nutrimento vincuntur, balneoque initio leduntur.
- 8 Suppuratis, vulneribus ve neruosis, linamento opus non est.

¶ Alexandri Benedicti Physici collectionū medicinalium FINIS.

Nicolaus Perottus Bartholomeo Traiano .S.

Hodie inter versandū nōnullos libellos meos, codex quidam Hippocratis michi in manus incidit, philosophi mediciq; vt antiquissimi ita optimi. Eum cū (vt fieri solet) aperuissē legereq; vel potius relegere cepissē, æque admiratus sum & singularē viri facundiā, & summā integritatē. Erat enim in principio libri iusiurādū eius, optimū sane testimoniū illius eloquētię & virtutis. Id ego latinū feci, tibiq; & amicissimo michi & in philosophiā apprime erudito, ac iam medicinę studiis incūbenti, cōfestim misi. vbi si eloquētiā eius non potui imitari, saltē sententiā effinxī. quo vt tu ita p te ceteri qui medicinę dant operā, quales esse debeāt ab Hippocrate discāt.

Hippocratis iusiurandum.

Est or apollinē medicū, & Esculapiū, Hygiāq; & Panatiā Esculapij filias, & deos, ac deas oēs, me (q̄tū i me erit & q̄tū ingenium meū valebit) hęc oīa obseruaturū q̄ hoc iusiurando atq; his tabellis cōtinentur. Tributurū me preceptorī meo a quo hęc artē edoctus sum non minus q̄ parentī a quo sum genitus, vitā cū eo cōmunicaturū. Res omnes quas illi necessarias esse intelligā pro virib⁹ meis sūministraturū, progeniē eius, fratrū loco habiturū. hęc artē sine mercede & sine pactiōib⁹ edocturum. Precepta omnia libere & fideliter traditurū, meis & pceptoris mei liberis ceterisq; discipulis q̄ se legibus medicinę astrixerint atq; iurati fuerint, alij preterea nemini. In curandis egrotis pro virib⁹ & p ingenio meo rebus necessarijs vsurū, nemini egritudinē dilaturū, nichil per iniuriā facturū. Rogatū mortale venenum nemini daturum, neq; id cuiq; cōsulturū, neq;

mulieri pregnantī ad interficiendū conceptū foetū po-
tionē porrecturū. vitam meā atq; artem meā puram
atq; integrā seruaturū, laborātis lapillo haudq̃q̃ exci-
surū, sed expertis hui⁹ artis hoc negociū permissurū,
quancūq; domum ingressus fuero, dūtaxat liberādis
ægrotis operā daturū. omnē iniuriā, omnē corrupte-
lam, omne genus turpitudinis, res etiā venereas spōte
mea euitaturū, siue muliebria corpora curauero, siue
virilia, siue hominis liberi, siue serui, quę inter curādū
vel videro, vel audiero, vel etiam extra curā in vita ho-
minum cognouero quæ reticēda esse intelligā, nemini
aperturū, sed intemeratam taciturnitatē seruaturum.
Præseus igitur iusiurandū integre atq; incorrupte ser-
uantī michi omnia tā in vita q̃ in arte mea p̃spera fœ-
liciaq; succedant, & gloria in eternū parata sit. Trans-
gredienti vero atq; periuro, cōtraria oīa eueniant.

FINIS.

Impressum in alma Parisiorū academīa Per Hen-
ricum Stephanum artis formulariæ industriū
opificem/ ex opposito scholæ Decretorū ha-
bitantē. Anno domini omnium autho-
ris & conseruatoris millesimo quin-
gentesimo quartodecimo
pridie Nonas
Ianua-
rias.

